

Je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i San Mateo

A'íimaj i huásimua'mua' a'íjci i Jesús

(Lc. 3:23-38)

1 ¹A'íi mu a'íin pué'een i huásimua'mua' i Jesús ti Ciríistu' pué'een i ti a'íijma jitze eeráma'can i David, ajta a'íjci i Abraham.

²Abraham pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaac, ajta a'íjna i Isaac, a'íj pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob, ajta a'íjna i Jacob, a'íijma pu tyiyóomua'aj ta'raa a'íjna i Judá, ajta séecan i maj ihuáamua'mua' pué'een i Judá. ³Ajta a'íjna i Judá a'íi pu hua' táataj pué'eenye'ej a'íijma i Fares ajta i Zérah, ajta a'íin hua' náanaca'aj i Tamar. Ajta a'íjna i Fares, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Esrón, ajta i Esrón a'íj pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Aram. ⁴Aram pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aminadab, ajta a'íjna i Aminadab a'íj pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Nahasón, ajta je'en Nahasón tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salmón. ⁵Ajta a'íjna i Salmón a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Booz, ajta i náanajra' a'íjci i Booz a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rahab. Ajta a'íjna i Booz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Obed, ajta i náanajra' a'íjci i Obed a'yaa pu ántyapuaaca'aj tijin Rut. Ajta a'íjna i Obed, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Isaí, ⁶ajta a'íjna i Isaí pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i David, i ti rey jime' tyi'tyávaaca'aj.

A'íjna i David a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Salomón, ajta i náanajra' a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i Urías ti jatyévi'tinya'aj. ⁷Salomón pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Roboam, ajta a'íjna i Roboam, a'íi pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej i Abías, ajta a'íjna i Abías, a'íi pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Asá. ⁸Asá pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josafat, ajta a'íjna i Josafat a'íi pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Joram, ajta je'en a'íjna i Joram, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Uzías. ⁹Ajta a'íjna i Uzías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jotam, ajta a'íjna i Jotam a'íi pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Acáz, ajta a'íjna i Acáz, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Ezequías. ¹⁰Ezequías pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Manasés, ajta a'íjna i Manasés a'íi pul'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Amón, ajta a'íjna i Amón, a'íi

pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Josías. ¹¹ Ajta a'íjna i Josías, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jeconías, ajta a'íjma i ihuáamuamua' a'íjci i Jeconías, a'ájna mati'íj huojoví'tij a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can i séej chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Babilonia.

¹² Mati'íj huojoví'tij, Jeconías pu séej tyiyóoj ta'raa ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Salatiel, ajta a'íjna i Salatiel, a'íj pu tyiyóoj ta'raa i Zorobabel. ¹³ Zorobabel pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Abiud, ajta a'íjna i Abiud a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliaquim, ajta a'íjna i Eliaquim, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Azor. ¹⁴ Ajta a'íjna i Azor, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Sadoc, ajta a'íjna i Sadoc, a'íi pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Aquim, ajta a'íjna i Aquim, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eliud. ¹⁵ Ajta a'íjna i Eliud, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Eleazar, ajta a'íjna i Eleazar, a'íi pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Matán, ajta a'íjna i Matán, a'íj pu'ijta táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i Jacob. ¹⁶ Jacob pu táatajra' pué'eenye'ej a'íjci i José, i cína'ra'an a'íjci i Maríia, ajta a'íjna i Maríia a'íi pu a'íin pué'eenye'ej i náanajra' a'íjci i Jesús, i tyaj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'.

¹⁷ A'yaa mu mij tamuáamuata' japuan muáacuaj ará'asej i maj jitzán eeráanyej a'íjci i Abraham, 'asta na'aj quee huanie'huaca' a'íjna i David, majta a'yan cha'taj mana'aj ará'asej i maj a'íjna jitze eeráanyej i David, mati'íj huojoví'tij a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can a'ájna a Babilonia, majta a'yan cha'taj mana'aj tamuáamuata' japuan muáacuaj tyitya'rá'axcaa ti'íj huanie'huaca' i Ciríistu'.

Ti'íj Jesús huanie'huaca'

(Lc. 2:1-7)

¹⁸ A'yaa pu tyu'nié'huaca' a'íjna i Jesús ti ajta Ciríistu' pué'een. A'íi pu náanajra' a'íjna i Maríia, ti ajta arí jáatzaahuaj ti'íj huatyéviche'en a'íjci jamuán i José, ajta mati'íj quee xu néemi'íj huatyá'caj aj pu'íj pá'ri'íj huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin a'yan huaríj i muárie'ria'ra' jime' i júuricama'ra' i Dios. ¹⁹ Ajta a'íjna i José i ti ja'ancuré'vi'tij tyámua' pu tyí'tyevistaca'aj, a'íj pu jin quee jaxie'va'ca'aj ti puéjtzij jaatá'an hua' tzajta' i tyeétyee, a'yaa pu'íj tyá'xie'va'ca'aj ti jaatátoonyij avíitizij jime'. ²⁰ Ti'íj arí jaaxá'pui'intarej ti'íj a'yan huárinyij, sfíj pu i ti tajapuá tyí'huüre' jimi huataséjre ti'íj ooj tyáacusima'aj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—José, mu paj a'íj jitze eeráma'can i David, capáj tyí'tziinye'ej paj ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Maríia, ji'nye i ti huataséjre i jucáara' jitze, a'íj pu jin huataséjre i muárie'ria'ra' i júuricama'ra' i Dios. ²¹ Maríia pu tyáatacan tyiyóoj ta'mej, a'yaa pej pij jaatámua'tyij tijin JESÚS. A'yaa pu antyapuáaj ja'mej, ji'nye a'íi pu hua' japua huatányuusij i jutyéityeristyamua' i maj ootyá'itzeerej i Dios jimi.

²² A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti tyí'xaxa'ta'aj i tavástara' jitze ma'can a'yan tijin:

²³ Pá'ri'ij pu huataséjre'sij i jucáara' jitze i íiti' ti quee xu a'tíj jatyévi'tin,

a'íi pu tyiyóoj ta'mej tyáatacan, a'yaa mu mij jaatámua'sij tijin Emanuel.

A'íjna nyúucarij Emanuel,

a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Dios pu tajamuán yésejre'.

²⁴ Ti'ij huájij a'íjna i José, aj pu'ij a'yan huaríj je'ej ti tyaaté'exaa a'íjna i ti tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij ja'ancuré'vi'tij a'íjci i Maríia.

²⁵ Ajta ti'ij quee xu jamuán hui'cária'caj a'íi pu i Maríia tyiyóoj ta'raj tyáatacan, aj pu'ij José a'yan jaatamua'aj tijin JESÚS.

Mati'ij uyo'vá'muariaca' a'íjci i Jesús a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej

2 ¹ A'áa pu jo'nié'huaca' a'íjna i Jesús a chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Belén, chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea, a'ájna ti'ij a'íin tyi'tyaváacaj i rey jime' a'íjna i Herodes. Aj mu mij séecan a'áa ja'rá'aj a Jerusalén i maj jéehua tyo'mua'reej, i maj a'áa pujmua' ja'ráacij jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, ² a'yaa mu mij tyu'ta'íhuo' tijin:

—¿Jo'nyij je'en a'íjna i hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can, i ti ochán huanie'huaca'? Ji'nye xú'ra'vej tu huaséj a'íin ti ja'a'rij a'ájna jo'tij i xicáj jé'ejnyinyiij, a'íj tu jin mujo'vá'ju'un tyej tyij jaatyáanajche.

© 1996 David C. Cook

San Mateo 2:1-2

³Ti'ij jáamua'reeri' a'íjna i rey Herodes, jéehua pu tyi'mua'astíj ja'raa a'íjci jime', ajta a'yan cha'tána'aj tyihuó'ruuj i tyeítýee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa. ⁴Aj pu'ij Herodes néijmi'caa huatajé i maj tyihuá'íjtye' a'íijma i puaaríj, ajta a'íijma i maj tyihuá'mua'týe' i tyeítýee je'ej ti tyé'yus'i' i yu'xarij jitze i maj jin tyi'íjta, a'yaa pu tyihuo'ta'fhuo'ri' tíjin: “¿Jo'nyij já'nie'huan a'íjna i Círistu?” ⁵Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—A'ájna a Belén, i chájta'naj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Judea, ji'nye a'yaa pu tyo'yú'xaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj tíjin:

⁶Pajta muáaj Belén, a'áa paj ja'ajtyáma'can a Judá, muáaj paj a'íin pué'een i chájta'naj ti jéetze' cíleen, ti'ij na'aj tyi'chájta'najmee i cháanacaj japua, muéetzij jimi pu síj eerányesij ti tyu'ta'íjta'j ajta hua'cha'íj ta'mej i nyetyeítyeristyamua' Israel maj jitze ajtyáma'can.

⁷Aj pu'ij i Herodes huo'tajé avíitzij jime' a'íijma i maj jéehua tyo'mua'reej, ti'quij huo'ta'fhuo'ri' a'náj ti huataséjre a'íjna i xú'ra'vej.

⁸Ajta je'en huo'ta'fityaca' a'ájna a Belén, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tíjin:

—Séricuj, siata'aj uyo'huoonyij tyámua' naa a'íjci i pá'ri'íj, ajta siati'ij jáatyoonyij, aj xu sij mujo'vá'ju'un siaj sij naaté'exaatye', nyata'aj nyij nyajta nyáaj ujó'me'en nyej jaatyáanajche.

⁹Mati'ij a'yan tyanamuáaraj a'íjci i rey, aj mu mij ujó'ju'. Ajta a'íjna i xú'ra'vej i ti hua' jimi huataséjre a'íi pu anaquéj huama'ca'aj, aj pu'ij a'áan jo'ojcháxij i chí'ij japua jo'tij je'ej jé'eenye'ej a'íjna i pá'ri'íj. ¹⁰Mati'ij a'íimaj i maj jéehua tyo'mua'reej jaaséej a'íjci i xú'ra'vej, jéehua mu huatóotyamua'vej. ¹¹Aj mu mij utyárupij u chí'táj, mati'ij mij jaaséej i pá'ri'íj jamuán i náanajra', mati'ij mij jimi tyítunutaxij. Majta je'en tye'entyícuunaxij i maj tyaatapu'éjve'sij, a'íj mu jaatapu'éjve i ooroj, majta cítzive'rij, majta i cuánye'ej ti a'yan ántyapua'j tíjin miirra. ¹²Ajta je'en a'yan tya'r'á'aj maj a'yan tyú'maaraca' ti Dios huo'tá'íjmuejri' maj quee huariá'ciinyej a'íjci jimi i Herodes, aj mu mij séej jitze i juyéj jo'c'íj mej mij a'áa jo'r'é'nyej jo'maj ja'chej, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin:

Mati'ij huatóo'uj a'ájna pujmua' a Egipto

¹³Mati'ij jo'cíinyej a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, síj pu i ti tajapúa tyí'huiire' huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj,

—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'ri'íj pajta i náanajra', pej pij jó'ra'nyij a'ájna a Egipto. A'áa paj jo'tyá'ítzeere'en 'asta nyana'aj quee nyajtáhua'aj muaaté'exaatye'en, ji'nye a'íjna i Herodes, a'íi pu jahuooniyij i pá'ri'íj ti'ij jaajé'caj.

¹⁴Aj pu'ij ájchej i José, ajta je'en yo'v'í'tij a'íjci i pá'ri'íj ajta náanajra', ajta je'en hua' jamuán jó'raa a'ájna tíca'rij tzajta', a'áa mu

© 1996 David C. Cook

San Mateo 2:13-14

mij ja'rá'aj a Egipto, ¹⁵ a'áa mu mij já'tyeej 'asta na'aj quee huamuí' a'íjna i Herodes. A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej i nyúucarij ti jaataxájtaca' a'íjna i ti ará'tyeej tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin: “A'áa nu pujmua' yo'tajé i nyiyóoj a'ájna a Egipto.”

Herodes pu tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ti'ríij

¹⁶ Ti'ij Herodes jáamua'reeri' maj jáacuanamuaj a'íimaj i maj jéehua tyojó'itej, jéehua pu huatanyú'caca', aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij néijmi'caa i ti'ríij maj tyétyacaa i maj a'yan tyéecha'ij hua'puaj nyinyi'ra'aj múucij pujmua', mati'ij mana'aj a'áa maj jo'cháatima'caa a Belén, majta i maj a'áa véjri' ja'antacháatima'caa. ¹⁷ A'yaa pu'ij tya'róo'astej je'ej ti tyo'tyéyuxaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tijin:

¹⁸ A'yaa pu tyí'namuajre' a'ájna a Ramá,
 maj jéehua juyiin,
 majta jéehua juxaamuijritye'.
 A'íi pu a'íin pué'een i Raquel,
 ti huá'yiin i juyójmua'
 ajta quee jaxie'va'ca'aj maj tyámua' tyetyéjeevej,
 ji'nye mu'ríj huácuij i yójmua'mua'.

¹⁹ Ajta ti'ij huamuí' a'íjna i Herodes, síij ti tajapua' tyí'huíire' pu huataséjre a'íjci jimi i José ti'ij tyi'máaracaj, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

20—Ájchesij, pata'aj já'anvi'tij mu pá'rri'ij, pajta i náanajra', siata'aj jó'ciinyej a'ájna chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Israel, ji'nye pu'rríj huamuí' a'ájna i ti jaje'catamui'ca'aj mu pá'rri'ij.

21Aj pu'ij ájchej a'ájna i José, ajta je'en yo'ví'tij a'íjci i pá'rri'ij ajta i náanajra', mati'ij mij jo'cíj a'ájna a Israel. 22Ajta i José a'yaa pu tyáamua'reeri' ti i Arquelao tyí'ijta'ca'aj jutáataj jitze ma'can, a'íi pu tyu'tátziin ti a'áa ja'rá'astij a Judea. Ajta je'en Dios a'yan tyaaté'exaa ti'ij tyi'máaracaj, aj pu'ij a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. 23Ti'ij a'áa ja'rá'aj, a'áa pu ja'huóochejtje chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Nazaret. A'yaa pu tyu'rríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyu'taxájtaca' i maj Dios jitze ma'can tyí'xajta'ca'aj a'yan tijin: “A'yaa mu jaatámua'sij tijin Nazaret ti já'ma'can.”

Juan pu tyihuá'ixaaty'e' a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij

(Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

3 1A'ájna imuáj pu huataséjre a'ájna i Juan i ti huá'íiraca'aj a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Judea. 2A'yaa pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin: “Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'rríj a'ájna atyojo'rén'esij ti'ij i Dios néijmi'que' tyu'ta'íjtaj.”

3A'ájna i Juan, a'íi pu a'íin pu'é'een i Isaías ti jaataxájtaca' i Dios jitze ma'can, a'yan tijin:

A'tíj pu uja'jíihuaj ja'mej jo'tij quee já'tyi'tij a'yan tijin:

“Tyámua' xu huóo'uurej mu jutzájta', ji'nye tavástara' pu ya uvé'nyesij,

a'íj xu jin quee je'ej yó'namuajraj, sulu tyámua' xu eenye!”

4Ajta a'ájna i tyí'caanaria'ra' i Juan, caméeyuj ju'xa' pu jin tyí'taavijhuaca'aj, ajta navíj jin ahuóoji'ca'ca'aj, ajta vítzi'cii ci'macaria'aj, ajta sarátyee cua'caria'aj itzitáj maj huáxoo.

5Majta a'íimaj i tyeítyee i maj Jerusalén jo'cháatima'caa, majta néijmi'i ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, majta i maj a'áa véjri' ja'ajtyecháatima'caa játya'naj jitze Jordán ti tyaja'rájtyapuaj, néijmi'i mu ajo'rén'esij mej mij jáanamuj a'íjci i Juan. 6A'íi mu jaataxájtaca' i maj jin ootyá'ítzeerej i Dios jimi, a'íi pu'ij i Juan huá'íiraca'aj i játya'naj jitze i Jordán.

7Ajta i Juan, ti'ij mui'caa huaséj i maj a'yan ántya'ruj tijin fariseos, majta i saduceos, maj aja'vá'ju'ca'aj mej mij huá'í'huaj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Mua'aj mu siaj tyí'hue'tacaa. ¿A'tanyíj a'yan tyajamuaaté'exaa ti'iquee já'muaci'tyij i puéjtzij i Dios ti jamuaatá'sij? 8Tyámua' xu huárinyij mej mij i tyeítyee jáamua'reej siaj seríj ja'antzaahuaj i tavástara', 9siajta quee a'yan tyityóotzaahuatye'ej yee: “It'yáj tu Abraham jitze eeráma'can”; ji'nye a'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' ti i Dios jaayí'tin ti a'yan jáa'uurej mu tyetyéj mati'ij i maj Abraham

jitze eeráma'can. ¹⁰Pu'ríj atyojo'r'é'nyesij a'ájna xicáara' jitze ti'íj i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, a'yaa pu já'mua'uurej ti'íj a'tíj ti ciyéj eejveechixi'in tyapuéj jime'. Néijmi'i i ciyéj tiquee tyí'taajcaa, a'íi pu tyé'lejveechixi'íj, ajta je'en jaatyáteeraj. ¹¹Nyajta nyáaj, a'yaa nu jájtyij jin tyajá'mua'íiraj, nyaja'mua'ixaatye'ej sij tyá'antzaahuatye'en i Dios jimi, ajta a'íjna i ti yaja've'mej, a'íi pu a'íjna jin já'mua'íiran i júuricama'ra' i Dios, ti'íj tyámua' jamuáa'uurej. A'íi pu jéetze' jaayí'tin nyequee nyáaj, ji'nye capu nyéetzij a'yan tyí'nyaci'puaj nyaj jajta'í'pu'xi'in i ca'quéera'an. ¹²A'íi pu arí ji'tyáa' i ti jin ja'náca'tzij i tyerífcuj, a'íi pu'ij ji'rátui'sij i xiéerij apua'quéj. Aj pu'ij i ímue'rij tyámua' uurej i chóorij tzajta', ajta i xiéerij, tiéj jitze pu jaatyáteeraj ti quee a'náj já'mui'nyij.

Ti'íj i Jesús huái'huaca'

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

¹³Aj pu'ij Jesús uja'rájraa i chuéj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galíleea, ti'íj a'áa jo'r'é'nyej jo'tij i Juan jé'eenye'ej, ta'aj ij i Juan jáa'íiraj i játya'naj jitze ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán. ¹⁴Ajta a'íjna i Juan, a'yaa pu tyá'xie'va'ca'aj ti jaatá'ijmuej, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—¿Nyi muáaj yepevé'mej nye jimí nyej nyij muáa'íiraj? Jéetze' pu tyéevíjtij paj muáaj nyéetzij náa'íiraj.

¹⁵Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Che' a'yan eenye', ji'nye a'yaa pu tyúuxie've' tyaj ja'rá'astijre'en je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi.

Aj pu'ij Juan jáa'íiri' a'íjci i Jesús. ¹⁶Ti'íj i Jesús huái'íiri'huaca', aj pu'ij eetáraj a jáata', ajta je'en i tajapuá tya'antácuunyi'huaca', ti'quíj jaaséj ti japuan aje'cáma'ca'aj a'íjna i júuricama'ra' i Dios, a'yaa pu huasé'rihua'aj ti'íj cúcui'. ¹⁷Ajta je'en nyúucarij huánamuajri' ti jútye' uje'cánamuajrej a'yan tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj.

Tyiyáaru' pu tyí'tyese' ti'íj ja'antyimué'tin a'íjci i Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

4 ¹Aj pu'ij a'íjna i júuricama'ra' i Dios yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna jo'tij quee já'tyi'tij, ta'aj ij i tyiyáaru' tyu'tatyése'en ti jaamué'tin a'íjci i Jesús.

²A'áa pu'ij huá'puatyej xicáj á'tyeej ajta quee tyi'tíj cua'ajcaa, aj pu'ij huataí'cuataca'. ³Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ti'íj tyi'tíj jin jaatyámue'tin, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'r'é'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, tyu'ta'íjtaj ti'íj mu tyetyéj páan huatyóotaahuaj.

⁴Ajta Jesús a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capu a'íi na'aj juxie've' i páan ti'ij júurij já'ra'nyij i tyé'vij, sulu a'íi pu ajta juxie've' i nyúucarij Dios tyenyij jitze ti éejnyinyii.”

⁵Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáhua'aj yo'ví'tij a'íjci i Jesús a'ájna Jerusalén, ti'quij tyeyúuj japua ja'antyítoj i ti jéetze' ájtyeej, ⁶ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pua'aj ji'réc'can jime' yójra' papué'eenye' i Dios, ancájvetzi, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin:

Dios pu uhuojo'ta'ítij i maj jimi tyí'huiire' mej mij muáacha'íin.

A'íi mu jumuáca' jin mua'ajriásij,

ti'ij quee tyi'tíj je'ej mooriaj.

⁷Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa pu ajta tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Capáj tyi'tíj jin já'xaahuari'raj i Dios.”

⁸Ti'quij a'ájna i tyiyáaru' yo'ví'tij a'íjci i Jesús i jíríj jitze ti ájtyeej, aj pu'ij jaataséjra i cháanacaj jo'maj jo'cháatimee i tye'ítyee, ajta a'chu ti va'tíj séejre', ⁹a'yaa pu'ij tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu néijmi'i tyimuaatá'sij a'ájna, tipua'aj pájtunutaj pej pij naatyáanajche.

¹⁰Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Áricuj jó'ra', tyiyáaru' paj pué'een, ji'nye a'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Siata'aj a'íj siana'aj huatyáanajchej i tavástara' i Dios, a'íj xu'uj huatyáhuiire'en.”

¹¹Aj pu'ij i tyiyáaru' ajtáara a'íjci jimi i Jesús, mati'ij mij a'íimaj huataséjre i maj tajapuá tyí'huiire' mej mij jaatyáhuiire'en a'íjci i Jesús.

Jesús pu huatyóochej ti tyu'muárie'en a'ájna a Galileea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

¹²Ti'ij Jesús a'yan tyú'namuajri' maj je'tyáanaj a'íjci i Juan, aj pu'ij jó'raa a'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea. ¹³Ajta quee a'áa jo'tyá'ítzee a'ájna a Nazaret, sulu a'áa pu jó'raa a'ájna a Capernaúm, chájta' a'áa ti jo'tacá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a'ájna chuéjra' japua a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabolón ajta a'yan tijin Neftalí. ¹⁴A'yaa pu tyu'ríj ti'ij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'ájna i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, a'yan tijin:

¹⁵A'ájna a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Zabolón ajta a'ájna a Neftalí, után jitze pujmua' i játya'naj ti a'yan ántyapuaj tijin Jordán,

a'ájna a ti ja'va'ástimee i jájtyij ti ve'éj,

a'ájna a Galileea, jo'maj jo'cháatimee i maj quee tyá'tzaahuatye'.

¹⁶A'ájna i chájta'naj ti tíca'rij tzajta' séjria'ca'aj,

a'íi pu jaaséj i tatzárij ti ve'éj,

tatzárij pu hua' jimi huataséjre,

a'íjma jimi i maj ajo'cháatima'caa tíca'riste' jo'maj ya'ajpuéjtzij.
 17Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yan pu tyihuá'ixaatya'ca'aj tijin:

—Siata'aj ja'antzaahuatye'en i Dios, ji'nye pu'ríj a'ájna atyojo're'nyesij ti'ij Dios tyu'ta'íjtaj íyan cháanacaj japua.

Jesús pu muáacuacaa huatajé i maj cue'tzi'puacaa

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18A'áa pu i Jesús ja'ajtyáma'caj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Galileea, ti'ij hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', s'íj pu a'ín pu'éeenye'ej a'ájna i Simón i maj majta a'yan jatamuá'muaj tijin Pedro, ajtáhua'aj i s'íj ti a'yan ántyapuaj tijin Andrés. A'íi mu a'ín pu'éeenye'ej i maj cue'tzi'puacaa, a'íi mu mij tápi'narij jin hue'tyéé vivi'raca'aj. 19Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Sianaataváj, nyáaj nu tyaja'muamua'tyen siaj sij tye'ítyee nye jimi tyísiire'en.

20Aj mu mij huatóoxaahuataca' mati'ij mij atyojo'píitira i tápi'narij, majta je'en jamuán jo'c'íj.

21Ti'ij ij té'ej a'yee jo're'nyej, Jesús pu ajtáhua'aj hua'puácaa huaséj i maj ju'ihuáamua', s'íj pu a'yan ántyapuaj tijin Santiago ajta i s'íj a'yan tijin Juan, a'íi mu yójmua'mua' pu'éeenye'ej a'íjci i Zebedeo, a'áa mu ja'rátya'ca'aj i canúhuaj jitze i jutáataj jamuán, tápi'narij mu tyámua' tyí'uuriacaj. Aj pu'ij i Jesús huo'tajé, 22mati'ij mij jaatáxaahuataca', majta je'en eetac'íj i canúhuaj jitze, a'áa mu'uj mij yooríéj i jutáataj, mati'ij mij jamuán jo'c'íj i Jesús.

Jesús pu mui'caa tyí'mua'tyej i tye'ítyee

(Lc. 6:17-19)

23Jesús pu néijmi'que' huáraa a'ájna a Galileea, tyihua'mua'tyáaj i tye'ítyee i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios ajta néijmi'caa tyú'huaaj i tye'ítyee i maj tyí'cucui'ca'aj, ajta quee s'íjtaca'aj na'aj i cui'nyi'ra'aj. 24A'íj mu i Jesús xajtaca'aj néijmi'que' ti'ij na'aj a'áa ti huataca'aj i chuéj ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Siria, a'íjma mu mij aja've'vi'tiicaria'aj i maj tyí'cucui', séecan mu huápu'íj tyí'cucui'ca'aj, ajta séecan quee hua'ca'nyisti'raca'aj, ajta séecan tyiyáaru' hua' tzajta' séjria'ca'aj, majta séecan a'huootímue'rajma'caa, majta i maj quee rácijci'nyive'. Jesús pu néijmi'caa tyú'huaaj.

25Jéehua mu i tye'ítyee i maj a'áa ja'ráacij a Galileea, majta i maj a'áa ja'ráacij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin tamuáamuata' ti ja'chájta'najmee, majta i maj Jerusalén ja'ráacij, majta i Judea maj ja'ráacij, majta i maj eetac'íj után pujmua' i Jordán jitze, mue'tíj mu jamuán huac'íj a'íjci i Jesús.

I nyúucarij Jesús ti huó'ixaaj a'ájna i jiríj japua

5 ¹Ti'ij huo'séj i tye'ityee maj jéehua aja'tyúusiiria'ca'aj, Jesús pu anty'iraj i jiríj japua, ti'quij ooyíxij. Majta a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'íi mu ajtyáxiiriaca', ²aj pu'ij huatyóochej ti tyihuó'mua'tyej, a'yaa pu'ij tyihuó'ixaaj tijin:

I nyúucarij i maj jin huatóotyamua've'en i Dios jimi

(Lc. 6:20-23)

³—Miche' huatóotyamua've'en i maj jamua'reej maj quee je'ej tyéejviicue' i Dios jimi, ji'nye a'íi mu a'íjna jin antyúumua'reeriaj i tajapuá ti tyajá'ma'can.

⁴'Miche' huatóotyamua've'en i maj juxaamuijritey', ji'nye Dios pu tyámua' tyihuo'tyéjeevij.

⁵'Miche' huatóotyamua've'en i maj quee óotzaahuatye', ji'nye a'íi mu ja'ancuriáa'sij a'íjna i chuéj i ti jime' i Dios tya'tóoratziiri' ti huotá'an.

⁶'Miche' huatóotyamua've'en i maj a'íjna jin tajcuj, majta a'íjna jin i'cuj maj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, ji'nye a'íjma pu jimi tyámua' tye'mej.

⁷'Miche' huatóotyamua've'en i maj hua'cu'vej i juxa'aj tye'ityee, ji'nye Dios pu ajta hua'ancu'vajxi'ij a'íjma.

© 1996 David C. Cook

Mat. 5:1-11

⁸'Miche' huatóotyamua've'en i maj tyámua' een i juxiéjnyu'caa tzajta', ji'nye a'íi mu jaséjran i Dios.

⁹'Miche' huatóotyamua've'en i maj jahuoo mej mij quee nyo'sa'aj, ji'nye Dios pu a'yan huo'támua'sij tijin: "Nyiyóojmua'."

¹⁰'Miche' huatóotyamua've'en i maj jajpuéjtzij a'íjna jime' maj a'yan ricij je'ej ti tyí'xa'pui', ji'nye néijmi'i pu tyihuá'ci'tyij i tajapuá ti tyajá'ma'can.

¹¹'Siata'aj huatóotyamua've'en, mati'ij i tye'ityee je'ej pua'aj tyaja'muaxajtaj, ajta mati'ij nye jitze ma'can hue'tzij jin tyaja'muaxajtzi'raj. ¹²Siata'aj huatóotyamua've'en, caxu juxaamuijritya'aj, ji'nye jéehua pu tyajá'muaci'tyij i tajapuá ti tyejé'sejre', ji'nye a'yaa majta huó'ruuj a'íjma i maj ará'tyeej i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Tyaj a'íjna jin tyí'huiire' tyej tyij tyámua' huó'uurej i maj yan séejre' i cháanacaj japua

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

¹³'A'yaa xu mua'aj tyí'huiire' hua' tzajta' i tye'ityee ti'ij ajta tyí'huiire' i unáj i cue'ráj jitze. Ajta tipua'aj huatyájru'naj, aj pu'ij ráxi'sij i tá'ancatzaj. ¿Ji'nye ooj tyí'rrij ti'ij ajtáhua'aj áancatzaj tá'ra'nyij? Capu ij che' tyi'táj huiire', a'íj mu jin majúuraxij, mej mij i tye'ityee jatzíinajyi'can.

¹⁴'A'yaa xu mua'aj een hua' tzajta' i tye'ityee ti'ij i tiéj ti á'taa ti ajta a'íjna jin a' imuáj atányeer'i'cij i cháanacaj japua. A'íjna i chájta'naj jir'ij jitze ti já'sejre', capu i'r'ij ti huatyóo'avaaj. ¹⁵Capu ajta a'táj cantyíij antyíteeraj ti'ij áan yo'tyárujtye'en i utáatzij jityej, sulu ánimuaj pu yo'ojchesij ti'ij a' imuáj atányeer'i'cirej hua' tzajta' i maj iiráatyij u chi'táj. ¹⁶A'yaa xu sij cha'taj siana'aj mua'aj huárinij, siaj sij a'yan tyihuo'tyátatzavi'tye'en i tye'ityee, mej mij jamuaaséj siaj xá'pui' ricij, aj mu mij majta tyaatatyójtzi're'ej i Dios tajapuá ti já'sejre'.

I Jesús ajta a'íjna i nyúucarij i maj jin tyí'ijta

¹⁷Caxu a'yan tyí'mua'ajcay yee a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ja'antypuá'ritye'en a'íjci i nyúucarij Moisés ti jaatyájtoo nusu i maj jaataxájtaca' a'íimaj i maj tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can, canu sulu a'íj nu jin mujo've'mej nyej nyij ca'nyíjra'aj jamuaata'an. ¹⁸Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', ti'ij ooj ya séjre'ej i cháanacaj, ajta ooj séjre'ej i tajapuá, capu tyi'táj jó'vesij i ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, 'asta na'aj quee néijmi'i aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si'. ¹⁹A'íj pu jin, tipua'aj a'táj séej quee ará'astej i nyúucarij ti á'yu'si'ij i yu'xarij jitze, tyij ajta a'íin pué'een i ti quee jéehua juxie've', ajta je'en quee a'yan tyihuó'mua'tyej i tye'ityee mej mij ja'rá'astej i Dios, a'íi

pu ajta a'ñin pu'éenye'ej ja'mej i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. Ajta a'ñina i ti néijmi'i ará'astej a'ñjci i nyúucarij, ajta je'en séecan huámua'tyej mej mij majta ja'rá'astej, a'ñi pu va'cán jin tyi'tyaváaj ja'mej u tajapuá. ²⁰ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' mua'ajmaj, tipua'aj sequée hua'antymue'tin a'ñijma i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta a'ñimaj i fariseos, a'ñina jime' siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui' i Dios jimi, caxu a'náj tajapuá jo'tyá'itzeere'ej.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej mej mij quee je'ej jóomua'raj

(Lc. 12:57-59)

²¹ Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' maj a'yan tyihuo'té'exaaj i já'muahuasimua'ci'ij tijin: “Caxu tyí'tyacui'caj, ji'nye a'ñina i ti tyí'tyacui'caa, a'yaa pu tyúuxie've' maj puéjtzij jaatá'an.” ²² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'táj tyinyú'caj i ju'ihuáara' jimi, Dios pu puéjtzij jaatá'sij. Ajta a'ñina i ti je'ej pua'aj tyaatájeevej i juxa'aj tyévij, a'yaa pu tyúuxie've' maj já'anvi'tij a'ñijma jimi i maj tyityatatyíj, ajta a'ñina i ti huápu'i'ij je'ej pua'aj tyá'xajta i juxa'aj tyévij, a'ñi pu a'áa jo'tyá'itzeere'ej jo'tij quee a'náj já'mui'nyij i tiéj.

²³ A'ñj pu jin, tipua'aj períj tyi'táj mu'vejritaj a'ñina japua jo'siaj yá'na'michej i Dios, pajta je'en jo'támua'reej paj tyi'táj jin ootyá'itzee i axa'aj tyévij jimi, ²⁴ a'áa paj pooj yo'tyá'itzeen i paj jaatámu'vejritaj i Dios jimi, pej pij anaquéej ujó'me'en a'ñjci jimi i axa'aj tyévij, pajta je'en tyu'tá'uunyí' a'ñjci jimi. Aj pu'ij huatá'riitarij paj mujo've'me'en pajta je'en tyu'támu'vejritaj.

²⁵ Tipua'aj a'táj muá'anvi'tij i juéesij jimi, pata'aj jaaxá'pui'intare'en a'ñina jamuán i ti muájcha'ñire', ti'ij ooj muáavi'tij, ta'aj ij quee amojo're'nyijtye' i juéesij jimi, na'ríj quee a'ñi pu muéetzij tyu'tátuui're'sij i juéesij jimi, ajta je'en i juées a'ñijma jimi muaatátoosij i maj jahui're', a'ñi mu mij mue'tyánasij. ²⁶ A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzaahuatyí'ra'aj jime' mej quee mui'rátosij 'asta pana'aj quee néijmi'i tyihuo'nájchitye'en a'chu maj muajjive'.

A'ñjci jime' i maj juxana'cire'

²⁷ Xu'ríj mua'aj a'yan tyú'namuajri' i maj aamí' a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Capáj íitaj jamuán hui'care'en i paj quee jatyévi'tin.” ²⁸ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin a'táj ti na'aj ti íitaj huaséj ajta je'en jaatanyácu'aj, a'ñj pu jin arí huóoxana'cirej i jutzájta' a'ñina jamuán i íitaj tiquee jatyévi'tin.

²⁹ A'yaa nu nyij tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj mua' ji'ij ti amuáca'ta' pujmua' séejre' jitze petyo'ojpuá'ritye'en, i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij mua' ji'ij pajta je'en a'ñmuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhu'i'rii paj tyi'táj jo'rieenyij ti cíleen quee maj néijmi'i

a'áa muaja'tyárieenyij jo'tij jusén jime' já'taa. ³⁰ Ajta tipua'aj mua' muáca' jitze petyo'opjuá'aritye'en, pata'aj ja'ajtavéjche pajta je'en a' imuáj yóorienyij, ji'nye jéetze' pu muatyáhuu'rii paj tyi'táj jo'rieenyij ti cíleen, quee paj néijmi'i a'hua'rieenyij a'ájna i tiéj jitze ti quee a'náj já'mui'nyij.

A'íjna jime' i maj tóoto'raj

(Mt. 19:9; Mr. 10:11-12; Lc. 16:18)

³¹ A'yaa mu majta aamí' tyu'taxájtaca' tijin: “A'táj ti na'aj ti ju'íj huatátoonyij, che' yu'xarij jaatapíjtje'en i ti jitzán á'yu'si'ij je'ej ti een jime' jaatój.” ³² Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj a'táj ju'íj huatátoonyij, quee a'yan tyi'táj jin huarín i íiti' ti séej jamuán huáhu'nyij, a'yaa pu'ij puéjtzij tyaata'sij i ti fíra'ra'an pué'eenye'ej. Ajta a'íjna i tyáati' ti ja'ancuré'vi'tij a'íjci íitaj ti huatátuihuaca' a'íi pu ajta juxana'cire'.

A'íjna jime' i maj jin tya'tóoratzi'raaca

³³ Siajta a'yan seríj tyú'namuajri' maj a'yan ará'tyeej tyihuo'té'exaaj i tahuásimua'ci'ij tijin: “Capáj yó'hua'nán i paj jin tya'tá'ratziiri' jitzán ma'can i tavástará.” ³⁴ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu tyi'táj jin tya'tóoratzi'ra'an. Caxu tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i tajapuá, ji'nye a'íi pu a'íin pué'een i ipuariáara'an i Dios, ³⁵ caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an a'íjna jitze ma'can i cháanacaj, ji'nye a'íi pu yan ra'íicajmee i Dios, caxu siajta a'íjna jitze ma'can i Jerusalén, ji'nye a'íi pu i chájta'naj a'íjna jitze ajtyáma'can i rey i ti va'cán antyúumua'reej. ³⁶ Caxu siajta tya'tóoratzi'ra'an i jumu'új jitze ma'can, ji'nye caxu jaayí'tin siaj jaatyáxu'muare'en, nusu siaj jaatyácueenare'en séej mu ju cipuáj. ³⁷ Che' a'yan eenye', tipua'aj a'yan setyu'taxáj yee: “jee”, che' a'yan eenye' tzáahuatyí'ra'aj jime', na'ríij a'yan setyu'taxáj yee “capu”, che' a'yan ajta tzáahuatyí'ra'aj jime' eenye'. Ji'nye i ti seequéj een, a'íj pu jitze já'ma'can i ti je'ej pua'aj een.

Tyaj huoxié've'en a'íjma i maj tájcha'íire'

(Lc. 6:29-30)

³⁸ A'yaa xu mua'aj tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “Tipua'aj a'táj je'ej pua'aj mojo'sejra, pata'aj pajta muáaj je'ej pua'aj yó'sejraj”, ajta a'yan tijin: “Tipua'aj a'táj je'ej pua'aj mua'uuriaj pata'aj pajta muáaj tyi'táj jin je'ej pua'aj jáa'uurej.” ³⁹ Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'yan cha'taj siana'aj je'ej pua'aj ja'uurej a'íjna i ti je'ej já'mua'uurej, sulu tipua'aj a'táj mui'tyéveenyij mua' ipéesij jitze, pata'aj jaatá'an ti ajta sícita' mui'tyéveenyij. ⁴⁰ Tipua'aj a'táj ca'nyéjrij jin mua'antyíchueenyij, pata'aj jaatáchuiitye'en pajta mua' máanacaj ⁴¹ Ajta tipua'aj a'táj

ca'nyéjrij jin muaata'íjtye'en paj tyía'ra'an tya'antinyij séej ví'ra'aj imuáj ti huatátyeej, pata'aj hua'puácaa ví'ra'aj imuáj atyiyóotuiiraj. ⁴²A'tíj ti na'aj ti tyi'tíj muahuaviiraj, pata'aj jaatá'an, pajta quee jamueeria'aj tipua'aj a'tíj tyi'tíj muaatanyéjvi'.

(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³A'yaa xu siajta tyú'namuajri' maj ará'tyeej a'yan tyu'taxájtaca' tíjin: "Pata'aj tyámua' yó'mua'raj i axa'aj tyévi, pajta jájcha'iiria'aj a'íjci i ti muájcha'iire'." ⁴⁴Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin: Sياهو'xié've' i maj jamuájcha'iire', siajta huatyényuunyij i Dios jimi a'íjma jime' i maj je'ej pua'aj já'mua'uurej. ⁴⁵Aj xu sij mua'aj yójmua'mua' pué'eenye'ej xá'ju'un i Dios tajapuá ti já'sejre', i ti je'r'ényinyiicatyaa i xicáj a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, ajta a'íjma jimi i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, ajta tyi'tá'caa mej mij huatyéviyej hua' japua i maj xá'pui' ricij, ajta hua' japua i maj je'ej pua'aj ricij. ⁴⁶Ji'nye tipua'aj mua'aj sياهو'xié've'ej a'íjma i maj majta já'muaxie've', ¿tyi'tanyí siamue'tin i Dios jimi? Ajta a'íimaj i maj huá'íjve' i maj tyí'ticij a'íimaj mu majta a'yan tyityetyúucha'íj. ⁴⁷Ajta tipua'aj a'íjma siana'aj huatatyójtje'en i maj ja'mua ihuáamua' pué'een, ¿tyi'tanyí jin xá'pui' siaricij? Ji'nye a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye' i Dios jimi, a'yaa mu majta ricij. ⁴⁸Siata'aj tyámua' eenye' a'yájna ti'íj i ja'muavástara' tyámua' tyí'een tajapuá ti já'sejre'.

A'íjci jime' i maj a'yan tyúusejrataj cuxáa maj xá'pui' ricij

6 ¹Caxu tyi'tíj jin tyámua' rijcaj hua' tzajta' i tyeítyee mej mij a'íimaj jamuaaséj. Tipua'aj a'yan xáarinyij, capu tyi'tíj jamuaatá'sij a'íjna i siaj jajvástara' tajapuá ti já'sejre'. ²A'íj xu jin, siati'íj tyihuá'puejve'ej a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', caxu jaxajta yee a'yaa tu huaríj, mati'íj i séecan ricij i ju tyejúuj tzajta', majta i cáayej jitze a'íjma i maj quee huatoojé'yacan jin tyámua' ricij. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjin a'íi mu meríj néijmi'i tyu'mué'tij a'íjci jime' maj i tyeítyee tyámua' tyihuá'xaj. ³Pajta muáaj pati'íj huá'huíria'aj a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue', capáj ja'ixaatya'aj ja'ihuáara' i siaj néemi'ij óojaahuatye', ⁴a'yaa paj huárinyij avíitzij jime'. Ajta a'íjna i paj jajvástara', a'íi pu jaséj i ti ju' avaaj, a'íi pu'íj muaatá'sij i paj jaamué'tij.

Jesús pu huá'mua'tyej je'ej maj tyityeetyényuunyij i Dios jimi

(Lc. 11:2-4)

⁵Siati'íj mua'aj tyényuusime'en i Dios jimi, caxu a'yan rijcaj mati'íj a'íimaj i maj quee tyámua' tyá'tzaahuatye', i ti hua'ráanajchi maj huatyényuunyij muaatya'úuj i tyejúuj tzajta', na'ríj mua'ajcací'ca'aj i cáayej jitze, mej mij séecan huo'séj. A'yaa

nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyira'aj jime', a'íimaj mu meríj a'íjna huamue'tij mej mij i tyeítyee tyámua' huojo'sejra. ⁶Pajta muáaj, patí'ij tyényuusime'en i Dios jimi, pata'aj utyájrutyey a'chitáj, pajta tye'tyáanaj i puéertaj jime', aj pej pij huatyényuunyij a'íjci jimi i paj jajvástara' i ti quee séejre'. Ajta a'íjna i paj jajtáataj i ti jaséj je'ej paj ricíj avítziz jime', a'íi pu muaatás'ij i paj jaamué'tij.

⁷Ajta patí'ij tyényuusime'en i Dios jimi, capáj a'yan tyeeeyí'tihua'an matí'ij a'íimaj i maj quee tyá'tzaahuatye', i maj jéehua á'tijti metyenyúusima'aj a'íjna jime' i nyúucarij ti quee je'ej huatóomua'aj, ajta a'yan tyihúa'miteeraste' ti a'íjna jin i Dios huá'namuajran. ⁸Caxu a'yan rijcaj matí'ij a'íimaj, jí'nye i siaj jajvástara', a'íi pu'ríj jamua'ree tyi'tíj ti jamuá'itziitye', tyij siajta sequée xu jaatáhuaviiri'. ⁹A'yaa xu sij mua'aj tyityeetyényuunyij tijin:

Muáaj, mu paj tataataj, tajapuá paj já'sejre',
che' tyámua' eenye' i paj jin ántyapua'j.

¹⁰Che' mujo've'me'en i paj jin tyí'ijta.

Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej paj muáaj tyá'xie've' íiyan cháanacaj
japua,

a'yájna tí'ij ajta tyí'een i tajapuá.

¹¹Tyitaatá' i ti tyí'cue'ri' ti tyúuxie've' a'náj tina'aj.

¹²Tyitaatú'uunyí' i tyaj jin quee xá'puí' huaríj,

a'yájna tya'tí'ij ityáj tyihuo'tú'uunyí'ri'

a'íijma i maj je'ej pua'aj táaruuj.

¹³Capáj tyi'tá'care'en ti taamué'tin a'íjna i ti quee xá'puí',
sulu pata'aj tajapuá huatányuunyij.

Ji'nye muáaj paj tyí'ijta, pajta néijmi'i putyí'uurej,

a'íj paj jin jusén jime' séejre'.

¹⁴Ji'nye tipua'aj mua'aj setyihuo'tú'uunyí' a'íijma i maj je'ej
pua'aj jamuáaruuj, a'íi pu ajta mua'ajmaj tyajamuaatú'uunyí'raj i siaj
jajvástara' tajapuá ti já'sejre', ¹⁵ajta tipua'aj sequée tyihuo'tú'uunyí'
a'íijma i maj je'ej pua'aj jamuáaruuj, capu ajta tyajamuaatú'uunyí'raj
a'íjna i ja'muavástara' tyi'tíj siaj jin quee xá'puí' huaríj.

A'íjci jime' i maj ju'itzi'vee

¹⁶Siati'ij ju'ítzi've'ej, caxu acóotzaahuatya'aj matí'ij i
maj juxaamuijritye', jí'nye a'yaa mu jéjrista' ricíj i maj quee
tyá'tzaahuatye', mej mij i tyeítyee jáamua'reej tijin múu'itzi've'ej.
A'yaa nu tyajámua'ixaatye' maj a'íimaj meríj jaamué'tij je'ej
ti tyi'tíj tyihúa'ci'tyij. ¹⁷Pajta muáaj, patí'ij ja'ítzi've'ej, pata'aj
aca'jista'mitye'en, pajta tyámua' huá'uurej, ¹⁸mej mij quee i tyeítyee
jáamua'reej yee pua'itzi've'. A'íi pu'uj a' vástara' i paj quee jaséj
jamua'reej, ajta a'íjna i a' vástara' ti jaséj i ti ju' avaaj, a'íi pu
muaatás'ij i paj jaamué'tij.

A'íjna i ti jéehua tyí'huüre' i Dios jimi

(Lc. 12:33-34)

¹⁹'Caxu jéehua tyo'siire'ej i juchi'táj i ti huápu'ij tyá'najchij, jo'maj i tyajpuásij tyojó'jipujaj jo'tij ajta néijmi'i i tyajá'mua'a'rij tyojo'huí'tzij, jo'maj majta i náhua'rij jo'tyáru'pij mej mij tyu'náhua'an. ²⁰Sulu siata'aj utyojó'siire'en u tajapúa a'íjci i ti jéehua tyá'najchij, jo'maj quee i tyajpuásij tyojó'jipujaj, jo'tij ajta quee tyi'táj jo'huí'tzij, majta quee i náhua'rij utyáru'pij. ²¹Ji'nye jo'tij tyi'táj já'sejre' i ti jéehua ja'mua jitze juxie've', a'áa xu siajta tyojomua'tziitye'ej xá'ju'un.

A'íjna i ti jatatzavi'tye' i tyévij

(Lc. 11:34-36)

²²'Ajta mua' jí'ij, a'íi pu a'ín pué'een i paj jin atányeej pej pij majo'cha'canye'en, a'yaa pu'ij tipua'aj jí'r'é'nye' pua'aj ri'síjme'nyij, tyámua' pej pij naa metyóonyeej, ²³ajta tipua'aj quee tyi'táj huúria'aj mua' jí'ij, a'yaa pej pij tíca' tyi'séere'ej puá'mej. Ajta tipua'aj a'íjna i tatzárij quee tyi'táj huúria'aj, jéehua pu huápu'ij a' jitze huatyática'rij.

I Dios ajta i túmii

(Lc. 16:13)

²⁴'Capu a'táj pújoorej ti hua'puácaa jimi tyu'tyáhuüre'en, jí'nye séej pu tyicha'íria'aj ja'mej i ti tyé'ijtye', ajta i séej xaa xie've'ej ja'mej, nusu i séej tyámua' tyu'tyáhuüre'ej, ajta séej quee ará'astijre'ej. A'íj pu jin quee i'ríj sij i Dios tyámua' tyu'tyáhuüre'en siajta a'íjci i túmii.

Dios pu tyámua' tyihuá'cha'ij i juyójmua'

(Lc. 12:22-31)

²⁵'A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye' tijin: Caxu a'íjci jin tyí'mua'ajcaj je'ej sij tyi'táj tyí'cua'nyij, nusu je'ej sij ye'ej tyí'tyeye'en, na'ríj a'íjci jíme' i sij tyu'tyóchejtye'sij. ¿Nyi quee jéetze' juxie've' i Dios jimi sij júurij xá'ra'nyij, quee i cue'ráj nusu i já'muahue'ra' na'ríj a'íjna i sij tyúuche'tyaa? ²⁶Cási' siahuo'séj mu pína'see i maj jútye' ra'ra', camu tyí'huastyaa, camu majta tyí'tza'nacaa, camu majta jasi'rii i ímue'rij i juchi'táj, ajta a'íi pu tyihuá'cue'tyej a'íjna i ja'muavástará' tajapúa ti já'sejre'. Siajta mua'aj jéetze' xu jitzán juxie've' mequee mu pína'see. ²⁷A'íj pu jin quee tyi'táj huüre' ti a'táj jéehua tyúumua'tziitye'ej, jí'nye capu jaatyáhuüre'ej tí'ij jéetze' já'tyeevi'in júurij.

²⁸'¿Ji'nye sij a'íjna jin tyúumua'tziitye' i sij tyu'tyóchejtye'en? Cási' xaaséj mu xúxuxu'uj je'ej ti tyí'huose' a'ájna a itzítáj, capu tyí'muijhuacaa capu ajta tyí'itzacaa. ²⁹A'íj nu jin a'yan

tyajá'mua'ixaatye' tijin a'íjna i rey Salomón, i ti jéehua tyí'ijcha'iica'aj, capu a'náj naa eenye'en tyu'tyóochejtyej tí'ij mu xúuxu'uj. ³⁰A'yaa pu'ij tipua'aj i Dios tyámua' ja'uurej mu tu'píj ti ijíij a'áa já'sejre' jo'tíj jo'ítzitaj, ajta ariá'pua'aj mu jaatyáteeraj chuéj tzajta' ta'ajtaavijhua. Jéetze' pu'ij mua'ajmaj tyámua' já'mua'uurej mu siaj quee tyá'tzaahuatye' xaa nyu'uj. ³¹A'íj xu jin quee tyúumua'tziitye'ej a'yan setyuu'íhuo'raj tijin: “¿Tyi'tanyí tyacua'nyij?” nusu yee: “¿Tyi'tanyí tyeye'en?” na'ríj a'yan yee: “¿Tyi'tanyí tyetyu'tyátachejtye'sij?” ³²A'íi pu a'íin tyi'pué'een i maj jin tyúumua'tziitye' i maj quee tyá'tzaahuatye', siajta mua'aj xu tyivástará' i ti arí jamua'reej tyi'tíj ti jamuá'ítziitye'. ³³A'yaa pu'ij siata'aj i Dios jimi tyi'huóomua'tziitye'en, siajta a'íjci jitze i tajapuá ti tyejé'sejre', ajta siaj a'yan huárinyij je'ej ti tyí'xa'pui'in i Dios jimi, aj xu sij néijmi'i tya'ancuriáa'sij i ti tyajamuá'ítziitye'. ³⁴Caxu a'íjna jin je'ej tyí'mua'ajcaj je'ej ti ariá'pua'aj tye'mej. Ariá'pua'aj xu sijta tyi'tyése'ej xá'ju'un a'íjci jime' je'ej ti tyi'tíj tyajá'muaci'tyij.

Tyaj quee séecan jitzán tyí'pua'ritye'ej

(Lc. 6:37-38, 41-42)

7 ¹Caxu huá'xijtye'ej i séecan, tí'ij quee Dios ajta mua'ajmaj jamo'xíjtye'en. ²Ji'nye Dios pu a'yan cha'tána'aj tyajamuá'xijtye'en siati'íj mua'aj tyihuo'xíjtyej i séecan, ajta a'chu siaj tyi'tíj jaatá', a'yaa pu cha'tána'aj i Dios mua'ajmaj tyajamuaatá'sij. ³¿Ji'nye pej pij a'íj aráasej a'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'ítzee i Dios jimi, pajta quee a'íjna séej i paj muáaj va'cán jin ootyá'ítzee i Dios jimi? ⁴Ajta tipua'aj muáaj períj va'cán jin ootyá'ítzee i Dios jimi, ¿ji'nye tyí'rij paj a'yan tyaaté'exaatye'en ja'ihuáara' i ti cíi na'aj tyo'tyá'ítzee yee nyiche' muaatáhuire'en i paj jin ootyá'ítzee? ⁵Muáaj mu paj quee tyámua' metyóomua'rej, pooj mi' néijmi'i jin tyámua' huá'uuren pajta tyu'ta'úunyi'ran i Dios jimi, aj pej pij a'yan tyaaté'exaatye'en tyi'tíj ti jin ootyá'ítzee ja'ihuáara'.

⁶Caxu huá'ixaatya'aj i nyúucarij ti jí're'en a'íjma i maj tyú'xana've', mej mij quee jamuá'xaahuari'raj mati'íj i tzi'cíj maj tyú'cha'vacaa. Caxu siajta a'íjma tyí'tuiiria'aj i maj quee tyi'tíj tyevi'ra' i Dios ti tyajamuaatá', mej mij quee je'ej pua'aj jamuáa'uurej, majta je'en jamuatzíinajyi'can.

Maj jahuaviiraj i Dios, majta tye'ejtyáto'sixi'in jo'tíj ja'pueertaj

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷Siata'aj huatyényuunij i Dios jimi, ji'nye a'íi pu néijmi'i tyajamuaatá'sij, siajta i Dios jimi tyú'huoonyij, aj xu sij ja'ancuriáa'sij i siaj jahuoo, siajta tye'ejtyáto'xa'an jo'tíj ja'pueertaj, a'aj pu'ij i Dios tya'antácuunaj. ⁸Ji'nye a'íjna i ti a'yan tyá'huoo, a'íi pu ja'ancuriáa'sij,

ajta a'íjna i ti a'yan tyi'tíj tyí'huoocaj, a'íi pu jatyoonyij, ajta a'íjna i ti tye'ejtyáto'xa'an jo'tíj ja'pueertaj, Dios pu tya'antácuunaj.

⁹¿Ca' síj ti ja'mua jitze ajtyáma'can a'yan tyá'ca'nyej ti tyetyéj jaatátistej i juyó j tipua'aj páan jahuaviiraj? ¹⁰¿Na'ríij ti cú'cu'uj jaatapíjtye'en tipua'aj hue'ej jahuaviiraj? ¹¹A'yaa xu sij tyá'mua'reej siaj jí'r'é'nye' tyihuo'tá'an i juyójmua' mua'aj mu siaj quee tyámua' een i jutzájta', ajta i ja'muavástará' tajapuá ti já'sejre', jéetze' pu'ij tyámua' tyajamuaatá'sij i ti tyi'jí're'en i siaj jimi jaatáhuoosij.

¹²A'yaa pu'ij, siata'aj a'yan cha'taj siana'aj huárinyij i juxa'aj tyeétyee jimi je'ej siaj mua'aj tyá'xie've' maj a'yan huárinyij ja'mua jimi, jí'nye a'yaa pu cha'tána'aj tyé'yu'si' i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, ajta je'ej maj tyu'xájtaca' i Dios jitze ma'can maj tyí'xajtaca'aj.

A'íjci jime' i puéertaj ti cfi antayóhuaj

(Lc. 13:24)

¹³Siata'aj a'úu jo'tyájrutyey i puéertaj jitze ti cfi antayóhuaj. Ji'nye a'íjna i puéertaj ti antayóhuaj ajta i juyéj ti ooyóhuaj, a'íi tyihuojo'jípuaaj, mue'tíj mu mij a'íjna jitze ucáaju', ¹⁴ajta a'íjna i puéertaj, ajta i juyéj ti jamuatá'caa siaj jusén jime' júurij xá'ra'nyij, cfi pu antayóhuaj, ajta tyési' ti a'tíj japuan huame'en, camu mij mue'tíj jatyoovej.

A'íj mu i táque'ra' jin jamua'reeren tyi'tíj ti ciyáara' pué'een

(Lc. 6:43-44)

¹⁵Tyámua' xu tyityahuóocha'iin a'íjima jimi i maj tyí'hue'tacaa, a'yaa mu tyúusejrataj maj i Dios jitze ma'can tyí'xaj. Ja'mua jimi mu ajo'r'é'nyinyii naa metyityacanyúuca'aj, maj majta a'yan een i jutzájta' matí'ij i íra'vej i maj tyí'tyacui'caa, majta tyú'cha'vacaa. ¹⁶Ír'íj siaj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj ricij, jí'nye capu í'r'íj ti úuvaj huatatáca'an tzícare'ej jitze, nusu ti i xápua' a'íjna jitze taca'aj i ti tyézticare'. ¹⁷A'yaa pu tyí'een, néijmi'i i ciyéj ti tyi'jí're'en, jí'r'é'nye'en pu ajta tyí'tajcaa, ajta i ciyéj ti quee tyi'jí're'en capu ajta jí'r'é'nye'en taca'. ¹⁸A'íjna i ciyéj ti jí're'en, capu í'r'íj ti je'ej pua'aj eenye'en huatatáca'an, nusu ti i ciyéj ti quee jí're'en jí'r'é'nye' huatatáca'an. ¹⁹Néijmi'i i ciyéj ti quee tyi'jí're'en, a'íj mu tyé'ejveechixi'íj, majta je'en tye'entyátieeraj. ²⁰A'yaa pu'ij éenye'que' í'r'íj siaj mua'aj huó'mua'tyij a'íjci jime' je'ej maj tyi'tíj jin ricij.

Camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj

(Lc. 13:25-27)

²¹Majta i maj a'yan tyí'nyeejee yee: “Nyavástará', Nyavástará'”, camu néijmi'i a'áa jo'tyárutyij jo'tíj i Dios tyejé'ijtaj, sulu a'íi mu'uj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've'. ²²A'ájna xicáara' jitze mue'tíj mu a'yan tyinaatájeevij tijin: “Tavástará', Tavástará',

ityáj tu tyu'taxájtaca' a'nyúucaritze', tyajta a'nyúucaritze' ma'can huo'tamuárij i tyiyáaru' i maj hua' tzajta' séjria'ca'aj i tyeétyee, tyajta jéehua tyu'muáriej muéetzij jitze ta'rataca'nyáaj.” ²³Aj nu nyij a'yan tyihuo'té'exaatye'ej tijin: “Canu a'náj jamuaamuájtyaca', séricuj siájhuui nye jimi, mu siaj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij.”

**A'íjci jime' i maj ja'táaahuaca' i maj japon
ja'ajtaahuaca' i juchi'ij i maj hua'puaj**

(Lc. 6:47-49; Mr. 1:22)

²⁴A'yaa pu'ij, a'íjna i ti nyanamuaj, ajta a'yan ricij je'ej nyaj tyé'ixaatye', a'yaa pu cha'tána'aj metyóomua'rej ti'ij a'íjna i a'tíj ti huatyóochi'tyej tyetyéj japua. ²⁵Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca', ajta a'íjna i chi'ra'an, capu eetávej, ji'nye tyetyéj japua pu ja'ajtaahuaca'. ²⁶Ajta a'íjna i ti nyanamuaj, ajta quee a'yan ricij je'ej nyaj tyí'xaj, a'yaa pu een ti'ij a'íjna i a'tíj ti a'áa jo'tyóochi'tyej jo'tij jó'saata'. ²⁷Aj mu mij huatyéviiyaca', ajta huatámui'yaca' i jájtyij, ajta huatá'aacariaca' aj pu'ij pu eetávej i chi'ra'an. Aj pu'ij néijmi'i tyojo'riej.

²⁸Ti'ij Jesús ja'antypuárij ti tyihuo'ixaaaj, néijmi'i mu i tyeétyee je'ej tyo'taséj a'íjci jime' je'ej ti tyihuo'muá'tyej, ²⁹ji'nye a'yaa pu tyihuo'muá'tyej ti'ij síij ti va'cán jin tyi'tyéjvee, capu a'yan mati'ij i maj tyihua'mua'tyahuaj i yu'xarij jitze i maj jin tyi'ijta.

Jesús pu séej tyévij tyú'huaaj ti cá'atzaj

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

8 ¹Ti'ij i Jesús acájraa i jiríj jitze, jéehua mu tyeétyee jamuán huajú'ca'aj. ²Aj pu'ij síij tyáati' ave're'nyej i Jesús jimi, tyi'cui'ca'aj a'íjna jime' ti cá'atzaj a'íj pu'ij jimi tyítunutaca' i Jesús, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara' tipua'aj mua'ráanajchij pata'aj tyináhuaatye'en.

³Aj pu'ij Jesús ja'ajtamuariej, ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Na'ráanajchij paj huarúj. Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij tyámua' huaríj, ti'quij huarúj. ⁴Ajta je'en i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Cási', capáj a'tíj ixaatye'ej, sulu áricuj pata'aj huatá'sejrataj a'íjci jimi i puaríj, pajta tyu'támu'vejritaj a'yájna ti'ij tyu'ta'íjtaca' i Moisés, mej mij jáamua'reej tijin papu'ríj huarúj.

**Jesús pu tyáahuaj a'íjci i ti jahuiiria'ca'aj i
xantáaru'uj ti tyi'ijtye'**

(Lc. 7:1-10)

⁵Ti'ij i Jesús utyájrurij a'ájna i chájta'naj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Capernaúm, síij pu jimi ajtyáxiiriaca' i xantáaru'uj ti tyi'ijtye', ti'ij tyi'tíj jaatáhuaviij. ⁶A'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástará, tyí'cui' a'íjna i ti nyahuiire', capu tyéjchevej, jéehua pu huápu'i'ij jajpuéjtij.

⁷Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyáaj nu ujo'ma'aj na'mej, nyej nyij tyáahuaatye'en.

⁸Aj pu'ij a'yan tyu'tanyú'j a'íjna i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Nyavástará, capu a'yan tya'ráanajchi paj utyájrutyey i nyechi'táj, a'yaa papu'uj tyu'taxáj i nyúucarij jime', aj pu'ij tyámua' rinyij a'íjna i ti nyahuiire'. ⁹Ji'nye séecan mu majta nyéetzij tyí'nye'ijtye', nyajta nyáaj séecan tyí'ijtye'. Típua'aj séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: áricuj, a'íi pu jo'ma'aj ja'mej, na'ríij séej a'yan nyetyu'té'exaatye'en yee: mujo'té'yí'ij; a'íi pu mujo'va'ma'aj ta'mej, ajta típua'aj séej nyetyu'ta'íjtye'en je'ej ti tyí'tíj huá'uurej, a'yaa pu rinyij.

¹⁰Tí'ij i Jesús a'yan tyáanamujri', jéehua pu huatóotyamua'vej, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j a'íjma i maj jamuán huajú'ca'aj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', hua' tzajta' i tyeítýee i maj a'yan huacháatimee i Israel, canu a'náj séej huátyoj ti a'yan cha'taj tyá'tzaahuatye' tí'ij a'íjna i tyáati'. ¹¹Nyajta a'yan tyajá'mua'ixaatye' maj mue'tíj mujo'vá'ju'uj muá'ju'un, a'ájna pujmua' jo'tij i xicáj jé'ejnyinyij majta jo'tij i xicáj ja'ancáru'píj, mej mij oorá'sej a'íjci jamuán i Abraham, majta a'íjci jamuán i Isaac mej mij hua' jamuán tyú'cua'nyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, ¹²majta a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, Dios pu a'áa huojoo'ítyij jo'tij jo'tíca'. Jéehua mu mij juyiinyaj muá'ju'un, majta ancuroci'máaj muá'ju'un a'íjci jime' i maj jéehua jajpuéjtij.

¹³Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa a'íjci i xantáaru'uj ti tyí'ijtye' tijin:

—Áricuj jó'ra' ja'chej, a'yaa pu tye'mej je'ej paj períj tyá'antzaahuaj. Tí'ij a'yan tyaaté'exaa, aj pu'ij huarú'j a'íjna i ti tyí'huire' a'íjna jimi i xantáaru'.

Jesús pu tyáahuaj a'íjci i mu'nyáara' i Pedro

(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴Aj pu'ij Jesús a'áa jo'mej jo'tij i Pedro ja'chej, a'áa pu'ij a'íj jo'tyoo a'íjci i mu'nyáara' i Pedro, a'áan pu jo'ojca'tyíij i utáatzij japua, ajta jéehua puístaca'aj. ¹⁵Aj pu'ij Jesús jajví' i muáca'ra'an jitze, tí'ij a'yan huarí'j, aj pu'ij huarú'j, tí'quij ájchej, ajta je'en huatyóochej tí'ij tyihuo'cuetýej.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i tyeítýee i maj tyí'cucui'

(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶Tí'ij huaré'chuxarij, jéehua mu huaja'ráavi'tij i Jesús jimi a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'íi pu'ij huo'ta'íj i tyiyáaru'uj maj iiráciinyej i tyeítýee tzajta', ajta néijmi'caa

tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj. ¹⁷A'yaa pu tyu'ríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti ará'tyeej tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin: “A'íi pu tyitacáa'ri'ri' i tiquee tú'ca'nyisti'raca'aj, ajta tyojo'tii i tyaj jin tyí'cucui'ca'aj.”

A'íimaj i maj jaxie'va'ca'aj maj jamuán huací'ca'an i Jesús

(Lc. 9:57-62)

¹⁸Ti'ij Jesús huo'séj i tye'ityee i maj jéehua jimi ajtyáxiiriaca', aj pu'ij a'yan tyu'ta'íjtaca' maj antáciinyej után pujmua' i ti ja'alaguun jitze. ¹⁹Aj pu'ij síij ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, a'íi pu ave'r'é'nyej i Jesús jimi, ajta je'en a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Maestro, a'yaa nu tyá'xie've' nyaj ajamuán jo'cha'canye'en jo'tij na'aj paj jooma'aj puá'mej.

²⁰Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'íimaj i arachu'ijse, a'áa mu ja'chej jo'tij já'tyasta', majta i pína'see a'íi mu tyu'íto' jo'maj jáa'sacaa, nyajta nyáaj, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', canu tyichí' i nyaj tzajta' huácutyij.

²¹Ajtáhua'aj pu síij ti jamuán jo'chá'canya'aj a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatá' nyej nyij anaquéej ja'vá'nán i táataj, aj nu nyij yeve'r'é'nyesij nyej nyij ajamuán jo'cha'canye'en.

²²Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en, miche' a'íimaj i mui'chítyee hua'vá'naxi'in i juxa'aj mui'chítyee.

Ti'ij Jesús jaatyápua'rij i áacaj

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³Aj pu'ij i Jesús atyájraa i báarcuj jitze, majta a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁴Aj pu'ij tyámua' ca'nyíin jin tyu'tá' aacariaca' i jájtyij japua, ajta viváajma'aj tyúuta'hua'aj i jájtyij, a'íi pu'ij atyáxijrihua'aj i báarcuj jitze. Ajta a'íjna i Jesús tyácusima'aj. ²⁵Aj mu mij a'íimaj i maj jamuán huacíj jimi ajo'r'é'nyej, matí'ij mij jaajfstej, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¡Tavástara', tajapúa huatányuuchij! ¡Tu'ríj atyácuí'sij!

²⁶Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Jí'nye siaj sij huápuí'ij tyí'tziinye'? Mua'aj siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'!

Ti'ij a'yan tyu'taxáataj, aj pu'ij ájchej, ti'quij jaatá'ijmuejri' i áacaj, ajta i jájtyij, aj pu'ij huatyápua'riaca' i áacaj, ajta naa oore' éenyeyej ta'raa i jájtyij. ²⁷Jéehua mu je'ej tyo'taséj a'íimaj i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyúu'ihuo'raca'aj tijin:

—¿Tyi'tanyí tyévíra' pué'een a'mújna, mej mij ja'tzaahuatye' i áacaj, ajta i jájtyij?

**A'íimaj i maj Gadara já'ma'can i maj tyiyáaru'uj
hua' tzajta' séjria'ca'aj**

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj után pujmua' jo'tij ja'alaguun, Gadara ti ja'ajtyáma'can, hua'puaj mu mij hua'antinyinájchaca' i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj, a'áa mu ja'ráacij jo'maj i mui'chítyee já'ava'tacaa, aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca'. Jéehua mu simuáruunyica'aj, a'íj pu jin quee i'riitaca'aj ti a'tíj ajo're'nyej a'íjna juyéjra' jitze, ²⁹aj mu mij a'yan tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Capáj je'ej ta'uurej ityájma, muáaj mu paj yójra' pu'éen i Dios. ¿Nyi a'íj jin mu po've'mej pej pij puéjtzij taatá'an? Capu eexúj atyojo're'nyej a'náj tyaj jajpuéetzij tá'ju'un.

³⁰Meentyij a'ímuáj muel'tíj i tuíxuj mo'tyu'uj metye'entyicua'áaj, ³¹a'íi mu mij i maj tyiyáaru' hua' tzajta' ú'sejria'ca'aj, a'yan tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús tijin:

—Tipua'aj pataatamuárite'en taatá' tyej tyij mu tuíxuj tzajta' utyájrutyey.

³²Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Séricuj.

Mati'ij mij iirácij, hua' tzajta' i tyétyacaa, aj mu mij hua' tzajta' utyájrurij i tuíxuj, mati'ij mij a'íimaj i tuíxuj jo'huáchajraa a'ájna jo'tij ja'ancátyee, mati'ij mij jájritze' ja'tyáavatzij, aj mu mij néijmi'i atyájcuii.

³³Majta a'íimaj i maj huá'siiria'ca'aj i tuíxuj a'íi mu huatóo'uj, mati'ij a'áa ja'rá'aj a chájta' aj mu mij tyu'taxájtaca' je'ej ti tyi'tíj huaríj, a'íj mu huot'é'exaa je'ej ti tyihuó'ruuj a'íjma i maj tyiyáaru'uj hua' tzajta' séjria'ca'aj. ³⁴Mati'ij mij a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa, néijmi'i mu ave're'nyej i Jesús jimi, mej mij jamuán tyu'taxáj, a'yaa mu mij jéehua tyaatáhuaviiri' a'íjci i Jesús ti jó'ra'nyij a'ájna.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyéchavaaj

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

9 ¹Aj pu'ij Jesús atyájraa i báarcuj jitze, aj mu mij antacíj után pujmua', mati'ij mij a'áa ja'rá'aj chájta' jo'tij a'íin jó'catyii. ²Aj mu mij séecan a'tíj aje're'nyijtye ti quee tyéchavaaj a'íjci jimi i Jesús, a'íj pu japua áan újca'tyii i utáatzij a'íjna i a'tíj, ti'ij Jesús huos'éj a'íjma i tye'ityee, aj pu'ij jáamua'reeri' tijin metyá'tzaahuatye', a'yaa pu'ij tyaaté'exaa a'íjci i ti tyí'cui' tijin:

—Nyiyoój, huatyá'ca'nyej, pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi.

³Séecan mu mij i maj tyihuá'mua'tyey i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta a'yan tyi'riá'mua'aj tijin: “Je'ej ti a'múu tyu'taxájtaca' je'ej pu

pua'aj tyá'xaj i Dios.”⁴ Ajta i Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye sij huápu'ij je'ej pua'aj tyí'mua'tzej mu jutzájtá'?

⁵ ¿Tyi'tanyí quee jéetze' tyési', nyi nyej a'yan tyaaté'exaatye'en yee:

“Pu'ríj i Dios tyimuaatú'uunyi'ri' i paj jin ootyá'itzee jimi”, na'ríj yee: “Ájchesij anchóoj mua' utáatzij”?⁶ A'yaa nu nyij rinyij sij sij jáamua'reej tijin a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', ti ajta a'íjna jin antyúumua'reej íyan i cháanacaj japua ti'ij tyihuo'tú'uunyi' i maj jin ootyá'itzee i Dios jimi.

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i ti quee tyéjchevej tijin:

—Ájchesij, anchóoj mua' utáatzij, áricuj jó'ra' jo'paj ja'chej.

⁷ Aj pu'ij ájchej a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj, ti'ij ij jó'raa i juchéj. ⁸ Majta i tyeítyee i maj tyí'sejraca'aj je'ej ti tyi'táj huaríj, a'íi mu tyu'tátziin, majta je'en tyaatatyójtzi'rej i Dios a'íjci jime' je'ej ti a'íin tyihuo'tá' mej mij a'yan huárinyij i tyeítyee.

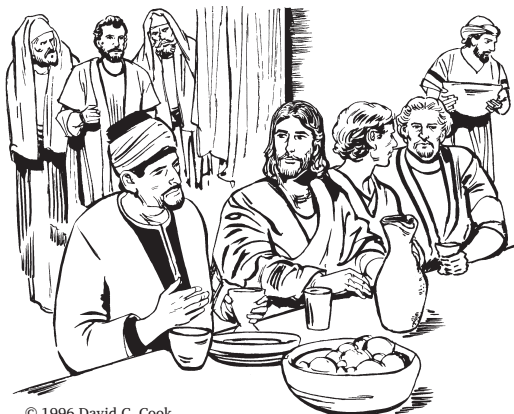
Jesús pu jaatajé a'íjci i Mateo

(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, ti'quij a'yee jo're'nyej ti'ij ij a'íj huaséj i a'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin Mateo, a'úu pu je'rácatyii u chi'táj maj tzajta' huá'ijjva'ca'aj i maj tyí'tíjicicaa. Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

Aj pu'ij i Mateo ájchej, ti'quij jamuán jó'raa. ¹⁰ Aj pu'ij a'yan tyu'ríj, mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'tíj i Mateo ja'chej, ti'ij i Jesús tyí'cua'caj, aj mu mij jéehua ujo'vá'ju' i maj tyí'tyeíjje', majta séecan i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeítyee, mati'ij mij huatyára'saca' i méesaj jitze jamuán i Jesús, majta jamuán a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj. ¹¹ Majta a'íimaj i fariseos, mati'ij jaaséj je'ej ti ríjcaa i Jesús, aj mu mij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

© 1996 David C. Cook

San Mateo 9:9-13

—¿Ji'nye een jin mu ja'mua maeestro tyí'cua'caa, ajta ya'caa hua' jamuán i maj huá'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa, ajta hua' jamuán i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeyee?

¹²Ti'ij i Jesús a'yan tyihuó'namuajri', a'yaa pu tyihuot'é'xaaj tijin:

—A'íimaj i tyeítyee i maj ajo're'nyinyii a'íjci jimi i ti tyí'hua'tacaa, capu juxie've' maj a'áa joojú'un i maj jí're'en, sulu a'íi mu ajo're'nyinyii i ti tyí'hua'tacaa jimi i maj tyí'cucui'. ¹³Séricuj, siata'aj tyi'huóomua'tyee a'íjci jime' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj hua'cu'vej i juxa'aj tyeítyee, canu jaxie've' siaj tyi'tíj tyi'tuuiria'aj.” Ji'nye canu nyáaj a'íjna jin mujo've'mej nyej nyij a'íjma huatájeeve' i maj tyámua' een, sulu a'íjma i maj quee xá'pu' ricij.

A'íj mu jaata'íhuo'ri' je'ej maj tyityahuó'itzi've'en

(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴A'íimaj i maj Juan jamuán huací'ca'aj, a'íi mu aje're'nyej i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—It'yáj majta a'íimaj i fariseos, jéehua tu ta'itzi've', ¿ji'nye mej mij quee a'yan tyúu'itzi've' i maj muéetzij jamuán huací'ij?

¹⁵Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuot'é'xaaj tijin:

—¿Nyiquij i'ríj maj juxaamuijritya'aj i maj huatá'inyiihuaca' mej mij tyú'ye'esten, típua'aj ooj hua' jamuán tyí'ye'estyaj i a'tíj ti huatyényeichaca'? Ajta a'yaa pu atyojo're'nyesij maj já'vi'tin i a'tíj, aj mu mij i amíincustyamua' ju'itzi've'en, ji'nye capu che' aja'hua' i hua' amíincuj.

¹⁶Capu a'tíj ja'ajtyá'cu'nya'puaj i cíixurij ti mí'ma'can, a'íjna jime' i cíixurij ti jájcua'aj, ji'nye a'íi pu i cíixurij ti jájcua'aj huatyátzu'taj tí'ij huatyájo'sinyi'huaj, aj pu'ij jéetze' va'tíj anasúutza'nyij ja'mej.

¹⁷Camu majta nahuáj ti jájcua'aj ucáto'sij i navíj limeetara' tzajta' ti racue'ríihuajmee, ji'nye i nahuáj pu jaatyásujtza'naxi'ij i navíj ti racue'ríihuajmee, aj pu'ij jó'vesij i navíj ajta i nahuáj. A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' maj ju'cájo'tnyij i navíj tzajta' ti jájcua'aj a'íjci i nahuáj ti ajta jájcua'aj, a'yaa pu éenye'que' tyo'táviicue'raj i ti juxa'aj tyi' jájcua'aj.

A'íjna i íiti' ti tyí'cui'ca'aj ajta i yójra' a'íjci i Jairo

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸Óoche' pu tyihua'ixáatya'caj i Jesús tí'ij síij jimi ave're'nyej, a'íi pu a'íin pu'éenye'ej i ti tyí'ijta i hua' tye'yúuj tzajta', aj pu'ij tyítunutaxij jimi i Jesús, tí'quij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyiyóoj pu oochán huamuí', ajta típua'aj muáaj mu pové'me'en pajta je'en ja'ajtamuarie'en, a'íi pu huatájuuritag.

¹⁹Jesús pu ájchej, tí'quij ujó'mej majta mu'uj ujó'ju' a'íimaj i maj jamuán huacíj. ²⁰Aj pu'ij íiti' ti arí tamuáamuata' japuan hua'puaj nyinyi'ra'aj á'tyeej ti tyí'cui', a'íi pu huárita' aje're'nyej i Jesús, tí'quij

ja'ajtamuaríej i máancajra'an i Jesús. ²¹ Ji'nye a'yaa pu tyí'mua'ajcaa tíjin: “Típua'aj a'íj na'ajtamuaríe'en i máancajra'an, tyámua' nu rinyij.” ²² Aj pu'ij i Jesús ooré'nyeeriaa' tí'ij jaaséj i íitaj, ajta a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Nyiyóoj, che' ca'nyíjra'aj huataséjre'en mua' tzajta', a'íj paj jin huarúj i jin tyá'antzaahuaj.

Aj pu'ij huarúj a'íjna i íiti'.

²³ Tí'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj jo'tíj ja'chej a'íjna i ti tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', aj pu'ij huo'séj i tyeítyee i maj tyí'ci'sitye', majta jéehua i tyeítyee juyiinnyaca'aj, ²⁴ a'yaa pu tyihuo'té'exaa tíjin:

—Xí'ráciinyij a'yújna, ji'nye capu mui'chij mu íjmue'esti', sulu tyácusij pu'uj.

Aj mu mij jaatya'atzájraa a'íjci Jesús a'íjci jime' je'ej ti tyu'taxájtaca', ²⁵ ajta a'íi pu hui'rá'ityaca', aj pu'ij utyájrupid jo'tíj jo'ojcá'aj a'íjna i íjmue'esti', tí'quij ja'náavi' muáca'ra'an jitze, aj pu'ij a'íjna i íjmue'esti' ájchej. ²⁶ Tí'quij néijmi'que' huámua'reeri'huaca' jo'maj jo'cháatima'caa je'ej ti tyi'tíj huaríj.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj arácucu'un

²⁷ Tí'ij Jesús a'áa ja'rájraa, mahua'puaj mu jaatavén i maj arácucu'un, a'yan metyitye'entyijíihuaj tíjin:

—Tá'ancu'vaxi' ityájma muáaj mu paj yójra' pu'éen a'íjci i David.

²⁸ Tí'ij Jesús utyájrupid u chi'táj, aj mu mij jimi ave'r'é'nyej i maj arácucu'nyijmee, aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi setyá'tzaahuatye' nyaj tyaja'muahuaatye'en?

Mati'ij mij a'yan tyityaatanyúj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna tavástara'.

²⁹ Aj pu'ij i Jesús hua'rámuarie'xij i hua' jíise' jitze, ajta a'yan tyihuo'té'exaa tíjin:

—Che' a'yan tyá'ra'nyij je'ej siaj seríj mua'aj tyá'antzaahuaj.

³⁰ Aj mu mij atanyéjnye'riaca' i maj hua'puaj. Ajta i Jesús jéehua pu a'yan tyihuo'tá'íjmuejri' tíjin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyityaarúj.

³¹ Ajta mati'ij jo'c'íj, a'íi mu huatyóohuij maj néijmi'que' jaataxáj je'ej ti i Jesús tyihuó'huua.

Jesús pu séej tyú'huaaj i ti quee tyo'ríi'riajca'aj

³² Mati'ij iiraju'caj i maj aracú'cu'nyijma'caa, séecan mu tyévij aje'r'é'nyijtye ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj a'íj pu jin quee tyo'ríi'riajca'aj a'íjna i a'tíj. ³³ Aj pu'ij Jesús jaatamuárij i tyiyáaru' ti tzajta' ú'sejria'ca'aj, tí'quij huatái'riitariaca' ti tyu'taxáj a'íjna i ti tyí'cui'ca'aj. Majta a'íimaj i tyeítyee, jéehua mu huatóotyamua'vej, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—Catu a'náj a'yan tyi'tíj tyu'séj iiye'ej Israel ti putyí'ricij.

³⁴Majta a'íimaj i fariseos, a'yaa mu tyí'xajtaca'aj tíjin:

—A'íjna i Jesús, a'íi pu a'íin pu'éen i ti tyihua'íjtye' i tyiyáaru'uj a'íj pu jin pújoorej tí'ij huo'tamuáritye'en.

Jesús pu hua'ancu'vajxi i tyeítýee

³⁵Jesús pu néijmi'que' jo'chá'canya'aj tí'ij na'aj tyi'chájta'najmee ajta néijmi'que' jo'maj cíi mana'aj tyityojo'cháatima'caa, tyihua'mua'tyáaj i hua' tyeyúuj tzajta'. A'íj pu huá'ixaatya'ca'aj i nyúucaria'ra' i Dios i ti néijmi'que' tyí'íjta, ajta néijmi'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, nusu i tiquee hua'ca'nyisti'raca'aj. ³⁶Tí'ij huo'séj i tyeítýee, jéehua pu hua'ancu'vajxi, jí'nye jéehua mu jajpuéjtzica'aj, majta juxaamuijritya'ca'aj, a'yaa mu éenye'ej matí'ij i cánya'xii ti quee a'tíj huá'siire'. ³⁷Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tíjin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna maj jéehua i tyeítýee séejre', majta i maj hua' jimi tyí'muijhuacaa camu mui'ij. ³⁸A'íj pu jin a'yan tyúuxie've', siaj jaatá'huavii a'íjci i tavástara' tí'ij hua're'vi'tixi'in i maj tyí'muijhuacaa mej mij huá'ajsiire'en i Dios jimi.

Jesús pu hua'vá'jajpuaxij a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

10 ¹Aj pu'ij Jesús huo'tajé a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, ajta huo'ta' mej mij jaayí'tihua'an maj huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séjre' i tyeítýee, ajta mej mij tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', nusu i tiquee huá'ca'nyisti'.

²A'yaa mu ántya'ruj a'íimaj i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i Jesús ti hua'antyíhuoj. Anaquéej pu i Simón huatajé, i maj majta a'yan jatamuá'muaj tíjin Pedro, ajta je'en a'íjci i ihuáaria'ra' i Simón i ti a'yan ántyapuaj tíjin Andrés, ajta je'en a'íjci i Santiago, ajta i ihuáaria'ra' i ti a'yan ántyapuaj tíjin Juan, i maj yójmua'mua' pu'éen a'íjci i Zebedeo, ³ajta a'íjci i Felipe ajta i Bartolomé, ajta a'íjci i Tomás, ajta i Mateo, i ti huá'íjiva'ca'aj a'íjma i maj tyí'ti'íjiccaa, ajta a'íjci i Santiago, a'íin ti jayyóoj i Alfeo, ajta a'íjci i Tadeo, ⁴ajta je'en a'íjci i Simón i ti a'íjma jitze ajtyáma'can i maj a'yan hua'tamuá'muaj tíjin cananeo, ajta a'íjci i Judas i ti a'yan tye'entyímu'tacaa tíjin Iscariote, a'íi pu a'íin pu'éen i ti avíitzij jin tyu'tátuii a'íjci i Jesús.

Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'íjma i maj jamuán huacíj maj jaariá'xaj i Dios nyuucaaj

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

⁵Jesús pu huo'ta'ítyaca' a'íjma i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, a'yan tyihua'ixáatye'ej tíjin:

—Caxu a'áa jo're'nyinyiica'an jo'maj jo'cháatimee i maj quee Israel jitze ajtyáma'can, caxu siajta utyáru'piche'en chájta'naj jitze jo'maj ja'chej i maj Samaaria jitze ajtyáma'can, ⁶sulu siajta a'íjma jimi ujó'ju'un i maj Israel jitze ajtyáma'can, i maj a'yan een mati'ij i cánya'xii maj jo'vátzij. ⁷Siata'aj a'íjma jimi ujó'ju'un siaj sij huo'té'exaatye'en ti arí atyojo're'nyesij a'náj ti i Dios tyu'ta'íjtaj íyan i cháanacaj japua. ⁸Siata'aj tyihuó'huaatye'en i maj tyí'cucui', siajta huo'tájuuritye'en i maj huácuij, siajta tyihuó'huaatye'en a'íjma i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin léepraj, siajta huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj i maj hua' tzajta' séejre' i tye'íyee. Mua'aj xu quee tyu'nájchitaca' i siaj ja'ancuriáa' siaj sij tyihuó'huaatye'en; a'íj xu jin quee huá'jijve'ej.

⁹Caxu siajta tyi'tíj a'aj tipua'aj ooroj, nusu pláataj, nusu túmii, ¹⁰caxu áto'rij pijca i siaj jin huatyóohuúire'en i juyéj jitze. Caxu hua'puácaa tyí'choocaj i tyúusiicu', nusu i ca'quéj, caxu siajta i tyáxu'uj choocaj, ji'nye a'yaa pu tyí'xa'pui' maj tyáacue'tyej a'íjci i ti tyí'muarie'.

¹¹Siati'ij chájta'naj jitze mu' ja'rá'astij aj xu sij séej huáhuoonyij i tyévij ti tyámua' tyi'tyúucha'ij, a'íj xu sij jimi huatyá'ítzeere'en a'chu siaj á'tyeeren a'ájna a chájta'. ¹²Siati'ij u'tyájrutyey u chi'táara'an, siahuo'tatyójtje' i maj aja'chej. ¹³Tipua'aj tyámua' naa metyajamuaatyéjeevej, che' a'yan eenye' je'ej siaj seríj tyihuo'tatyójtjej, na'ríij mequee tyámua' tyajamuaatyéeeje caxu mua'aj tyi'tíj jo'riésij. ¹⁴Ajta tipua'aj mequee jamuaataxié've'en, nusu mequee já'muanamuajracuj, aj xu sij iiráciinyej i hua' chi'táj, nusu i chájta'naj jitze, siajta jaatáca'tzij i juca'quéj tí'ij cáaxij i chuéj. ¹⁵A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', ti a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios huá'xijtye'en a'íimaj i tye'íyee, jéehua pu jéetze' puéjtzij huo'tá'sij, quee a'íjma i maj ará'tyeej a'áa já'chajca'aj a'ájna a ti a'yan tyaja'rát yapuaaca'aj tíjin Sodoma, ajta a'ájna a Gomorra.

Je'ej maj tyi'tíj jin tya'ajpuéetzij muá'ju'un

¹⁶Cási' mua'aj, nyáaj nu mua'ajmaj a'yan tyajamuaata'ítyij tí'ij cánya'xii hua' tzajta' i tye'íyee i maj a'yan já'mua'uurej mati'ij íra'vej i maj tyí'tyaci'macaa. A'íj xu jin tyámua' metyityoomuá'mua're'ej mati'ij i cú'cu'see, siajta a'yan tyi'tyamuá'ajcaantaj mati'ij i cú'cu'see. ¹⁷Tyámua' xu tyityahuóocha'íin, ji'nye mua'ajmaj mu tyu'tátuiire'sij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, mej mij a'íimaj jamuaatyávaxi'ín, ¹⁸majta mu jamua'vi'tin i tajtúhuan jimi, na'ríij a'íjci jimi i rey, a'íjci jime' siaj tyi'huúire' nye jitze ma'can, aj xu sij nye jitze ma'can tyihuo'té'exaatye'en, siajta a'yan cha'taj tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj quee Israel jitze ajtyáma'can. ¹⁹Ajta mati'ij jamuá'anvi'tij a'íjma jimi i maj tyityatatyíj, caxu tyí'mua'ajcaj yee je'quij

tyetyu'taxájtaj, na'ríij tyi'táj siaj nyúucarira' jin tyu'taxáj, ji'nye ti'ij a'yan tyajámua'uuriaj, Dios pu jamuaatás'ij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj. ²⁰A'íj xu jin quee mua'aj a'íin pue'éenye'ej xá'ju'un i siaj tyihuo'té'exaatye'ej, sulu a'íi pu i júuricama'ra' i Dios jamuaatás'ij je'ej siaj ye'ej tyu'taxáj.

²¹Majta a'íimaj i maj ju'ihuáamua', a'íi mu huá'cui'nyij i ju'ihuáamua', ajta i hua' huásimua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juyójmua', majta a'íimaj i hua'yojmua' a'íi mu majta je'ej pua'aj huá'uurej i juhuásimua', aj mu mij tyúucui'sij. ²²Majta néijmi'i i tyeétyee i maj yan séejre' i cháanacaj, a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre', ajta a'íjna i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee néijmi'i tye'entyipua'rej, Dios pu japuan huatányuusij. ²³Mati'ij je'ej pua'aj já'mua'uurej i chájta'naj jitze, siata'aj jiye'tzín iiráciinyej, siaj sij séej chájta'naj jitze jó'ciinyej. A'yaa nu tyajámua'ixaatye', siati'ij siooj yajó'jujhua'nye'en séej siajta séej jitze i chájta'naj aj nu nyij nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' yava'cányesij.

²⁴A'íjna i ti tyihuámua'tyej, jéetze' pu juxie've' quee a'íimaj i maj tyúumua'tyej, ajta a'íjna i ti tyé'ijtye', jéetze' pu juxie've' quee a'íjna i ti jahuiire'. ²⁵A'yaa pu tyúuxie've' ti a'íjna i ti tyúumua'tyej, a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij i ti tyá'mua'tyej, ajta a'íjna i ti tyí'huire', che' a'yan cha'tána'aj eenye' ti'ij a'íjna i ti tyé'ijtye'. Ji'nye a'yaa mu meríj jaatamua'aj a'íjci i ti aja'chej tijin: “Beelzebú i ti tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj”, ¿nyí mequee jéetze' je'ej pua'aj tyihuo'taxájtaj a'íjma i maj jamuán aja'chej?

A'íjna i tyaj jatziinya'aj

(Lc. 12:2-9)

²⁶A'íj xu jin quee huá'tziinye'ej i tyeétyee. Ji'nye je'ej maj tyi'táj jin ricij avíitzij jime', a'íi pu huataséjre'sij, nusu je'ej maj tyi'táj tyi' avaa' a'íi pu ajta mua'reeri'huan. ²⁷Tyi'táj nyaj tíca'riste' já'mua'ixaatye', siata'aj tújca jaataxáj, ajta i nyaj avíitzij jin já'mua'ixaatye', ca'nyíin xu jin jaataxáj, áan xu imuáj jo'tyúuj i juchi'ij japua. ²⁸Caxu huá'tziinye'ej a'íjma i maj juxa'aj tyeétyee cui'caa, ji'nye camu jaayí'tin maj i ja'mua júuricamej huajé'caj, sulu siata'aj a'íj pu tyú'tziinye'en i Dios i ti jaayí'tin ti ja'antypuá'aritye'en mu ja'mua júuricamej, ajta jaayí'tin ti ja'antypuá'aritye'en mu já'muajuuricamej i tiéj jitze tiquee a'náj já'mui'nyij.

²⁹¿Nyij mequee a'yan tyityá'najchi mu pína'see a'chu séej túmii mahua'puaj? Ajta a'íjna i ja'muavástara' a'íi pu huá'cha'ij a'íjma i pína'see, capu ij sáij mui'nyij i pína'aj tipua'aj a'íin quee a'yan tyu'taxáj. ³⁰Ajta mua'ajmaj Dios pu jamua'reej a'chu siaj pua'mácan ava'cípua'j sáij ajta sáij. ³¹A'íj xu jin quee tyí'tziinye'ej jéetze' xu mua'aj juxie've' i Dios jimi mequee i pína'see.

(Lc. 12:8-9)

³²'Tipua'aj a'tíj a'yan tyinaataxáj hua' tzajta' i tyeítýee ti nyéetzij ná'astijre', a'yaa nu nyajta nyáaj tyaataxájta a'íjci jimi i nyavástara' tajapuá ti já'sejre' ti a'íin xá'pui' huaríj, ³³ajta a'íjna i ti naatyáhue'taj hua' tzajta' i tyeítýee, a'yaa nu nyajta nyáaj tyeetyáhue'taj nyajta a'yan tyaataxájta a'íjci jimi i ti nyavástara' tajapuá ti já'sejre' nyaj quee jamua'tyej.

Tyeítýee mu jé'ta' huacíj a'íjci jime' i Jesús

(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

³⁴'Caxu a'yan tyí'mua'ajcaj nyaj a'íjna jin mujo've'mej mej mij tyámua' yan tyí'tyechajcaj i cháanacaj japua, canu a'íjna jin mujo've'mej mej mij juxáahuaj yan séjre'ej, sulu mej mij jé'ta' huáciinyej a'íjci jime' je'ej nyaj ricij. ³⁵A'íj nu jin mujo've'mej mej mij i hua' yojmua' huatyóochenyij maj huo'tanyó'si'tye'en i juhuásimua', ajta a'íjna i ti íjmue'esti', a'íi pu ajta jaatyényo'si'tye'ej i junáanaj, ajta a'íjna i íiti' ti arí tyimú' ti íiti', a'íi mu majta huatóonyo'si'tye'ej, ³⁶a'íj mu jin tyuucha'íire'ej muá'ju'un i jutyéítyeristyamua' jamuán.

³⁷'A'íjna i ti jéetze' jaxie've' i jutáataj, nusu i junáanaj quee nyéetzij, capu a'yan tye'tyévijtye' ti nyéetzij jimi huatyá'ítzeere'en, ajta a'íjna i ti jéetze' jaxie've' i juyój ti tyáati', nusu ti íiti', quee nyéetzij, capu ajta a'yan tye'tyévijtye' ti'ij nyéetzij jimi ajtyáma'cantaj, ³⁸ajta a'íjna i ti quee jaxie've' ti'ij jajpuéjtzij, nusu maj i tyeítýee je'ej pua'aj tyaaxáj, na'ríij tipua'aj huámui'nyij i cúruuj jitze, capu jatyévijtye' ti'ij nye jitze ajtyáma'cantaj já'ra'nyij. ³⁹A'íjna i ti jéehua tyúumua'riitye' ti'ij quee huámui'nyij, a'íi pu muí'nyij, ajta a'íjna i ti huatóoa'an ti huámui'nyij a'íjci jime' ti nye jitze ma'can tyihuá'ixaatyé', a'íi pu júurij ta'mej jusén jime'.

I maj jamue'tin a'íimaj i maj tyá'tzaahuatyé'

(Mr. 9:41)

⁴⁰'A'íjna i ti tyámua' tyajamuaatyéjeevij i juchéj, a'íi pu ajta nyéetzij tyámua' tyinaatyéjeevij, ajta a'íjna i ti nyéetzij tyámua' tyinaatyéje, a'íj pu ajta tyámua' tyu'tyéeeje i ti unyojo'ta'ítýaca'. ⁴¹Ajta a'íjna i ti tyámua' tyetyéeeje a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti Dios jitze ma'can tyí'xaxa'aj, ajta a'íjna i ti séej tyámua' tyu'tyéeeje i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj, a'yaa pu cha'tána'aj tyá'ci'tyij i Dios jimi ti'ij ajta tyá'ci'tyij a'íjci i ti tyámua' tyi'tyúucha'íj. ⁴²Ajta a'tíj ti na'aj ti cíi i jájtyij tyaatá'an i séej i tyévij ti nye jimi ajtyáma'can, tyij ajta quee va'cán jin nye jimi tyi'tyéjvee, a'yaa nu tyajámua'ixaatyé' ti a'íin ajta tyi'tíj ancúriáa'sij i Dios jimi.

A'íimaj i ti huojota'ít'yaca' a'íjna i Juan i ti huá'iraca'aj
(Lc. 7:18-35)

11 ¹Ti'ij Jesús jaatapuá'citaca' ti tyihuó'ixaaj a'íjma i maj jamuán huac'ij i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, aj pu'ij jó'raa, ti'ij ij a'yee jo'r'é'nyej i chájta'naj jitze, ti'ij tyihuó'mua'tyey ajta tyihuó'ixaatye'en i tye'ityee.

²Ajta a'íjna i Juan i ti eetyánami'huaca'aj, a'íi pu jáamua'reeri' je'ej ti i Jesús rijcaa. Aj pu'ij séecan huata'ít'yaca' i maj jamuán huac'ca'aj ³mej mij a'yan tyiyo'ta'íhuo' a'íjci i Jesús tipua'aj a'íin pu'é'eenye' i Ciríistu', nusu a'yan tyuuxié'va'caj mej mij séej huacho've'en.

⁴Jesús pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj t'ijin:

—Séricuj, siata'aj jaaté'exaatye'en a'íjci i Juan je'ej siaj tyi't'ij tyí'sej ajta je'ej siaj tyí'namuaj. ⁵Siata'aj jaaté'exaatye'en maj mer'ij atanyéjnye' i maj aracúcu'nyijma'caa, majta mer'ij rácijci'nyive' i maj quee rácijci'nyive'ej, majta a'íimaj mer'ij huar'uj i maj tyí'cucui' a'íjci jime' i maj cá'atzaj i juhué'ra' jitze, majta i maj nácxie'ejma'caa mer'ij iityanamuáarajmee, majta mer'ij huatájuuriaca' i maj mer'ij huácui'ijcaa, majta i maj quee je'ej tyéjviicue' mu'r'ij jáanamujri' i nyúucaria'ra' i Dios. ⁶Che' huatóotyamua've'en a'íjna i a't'ij ti quee juhuárita' huaré'yi'ij nye jimi a'íjci jime' ti quee che' tyé'viicue'.

⁷Mati'ij a'íimaj jo'c'ij i maj Juan jamuán huac'ca'aj, Jesús pu huatyóochej ti tyihuó'ixaatye'en i tye'ityee a'íjci jitze ma'can i Juan, a'yan t'ijin:

—¿Tyi'tanyí usio'tyéesej a'ájna jo't'ij quee já'tyi't'ij? ¿Nyiquij i huíinyij usio'tyéesej áacaj ti jaariá'tuuxij? ⁸Na'r'ij sequée, ¿tyi'tanyí siana'aj ujo'tyéesej? ¿Nyi a't'ij sio'tyéesej ti naa eenye'en tyí'chaan? Mua'aj xu a'yan tyá'mua'reej maj a'íjma i maj naa eenye'en tyí'chaan, a'úu mu ja'chej i hua' chi'táj i rey. ⁹Arí tipua'aj sequée a'yan huar'ij, ¿ji'nye siaj sij a'áa ja'tanyéj? ¿Nyi a'íjna usio'tyéesej a't'ij ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj? A'yaa pu tyi'ja'yájna, a'íj xu ujo'tyéesej i Juan i ti ajta jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee quee s'ij ti ajta a'íjna jin tyi'tyéjvee ti Dios jitze ma'can tyihuó'ixaatye'en. ¹⁰Juan pu a'íin pu'é'een i ti ja'xaj i yu'xarij jitze a'yan t'ijin:

Nyáaj nu séej huata'ít'yij ti anaquéj huama'aj ja'mej ti'ij tyámua' tyú'uurej a juyéj jitze.

¹¹A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', hua' tzajta' i tye'ityee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, capu a't'ij a'náj tye'lentyárupij tyi't'ij jime' ti jéetze' ve'éj quee i ti jin tyi'tyéjvee a'íjna i Juan, ajta a'íjna i ti jéetze' ciléenye' jin tyi'tyéjvee i Dios jimi, jéetze' pu va'cán jin tyi'tyéjvee a'íjna i a't'ij quee a'íjna i Juan.

¹²Ti'ij na'aj tyu'séjrej a'íjna i Juan, ya ti je'r'é'nyej, tye'ityee mu jéehua tyí'tyese' mej mij utyájrutyej jo't'ij i Dios já'sejre',

majta i maj jéehua uhuácaca'nye' a'yaa mu tyá'xie've' maj néijmi'i tye'entyipua'rite'en tajapua' ti tyejé'sejre'. ¹³Néijmi'i i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtacaj, ajta i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca', néijmi'i mu jaataxájtaca' je'ej ti i Dios tyí'ijta íiyan i cháanacaj japua, majta móoj a'yan tyá'xajtacaj 'asta na'aj quee huataséjre a'íjna i Juan, ¹⁴ajta tipua'aj a'yan setyityóoca'nyej sij tyá'antzaahuatye'en, a'íjna i Juan a'íi pu a'íin pué'een i ti juxie've' ti ya uvé'nyej a'íjna i ti a'yan ántyapua'j tijin Elías. ¹⁵Majta a'íimaj i maj ityanamuáarajmee, miche' tyámua' tyáanamua'j.

¹⁶'¿Ji'nye nyana'aj tyihuo'taxáj je'ej maj een i tye'ityee ijíj maj yan huacháatimee? A'yaa mu een mati'ij i ti'ríj i maj véjri' ja'ajtyíj jo'maj tyajá'toj, i maj hua'tyéji'vii i séecan a'yan tijin: ¹⁷“Tyetyu'táci'sityej, siajta mua'aj caxu tyu'tyéenyey; tyajta tu tyu'táchuiicaca' tyataxamúuritya'aj, siajta mua'aj caxu huatóoxaamujri.” ¹⁸Ji'nye ti'ij i Juan yan uvé'nyej, i ti ju'ítzi'va'ca'aj, ajta quee jaya'caria'aj i nahuáj; a'yaa xu sij tyaataxájtaca' ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj. ¹⁹Ajta je'en a'íin yan uvé'nyej i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', tíquee a'yan tyúu'itzi've', ajta jaya'caa i nahuáj, mua'aj xu sij a'yan tyaaxájtaca' tijin huápui'ij pu tyí'cua'caa, ajta jaya'caa i nahuáj, ajta huál'jaahuatye' i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'ij, ajta i maj huál'jijve' i maj tyí'ti'ijcicaa. Ajta a'íjna i ti jin Dios néijmi'i tyu'yí'tin, a'íi pu huataséjre'sij.

Je'ej maj tya'ajpuéetzij muá'ju'un i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze jo'maj quee tyajá'tzaahuatye'

(Lc. 10:13-15)

²⁰Aj pu'ij Jesús huatyóochej ti'ij hua'ajtyá'xi'in a'íijma i tye'ityee i maj a'áa jo'cháatima'caa jo'tij arí jéehua tyojo'muárie'ca'aj mej mij tyámua' tyo'taséj, ji'nye camu huatyóohuij maj seequéj tyú'mua'tyij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

²¹—Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Corazín ja'chej. Che' je'ej tina'aj ja'mua jimi mu siaj Betsaida ja'chej. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj tyu'muárie'nyiiiche' a'ájna a Tiro, nyajta a'ájna a Sidón, a'yájna je'ej nyaj nyeríj huaríj ja'mua jimi, a'íi mu meríj tyá'antzáahuatye'nyijche' i Dios jimi, metyu'tuu'úunyi'ran majta nasíj ahuohuáatya'xi'in. ²²A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti a'yan tye'mej ti'ij atyojo'ré'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en, jéetze' xu mua'aj jajpuéetzij xál'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Tiro majta a'ájna a Sidón. ²³Siajta mua'aj mu siaj Capernaúm jo'cháatimee, ¿nyi a'yan setyityóomuajtye ti i Dios jamuaatá'sij sij sij tajapua' ja'séeria'aj xá'ra'nyij? Caxu xaa nyu'uj, Dios pu puéjtzij jamuaatá'sij, a'áa xu jo'tyá'itzeere'en jo'tij ja'tyácun ajta quee ámiteere' a'chu ti ajo'cátýee. Ji'nye tipua'aj a'yan cha'taj nyana'aj huáriniiiche' a'ájna

a Sodoma je'ej nyaj nyeríj tyu'muáriej ja'mua jimi, a'íi pu ooj i chájta'naj yeséeria'cajche' íjij. ²⁴Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tíjn tí'ij a'ájna tyojo'ré'nyej a'náj ti i Dios huá'xijtye'en a'íjma i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, mua'aj xu jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un mequee a'íimaj i maj a'áa jo'cháatima'caa a'ájna a Sodoma.

Musio'vá'ju' nye jimi siata'aj huóoso'pe'en

(Lc. 10:21-22)

²⁵A'ájna xicáara' jitze Jesús pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjn:

—Muáaj mu paj nyavástara', i paj tyí'ijta u tajapua, pajta íyan i cháanacaj japua, muéetzij nu tyí'muatyojtzi're', jì'nye muáaj paj huo'ta' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij je'ej ti een a jimi, a'íimaj i maj quee óotzaahuatye', pajta quee huo'ta' maj yo'itéej muá'ra'nyij a'íimaj i maj támua'rej, majta i maj jéehua tyojó'itej. ²⁶A'yaa pu tyi'ja'yájna nyavástara', a'yaa pu muéetzij tyimua'ránajchaca'.

²⁷Néijmi'i pu tyinaatátuii a'íjna i nyavástara'. Capu a'tíj tyámua' tyí'nyamua'tyej je'ej nyaj een, sulu a'íi pu'uj i nyavástara', capu ajta a'tíj tyámua' tyá'mua'tyej i nyavástara', sulu nyáaj i nyaj yó'jra' pué'een nyáaj nu xaa jamua'tyej, majta a'íimaj i maj a'yan tyina'ránajchi mej mij jáamua'tyij. ²⁸Siata'aj nye jimi mujo'vá'ju'un néijmi'i mu siaj cua'naj a'íjci jime' i siaj jahuoo siaj tyámua' tyaatá'an i Dios, siajta a'íjci jín tyí'tyese' siaj néijmi'i jín ja'rá'astijre'en, nyáaj nu jamuaatá'sij siaj sij huóoso'pe'en. ²⁹Siata'aj tye'entyájrutyey a'íjci jime' i nyaj jín tyajá'mua'ijcatye', siajta nye jimi tyi'huómua'tyej, jì'nye nyáaj nu muá'ajcan, nyajta quee á'nyatzaahuatye', nyáaj nu nyij jamuaatá'sij siaj tyámua' huárinyij i jutzájta'. ³⁰Jì'nye capu muárie'rij siaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyajamuaata'íjtye'sij, ajta i nyaj jín tyajá'mua'ijcatye', capu ajta muárie'rij siaj sij a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've'.

Matí'ij a'íimaj i maj Jesús jamuán huacíj ja'antyítzaanaxij i tyeríicuj ti antyimuéeye'ejmee

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

12 ¹Ajta a'ájna imuáj Jesús pu a'áa jooma'ca'aj jé'ta' i ví'ra'aj tzajta', a'aj pu putyí'rijcaa i xicáara' maj jitzán juso'pii. Majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu meríj jéehua tajcuca'aj aj mu mij huatyóohuij maj jí'ijtzaanaxi'in i tyeríicuj jatze', majta je'en jajci'májraa i jatzíj. ²Majta i fariseos, matí'ij huo'séj maj a'yan rijcaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tíjn:

—Cási', huo'séj je'ej maj ricij mu maj ajamuán huaci'ij, a'yaa mu ricij je'ej ti quee tyí'rij ti a'tíj a'yan rijcaj a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'.

³Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti huaríj a'íjna i David ti'ij huataí'cuataca', majta i maj jamuán huací'ca'aj? ⁴A'úu pu jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta', i ti chi'ra'an pu'éleen i Dios, ajta je'en jáacuaj a'íjci i páan i maj Dios huatámu'verij, majta i maj jamuán huací'ca'aj, a'íi mu majta jáacuaj, ma'ajta a'íjci i páan a'íi mu'uj jacua'caa i puaríj. ⁵¿Ca' sequée a'náj jo'jijvej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Moisés, maj a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu quee juso'pii a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'? ⁶A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye', ti s'íj ya ja'mua jimi séejre' ti jéetze' juxie've' mequee a'íimaj i maj tyityetyúu'pu' i tyeyúuj tzajta'. ⁷Caxu a'tzúj yó'itej je'ej ti huatóomua'aj a'íjna ti a'yan tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti jime' Dios jaataxájtaca' ti a'yan tijin: “A'yaa nu tyá'xie've' siaj jujíimua'aj óocu'vej, canu jaxie've' siaj tyi'tíj mu'vejritaj.” Tipua'aj seyo'itée xá'ra'nyiche', caxu a'yan tyihua'xáatzi'ranche' a'íjma i maj quee tyi'tíj jin ootyá'ítzee. ⁸A'yaa pu'ij, nyáaj i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', nyáaj nu nyajta a'íjci jin antyínyamua'ree i xicáara' a'náj maj jitzán juso'pe'.

Jesús pu séej tyú'huaaj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹Aj pu'ij Jesús jó'raa, ti'quij a'úun jo'tyájrurij u tyeyúuj tzajta'. ¹⁰A'úu pu s'íj jo'tyávaaca'aj ti ciyáaxara'ca'aj i jumuáca' jitze, majta i fariseos i maj a'úun je'rú'uuca'aj, a'íi mu jahuooca'aj je'ej maj tyi'tíj jin tyaaxájtzi' i Jesús, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyiquij i'ríj tyej tyáahuatye'en séej i ti tyí'cui' a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pe'?

¹¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tipua'aj a'tíj séej cánya'aj tyíciitzi'j, ajta je'en i cánya'aj atyéjvetyij jo'tíj ja'tyácun a'ájna mati'ij pua'aj juso'pe', ¿nyiquee ujo'ma'aj ta'mej ti'ij je'tajáj? ¹²Ajta i tyévi'j pu jéetze' tyí'huire' quee i cánya'aj. A'íj pu jin i'ríj ti a'tíj tyi'tíj jin xá'pui' huárinyij a'ájna xicáara' mati'ij pua'aj juso'pe'.

¹³Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa' a'íjci i ti ciyáaxara' i jumuáca' jitze tijin:

—Huatátzaaraj mua' muáca', aj pu'ij a'íjna i tyáati' jaatátzaaraca' i jumuáca', aj pu'ij huarúj, a'yaa pu éenye'ej ja'raa ti'ij i s'íj i muáca'ra'an. ¹⁴Mati'ij mij iirácij a'íimaj i fariseos, aj mu mij huatyóohuij maj jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús.

Je'ej ti s'íj anaquéej tyaataxájtaca' a'íjci i Jesús

¹⁵Ti'ij i Jesús jáamua'reeri' je'ej maj tyaaxá'pui'intarej, aj pu'ij iirájraa, majta jéehua i tye'ityee jamuán jo'c'íj. Ajta i Jesús

pu néijmi'caa pu tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj, ¹⁶ajta a'yan tyihuá'ijmuejraca'aj maj quee jéjrista' jaxajta a'tíj ti puírícij. ¹⁷A'yaa pu tyu'ríj tí'ij aróo'astej je'ej ti jájcuaj imuáj tyu'taxájtaca' a'íjna i Isaías, i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

¹⁸A'íi pu a'íin pu'é'een i ti nyahuiire', i nyaj ja'antyíhuoj, i nyaj jéehua jaxie've', nyajta jitzán nyetyamua've'.

Nyajúuricamej nu jimi huatyátoosij,

a'íi pu'ij tyámua' tyihuo'tyéjeevij a'íijma i maj séej chuéj japua jo'cháatimee.

¹⁹Capu a'tíj je'ej tyi'jéveej ja'mej, capu ajta jíihuaj ja'mej, camu janamua'jran ti tyi'xáataj ja'mej a'ájna a cáayej jitze.

²⁰Capu jéetze' puéjtzij huo'ta'sij i maj huápui'ij jaapuéjtzitarej, capu ajta huá'cui'nyij a'íijma i maj quee che' tyé'viicue', sulu a'íi pu hua' japua huatányuusij ajta a'íjna jin tyu'tyámue'tíj i ti naa een.

²¹Majta i tyeétyee i maj yan séejre' i cháanacaj japua, néijmi'i mu jimi tyi'ijchó've'.

Matí'ij i Jesús jitze tyo'ojpuá'rij

(Mr. 3:19-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²²Matí'ij mij séej uja'ráavi'tij i Jesús jimi ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj, a'íj pu jin quee atányeerica'aj ajta quee tyo'ríiríajca'aj a'íjna i a'tíj, aj pu'ij i Jesús tyáahuaj tí'ij ij atányeeriaca', ajta tyo'ríirííaa'j ja'raa. ²³Néijmi'i mu i tyeétyee tyámua' tyo'taséj, a'yaa mu mij tyú'ihuo'raca'aj tíjin:

—¿Nyiquij a'múu a'íin pu'é'een i yójra' i David?

²⁴Majta i fariseos matí'ij a'yan tyihuo'namuajri', a'yaa mu tyu'taxájtaca' tíjin:

—A'mújna mu a'tíj Beelzebú pu jitze aróoca'nyej, tí'ij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, jí'nye Beelzebú pu tyihuá'ijtye' i tyiyáaru'uj.

²⁵Ajta i Jesús, a'íi pu jamua'reeriaca'aj je'ej maj tyí'mua'ajcaa, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tíjin:

—Típua'aj i maj séej chuéj japua já'ma'can jé'ta' muáaciinyej, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, ajta i maj a'áa ja'chej camu che' á'tyeeren, na'ríij i maj séej chájta'naj jitze aja'chej nusu i tyeétyeristyamua'me'en síij i a'tíj, a'yan majta jé'ta' tyityáaciinyej, camu majta che' á'tyeeren.

²⁶A'yaa pu cha'tána'aj een, típua'aj i tyiyáaru' huo'tamuáritye'en i jutyétyeristyamua', a'íi mu majta jé'ta' ootájú', ¿jí'nye ooj tyí'rij mej mij huatyóoca'nyej? ²⁷A'yaa xu mua'aj tyí'nyaxaj nyaj jee a'íj jitze arányaca'nyej i Beelzebú, nyej nyij huo'tamuáritye'en i tyiyáaru'uj, ti pua'aj a'yan tyi'ja'yájnatan, ¿a'tanyíj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa a'íimaj i ja'muaxa'aj tyeétyee, mej mij a'yan cha'taj mana'aj

tyihuo'tamuáritye'en? A'íimaj mu mij a'yan tyaja'muaxaj siaj mua'aj quee xá'pui' ricij a'íjci jíme' je'ej siaj nyéetzij tyí'nyaxajtzi'. ²⁸ Ji'nye nyáaj nu a'íjci jítze arányaca'nyej i júuricama'ra' i Dios nyej nyij tyiyáaru'uj huatamuáritye'en, a'íj pu jin a'yan huatóomua'aj ti ari a'ájna atyojo'r'é'nyej tí'ij i Dios tyu'ta'íjtaj ja'mua jimi.

²⁹ 'Ji'nye tyí'riij ti náhua'riij utyájrutyej jo'tij ja'chej i a'tíj ti uhuájca'nyej tí'ij tyaanáhue', típua'aj quee mí'een jaatyáji'que'en? Ji'nye a'yaa pu xaa tyu'tái'riitarij tí'ij utyájrutyej jo'tij ja'chej tí'ij tyaanáhue' tyía'ra'an.

³⁰ A'íjna i tiquee nyaj jamuán jo'cha'can, a'íi pu nyéjcha'íire', ajta i tiquee tyeítyee tyísiire' nye jimi, a'íi pu huojocuí'naj.

³¹ A'íj nu jin a'yan tyajámua'ixaaty'e' ti i Dios néijmi'i tyihuo'tú'uunyi'raj i tyétyacaa i maj jin ootyá'itzee ajta i maj jin je'ej pua'aj tyí'xaxa'ta'aj, ajta capu tyihuo'tú'uunyi'raj típua'aj je'ej pua'aj metya'xajta i júuricama'ra' i Dios. ³² Dios pu ajta tyaatú'uunyi'raj a'íjci i ti je'ej pua'aj tyí'nyaxaj nyéetzij i nyaj nyajta tyévij jítze huanie'huaca', ajta a'tíj ti je'ej pua'aj tyá'xajta a'íjci i júuricama'ra' i Dios, capu a'náj tyaatú'uunyi'raj, capu ajta i séej jítze i cháanacaj ti jájcuaj.

I ciyéj a'íj pu jin ámiteere' je'ej ti eenye' taca'

(Lc. 6:43-45)

³³ Típua'aj jí'r'é'nye'en i ciyéj, jí'r'é'nye'en pu ajta tajcaa, ajta típua'aj quee jí'r'é'nye'en i ciyéj capu jí'r'é'nye'en tajcaa, jí'nye a'íj pu jin i táque'ra' ámiteere' tyi'tíj ti ciyáara' pu'éen. ³⁴ Mua'aj xu a'íjci jítze eeráanyej i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Ji'nye tyí'riij siaj tyi'tíj huataxáj ti xá'pui' típua'aj mua'aj sequée tyámua' eenye'? Ji'nye je'ej ti síj tyí'mua'tzej i jutzájta' a'íj pu huataxájta. ³⁵ A'íjna i tyévij ti tyámua' een jí'r'é'nye'en pu tyí'xaj, jí'nye a'íi pu ajta tyámua' een i jutzájta', ajta i tyévij ti je'ej pua'aj een, a'íi pu je'ej pua'aj eenye' tyí'xaj, jí'nye a'íi pu je'ej pua'aj een i jutzájta'. ³⁶ A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' ti a'yan tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán Dios huá'xijtye'en, néijmi'i mu jin á'xijtyi'huan tyi'tíj maj je'ej pua'aj tyu'taxájtaca'. ³⁷ Ji'nye Dios pu a'íjna jin muá'xijtye'en je'ej paj tyí'xaxa'ta'aj, a'yaa pulij tyo'támiteere'ej típua'aj muáhuiire'en nusu quee.

Séecan mu i tyeítyee a'yan tyá'huoo ti Jesús huo'taséjratye'en i maj jin je'ej tyo'taséj

(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

³⁸ Aj mu mij i fariseos, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jítze, a'íi mu a'yan tyaaté'exaa i Jesús tíjin:

—Maeestro, a'yaa tu tyá'xie've' paj tyi'tíj taataséjratye'en i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³⁹Jesús pu a'yan tyihuo'té'extraaj tijin:

—A'íimaj i tye'ityee i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, a'yaa mu tyí'nyahuavii nyaj tyi'tíj huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj, ajta canu tyi'tíj huo'taséjratye'sij sulu a'íj nu'uj je'ej ti tyáaru j i Jonás i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ⁴⁰Ji'nye a'yájna ti'íj i Jonás huéecaj xicáj ajta huéecaj tíca' tyé'tyee ti aráaca'aj i jucáara' jitze i hue'ej ti jaatyáanijcua, a'yaa pu cha'tána'aj tyí'nyoorej nyéetzij i nyaj nyajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'áa nu ja'raque'tíj na'mej chuéj tzajta' huéecaj xicáj, nyajta huéecaj tíca'. ⁴¹A'íimaj i maj Nínive ja'chej a'íi mu ja'mua jamuán ajo'tyáhuixi'íj a'ájna xicáara' ti'íj i Dios jamua'xijtye'en, majta je'en jamua'xa'pui'intari'tze'en mua'ajmaj, ji'nye a'íimaj i maj Nínive já'chajca'aj a'íi mu tyá'antzaahuaj i Dios jimi mati'íj jáanamujri' je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jonás, nyajta nyáaj, i nyaj ja'mua jamuán yésejre' jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee i Jonás. ⁴²Ajta a'íjna i íiti' ti jájcuaj imuáj tyí'íjtaca'aj yúutyey pujmua', a'íi pu ajta ajo'tyéechaxi, mati'íj huá'xijtye'ej i tye'ityee, a'íi pu ajta hua'xa'pui'intari'tze'en, ji'nye a'íi pu a' imuáj jo'vé'mej ti'íj jáanamuj a'íjci i Salomón i ti jéehua huá'pui'íj tyu'yí'tin, nyajta nyáaj, jéetze' nu va'cán jin tyi'tyéjvee quee a'íjna i Salomón.

A'íjna i júuricamej ti je'ej pua'aj een ti ajta huariá'raj

(Lc. 11:24-26)

⁴³'Tipua'aj síij i júuricamej ti je'ej pua'aj een iirájra'nyij séej i tyévíj tzajta', a'íi pu jo'chá'canya'aj ja'mej ti jahuoo jo'tíj jo'huáchij ti'íj huóoso'pe'en, ajta ti'íj quee jatyoove'en, a'yaa pu tyi'riá'mua'sij tijin: ⁴⁴“Naariá'ra'sij a nyichéj jó'nyaj ja'rájraa.” Ti'íj ajo'ré'nyej, a'yaa pu eenye' tyoonyij a'íjna i a'tíj, ti naa uhua'é'nya'aj ta'mej ti'íj chi'íj maj moochán iirá'icho'taca', majta tyámua' naa tyo'huáruu. ⁴⁵Aj pu'íj i júuricamej uhuaja'rávi'tij séecan i maj aráahua'puaj ará'asej i maj jéetze' je'ej pua'aj een quee i a'íjna, aj mu mij néijmi'i utyárutyij mej mij iiráatya'aj muá'ra'nyij i tyévíj tzajta', ajta je'en a'yan tye'ráamej ti jéetze' je'ej pua'aj éenye'ej ta'mej a'íjna i tyévíj quee ti'íj jájcuaj éenye'ej. A'yaa pu'íj tyihuá'uurej a'íjma i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

A'íjna i náanajra' majta i ihuáamua'mua' a'íjci i Jesús

(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

⁴⁶Óoche' pu tyi'xáatacaj i Jesús mati'íj a'áa ja'rájaj a'íjna i náanajra', majta i ihuáamua'mua', a'áa mu jo'tyáhuixij apua'quéj, a'yaa mu tyá'xie'va'ca'aj maj jamuán tyu'taxáj, ⁴⁷aj pu'íj síij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Jesús tijin:

—A mu pua'quéj jo'tyú'uu a' náanaj, majta a'ihuáamua', máaxie've' maj ajamuán tyu'taxáj.

⁴⁸Aj pu'lij a'yan tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin:

—¿A'tyaanyíj a'íin maj pué'een i nye'ihuáamua' ajta i nyinánaa?

⁴⁹Aj pu'lij huo'séerajraa i maj jamuán huacáj, ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íi mu a'íin pué'een i maj nyinánaa majta nye'ihuáamua'.

⁵⁰Ji'nye a'tíj tina'aj ti a'yan ricij je'ej ti tyá'xie've' i Dios, a'íi pu a'íin pué'een i nyinánaa, majta nye'ihuáamua'.

A'íjci jime' i a'tíj ti tyí'huastee

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

13 ¹A'ájna xicáara' jitze, Jesús pu iirájraa u chi'táj, a'áa pu ja'rá'aj jo'tíj ja'va'ástimee i jájrij ti'quij a'áa jo'tayíxij. ²Aj mu mij jéehua ajtyáxiiriaca' i tyeítyee jo'tíj je'ej jé'eenye'ej, aj pu'lij antyíraj i báarcuj jitze ti jáata' acáva'ca'aj, ajta je'en ooyíxij, majta i tyeítyee a'áa mu ja'ajtyequéetima'caa a ti ja'va'ástimee i jájtyij.

³Ti'quij jéehua tyihua'ajmuá'tyej séej nyúucarij jime', a'yan tijin:

—A'tíj ti tyí'huastee, a'áa pu jo'mej jo'tíj tyajá'huastee. ⁴Aa pu jooma'ca'aj jatahua'náaj i ímue'rij, séecan pu'lij i ímue'rij juyéj jitze huavatzíjraa, aj mu mij pína'see jútye' aje'cáanyej mati'íj mij jaaré'je'puj. ⁵Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa i tyetyéj tzajta' jo'tíj quee jéehua já'chuej, aj pu'lij jiye'tzín ajnyéj i ímue'rij, ji'nye capu jéehua huáchoota'ca'aj ti'ij aróonaana'tye'en, ⁶ajta ti'íj eeré'nyej i xicáj, aj pu'lij huaría'huaj i ti arí ajnyéj, ji'nye capu a'chu ajo'canána'ajma'caaj.

⁷Ajta séecan i ímue'rij, a'áa pu jo'vatzíjraa i tzícare'ej tzajta', ti'íj ij i tzícare'ej huahuósej, a'íi pu ja'vá'naj i ti arí ajnyájca'aj, a'íj pu jín quee huáxiiriaca'.

⁸Ajta séecan a'áa pu jo'vatzíjraa jo'tíj jo'já're'en i chuéj, a'íi pu xaa ij ajnyéj, ti'quij huahuósej, séecan pu'lij i ímue'rij a'yan tye'rájraa a'chu anxityej i jatzíj ti catyé'tya'ajma'caa, ajta séecan huéecatyej. Ajta séecan seityéj japuan tamuáamuata' pu catyé'tya'ajma'caa síj ajta síj.

⁹Mu siaj ityanamuáarajmee, tyámua' xu naa tyáanamuj.

Ji'nye een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahuaj séej nyúucarij jime'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰Aj mu mij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi a'íimaj i maj jamuán huacáj, mati'íj mij jaata'íhuo'ri' je'ej ti een jime' séej nyúucarij jín tyihuá'ixaatya'ca'aj i tyeítyee.

¹¹Aj pu'lij Jesús a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Dios pu mua'ajmaj jamuaatá' siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti tyí'een jo'tíj a'íin tyejé'íjtaj, majta i séecan capu huái'riiite' mej mij yo'itéej muá'ra'nyij, ji'nye capu i Dios a'yan tyihuo'tá'.

¹² 'A'íjna i ti c'í tyiyo'itéej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, Dios pu jéetze' jaatá'sij, ajta a'íjna i ti quee yó'itej, Dios pu jáari'raj a'chu ti caa arí tyú'mua'reej ¹³ A'íj nu jin séej nyúucarij jime' tyihuá'ixaatye', ji'nye a'íi mu atanyéjnye', ajta camu tyi't'íj séej, majta mu iityanamuáarajmee, majta quee tyi't'íj namuaj, camu majta yó'itej. ¹⁴ A'yaa pu'ij hua' jimi tya'róo'astej je'ej ti tyo'yú'xaca' a'íjna i Isafas i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can a'yan tijin:

Tyij siajta jéehua tyí'namuaj caxu yo'itéej xá'ju'un,
nusu siajta tyámua' tyitya'tanyéjnye'rij caxu tyi't'íj séjran.

¹⁵ Ji'nye a'íi mu quee tyámua' metyityoomuámua're',
camu iityanamuáarajmee,
a'íi mu majta quee atanyéjnye',
mej mij jaaséj nusu maj tyu'namuaj,
ajta mej mij quee yo'itéej muá'ra'nyij mej mij nyéetzij jimi
tyá'antzaahuatye'en,
neyj nyij nyáaj tyámua' huó'uurej.

¹⁶ 'Siajta mua'aj siata'aj huatóotyamua've'en, ji'nye mua'aj xu iityanamuáarajmee siaj sij ja'rá'astijre'en i siaj janamuaj, siajta atanyéjnye'. ¹⁷ A'yaa nu tzáahuatyi'ra'aj jin tyajá'mua'ixaatye' maj mue't'íj i maj tyí'xaxa'ta'aj i Dios jitze ma'can, a'íi mu jaxie'va'ca'aj maj jaaséj je'ej siaj mua'aj seríj tyi't'íj tyí'sej nyej jimi, majta quee camu jaaséj, a'yaa mu majta tyá'xie'va'ca'aj maj jáanamuj je'ej siaj mua'aj tyí'namuaj nyej jimi, ajta camu jáanamujri'.

**Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij
ti jaxaj a'íjci i ti tyí'huastyaa**
(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ 'Xáanamujri' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'íjci i a't'íj ti tyí'huastyaa. ¹⁹ A'íimaj i maj jáanamuj i nyúucaria'ra' i Dios, majta quee yó'itej, a'yaa mu een ti'íj i ímue'rij ti ajo'vatzájraa a'ájna juyéj jitze, a'íjna i ti je'ej pua'aj een, a'íi pu tzajta' huataséjre'sij, ti'quij huáari'raj i nyúucarij i maj jú'mua'reeriaca'aj i juxiéjnyu'caa tzajta'.

²⁰ Ajta a'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzájraa i tyetyéj tzajta', a'yaa pu een ti'íj i maj janamuaj i nyúucarij majta je'en jutyamua've'ej naa tya'ancuriáa'sij i maj jáanamujri', ²¹ majta quee jéehua ajo'canáana'ajmee capu ij huá'riitye' maj tyámua' eenye', mati'ijta jajpuéjtzij na'ríj séecan je'ej pua'aj mahuá'uuriaj, ca'nácan mu ootyá'itzeere'ej.

²² 'A'íjna i ímue'rij ti ajo'vatzájraa jo'tij jo'tzicare'ej tzajta', a'íi pu a'yan een mati'íj i maj janamuaj i nyúucarij, ajta jéehua mu tyúumua'tziitye' a'íjna jime' je'ej ti tye'mej íiyan ti tyí'ma'can cháanacaj japua, majta a'yan tyá'xie've' maj huochíjtyaanyi'taj, a'íi pu'ij huá'cuanamuaj. Néijmi'i pu a'íjna quee tyi'tá'caa ti i

nyúucarij tyámua' hua' jimi tyu'tyá'itzeere'en mej mij a'íjna jin huahuóse'en.

²³ A'jta i ímue'rij ti a'áa jo'vatzíjraa i chuéj japua ti huaji're'en, a'yaa pu een mati'ij i maj janamuaj i nyúucarij majta yó'itej, jéehua mu mij tyu'tátuiire'sij i Dios jimi ti'ij a'íjna ímue'rij ti huáciiriaca' a'chu anxityej ti catyé'tya'ajma'caa, na'ríj huéecatyej ajta seityéj japuan tamuáamuata' i ímue'rij.

A'íjci jime' i tu'píj ti huahuásti'huaca' jamuán i tyeríicuj

²⁴ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'tíj ti ímue'rij huahuástej i juchuéj japua ti huaji're'en, ²⁵ ajta mati'ij néijmi'i tyacu'tzísima'caj, síj pu ajo're'nyej ti jájcha'íire' a'íjci i ti chuéj tyícha'ij, ti'quij tu'píj huahuástej a'íjci tzajta' i tyeríicuj, ajta je'en jó'raa.

²⁶ Aj pu'ij ti'ij ajnyéj a'íjna i tyeríicuj ajta je'en íjmueya'xij, aj mu mij jáamua'reeri' ti ajta síj huáviviíhuaca' i ímue'rij, ji'nye capu íjmueya'xij a'íjna i tu'píj. ²⁷ Mati'ij mij i maj tyí'muarie' ujó'ju' mej mij jaaté'exaatyelen a'íjci i ti chuéj tyícha'íij a'yaa mu tijin: “Tavástara, nyi pequee a'íj huahuástej i ímue'rij ti jí're'en a'ájna a' chuéj japua, ¿jo'nyij ja'ajnyéj a'íjna i tu'píj?” ²⁸ Aj pu'ij a'íjna i ti chuéj tyícha'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin: “Síj ti nyéjcha'íire' pu jaahuástej.” Majta i maj tyí'muarie' a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin: “¿Nyi mua'ránajchij tyaj ujó'ju'un tyej tyij je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj?”

²⁹ Aj pu'ij a'yan tyu'tanyúj tijin: “Capu juxie've' siaj jaariá'cutaj a'íjci i tu'píj, ji'nye tipua'aj seríj je'ejcunan a'íjci i tu'píj, ajta pu éjcuuxisij a'íjna i tyeríicuj. ³⁰ Che' a'yan eenye' ti'ij néijmi'i huahuóse'en 'asta quee atyojo're'nyej nyati'ij tye'entyiá'sij, aj nu nyij huo'ta'íjtye'sij i maj tyí'muijhuacaa mej mij anaquéj je'ejcuuxij a'íjci i tu'píj, mata'aj ja'antyáji'ca'xi'in mej mij jajsíire'en majta jaatyáteeraj, majta je'en ju'tyátoosij a'íjci i tyeríicuj u chi'táj jo'maj tyejé'yuhuacaa.”

I játza'ra'an i mostáasaj

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Jesús pu ajtáhua'aj séej nyúucarij huo'té'exaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu tyí'een i Dios jimi ti'ij tu'píj tyi'tíj ti a'yan ántyapuaj tijin mostáasaj, a'tíj ti jaahuástej i játza'ra'an a'ájna jo'tij tyaja'tachuéj. ³² A'íjna i mostáasaj, a'yaa pu eenye' tyájatze' ti'ij i ti jéetze' cíleen quee séecan i jatzíj, ajta ti'ij huahuóse'en, jéetze' pu uhuatí'tí'ij ja'mej quee séecan i tu'píj iieye'ej ti séejre' i cháanacaj japua. Yaa pu uhuatí'tí'ij ja'mej ti'ij ciyéj, aj mu mij pína'see ave're'nyesij mej mij a'áan tyojo'tyóo'ito'ritye'en i ciyáara' jitze.

A'fjna i maj jana'ajchityaa i cuéjtzij

(Lc. 13:20-21)

³³Ajtáhua'aj séej nyúucarij huot'éexaa a'yaa pu tijin:

—A'yaa pu ajta tyí'een i Dios jimi ti'ij a'fjna i levaduuraaj, i íiti' ti huéicaj mediidaj atyájrjaj i arínaj, aj pu'ij jajcuéjtzitaca' levaduuraaj jamuán, ajta i levaduuraaj, a'fi pu néijmi'i tzajta' huanyáxi'ij i cuéjtzij.

Je'ej ti een jime' i Jesús tyihuá'mua'tyahua'aj séej i nyúucarij jime'

(Mr. 4:33-34)

³⁴Jesús pu néijmi'i a'yan tyihuá'ixaatya'ca'aj séej nyúucarij jime' i tyeítyee, capu tyi'táj huá'ixaatya'ca'aj ja'huoo'itéerican jime'. ³⁵A'yaa pu huaríj ti'ij aróo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'fjna i ti tyí'xajtaca'aj i Dios jitze ma'can ti a'yan tijin:

Séej nu nyúucarij jin tyihuo't'éexaatye'ej,
Nyáaj nu a'fj huot'é'exaatye'ej i ti aviitzi'huaca'aj,
ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj.

Jesús pu huá'ixaatye' je'ej ti huatóomua'aj i nyúucarij ti jaxaj a'fjci i tu'píj ajta i tyeríicuj

³⁶Aj pu'ij i Jesús huot'tatyóotye'ej eerárraa i tyeítyee jimi, ti'quij chi'táj utyájrpij, a'úu mu mij ajtyáxiiriaca' i maj jamuán huacíj, mati'ij mij jaatáhuaviiri' ti huot'é'exaatye'en je'ej ti huatóomua'aj a'fjna i nyúucarij ti jaxaj i tu'píj ti quee tyi'táj huiire' ti ajnyéj i tasáahua japua.

³⁷Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo't'é'exaaaj tijin:

—A'fjna i ti jaahuástej i ímue'rij ti jí're'en, nyáaj nu a'fín pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huani'e'huaca', ³⁸ajta a'fjna i tasáahua, a'fi pu a'fín pué'een i cháanacaj. A'fjna i ímue'rij ti jí're'en a'fín mu a'fín pué'een i maj tyí'huiire' i Dios jimi, ajta a'fjna i tu'píj, a'fín mu a'fín pué'een i tyeítyeristyamua'me'en i tyiyáaru'. ³⁹Ajta a'fjna i ti jájcha'iire' a'fín pu a'fín pué'een i tyiyáaru'. Ajta a'ájna xicáara' maj jitzán tyí'tzaanan, a'yaa pu huatóomua'aj a'ájna xicáara' ti jitzán antyipua'rij i cháanacaj, majta i maj tyí'tzaanan, a'fi mu a'fín pué'een i maj tyí'huiire' u tajapúa. ⁴⁰A'yájna mati'ij i tu'píj tyé'ejcuuxij mej mij jaatyáteeraj, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán jó'vesij i cháanacaj. ⁴¹Nyajta nyáaj i nyaj nyajta tyévij jitze huani'e'huaca', nyáaj nu huojota'ityij i maj tajapúa tyí'huiire' mej mij huá'ajsiire'en a'fijma i maj je'ej pua'aj huá'uurej i tyeítyee, majta je'ej pua'aj ricij. ⁴²A'áa mu huojóohua'xij jo'tij já'taa, a'áa mu mij jéehua juyiinyixi'in, majta jéehua huápu'ij jajpuéjtzij muá'ju'un. ⁴³Majta a'fímaaj i maj a'yan ricij je'ej ti i Dios tyá'xie've', a'yaa mu séeria'aj muá'ju'un ti'ij i xicáj a'ájna jo'tij i hua' vástara' tyejé'ijtaj. Majta i maj iityanamua'arajmee, miche' tyámua' tyáanamuaaj.

A'íjna i ti aviitzi' ti jéehua tyá'najchij

44'A'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'yaa pu tyí'een tí'ij i tyi'táj ti aviitzi' a'ájna tasáahua japua ti ajta jéehua tyá'najchij. A'táj pu jáatyoj aj pu'ij ajtáhua'aj jaatyá'avaataca', ti'quij néijmi'i tyu'tój i ti tyí'ijcha'ij aj pu'ij jáananiej a'íjci i chuéj.

A'íjci jime' i peerla ti jéehua tyá'najchij

45'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj tí'ij a'táj ti tyí'to'raciaa ti jo'cha'can tí'ij jáahuoonyij tyi'táj peerla ti naa een, 46 tí'ij séej huátyoj ti tyá'najchij, aj pu'ij jó'raa tí'ij néijmi'i tyú'toonyij a'chu ti tyí'ijcha'ij, ta'aj ij a'íj huánanan i peerla.

A'íjci jime' i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raciaa

47'A'yaa pu ajta tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, tí'ij a'ájna i tápi'narij i maj hue'tyéé jin vivi'raciaa, mati'ij ja'tyáhua'xij a jáata', aj pu'ij tyoonáxcacan eetajájpuaaj i hue'tyéé. 48 Mati'ij quee che' ú'vejrij i tápi'narij tzajta', aj mu mij je'tapísij a jáata' a'íjci i tápi'narij, mati'ij mij a'áa yoopísij jo'tij jo'huáchij, aj mu mij hua'sejran, mati'ij mij hua'váixi'sij i hue'tyéé maj jí're'en, majta i maj quee jí're'en, aa mu huóohua'xij.

49'A'yaa pu'ij ajta tye'mej a'ájna xicáara' ti jitzán néijmi'i tye'entyipua'rij íyan i cháanacaj japua, a'íimaj i maj tyí'huire' u tajapua' a'íi mu iiráaju'un mej mij hua'vá'jajpuaxi'in i tye'fyeé maj je'ej pua'aj ricij, majta i maj xá'pui' ricij, 50 aj mu mij a'áa huojocáhua'xij i ornaj tzajta' a'íjma i maj je'ej pua'aj ricij. Aj mu mij juyiinyixi'in, majta jéehua jajpuéetzij muá'ju'un.

A'íjna i ti jájcuaj ajta i ti mí'ma'can

51 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Nyi sequéé néijmi'i jo'itéej xá'raa mua'aj?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Jee tavástara'.

52 Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tíjin:

—Tipua'aj síij ti tyúumua'tyej i yu'xarij jitze tyihuó'mua'tyej je'ej ti tyí'een i Dios jimi, a'yaa pu huasé'rin tí'ij a'táj ti jéehua tyí'ijcha'ij i juchitáj, a'úu pu'ij tyi'ráati'ijcij a'íjci i ti tyi'jajcua ajta ti tyi'mí'ma'can.

Jesús pu a'áa ja'rá'aj a Nazaret

(Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

53 Tí'ij Jesús ja'antypua'rij ti tyihua'íxaatyé' séej nyúucarij jime', aj pu'ij jó'raa, 54 a'áa pu ja'rá'aj jo'tij jo've'sej, aj pu'ij huatyóochej

ti tyihuó'mua'tyej hua' tyeyúuj tzajta'. Majta i tyeítsee i maj jáanamujari', je'ej mu tyo'taséj a'yaa mu mij tyú'ixaatya'ca'aj tijin:

—¿Jo'nyij tyojo'ri'rej a'mújna mu ti tyo'mua'reej? ¿Tyi'tanyí muárie'ria'ra' pué'een i ti jin a'yan ricij? ⁵⁵ ¿Nyi quee yójra' pué'een a'íjci ti tyí'si'chacaa, ajta a'íin náanajra' i Marfía? ¿Nyiquee a'íin pué'een i hua' ihuáara' a'íjma i Jacobo, i José, i Simón, ajta a'íjna i Judas, ⁵⁶ nyi mequee majta yéchej tajamuán, a'íimaj i ihuámua'mua' i maj úuca? ¿Jo'nyij já'ma'can a'íjna i mua'tzírira'ra' ti jitzán séejre'?

⁵⁷ A'íj mu mij jin quee jaxie'va'ca'aj maj jimi tyá'antzaahuatye'en. Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Néijmi'i mu tyámua' yó'mua'raj a'íjci i ti tyí'xaj i Dios jitze ma'can, majta a'íimaj i tyeítteristyamua'me'en i maj jamuán ja'chej, camu tyámua' yó'mua'raj.

⁵⁸ A'íj pu jin quee jéehua tyu'muáriej a'ájna, ji'nye a'íimaj i tyeítsee camu jitzán tyá'tzaahuatya'ca'aj.

Je'ej ti ye'ej tyu'muí' a'íjna i Juan i ti huá'iraca'aj

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

14 ¹ A'ájna xicáara' jitze, a'íjna i rey Herodes, i ti tyí'ijtaca'aj a'ájna Galileea, a'íi pu tyú'namujari' je'ej ti tyi'táj uuriajca'aj i Jesús, ² aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jimi tyí'huírira'ca'aj tijin:

—A'íi pu a'íin pué'een i Juan i ti huá'iraca'aj, a'íi pu huatájuuriaca'. A'íj pu jin jaayí'tin ti'ij a'yan huárinyij i tyaj jin je'ej tyo'taséj.

³ A'íjna i Herodes, a'íi pu anaquéej jaatyévi'racaa'aj a'íjci i Juan, ajta je'en ja'nají'que'ej je'tyáanaaj. A'yaa pu jáaruuj, ji'nye Juan pu jajtyá'xij a'íjci jime' ti Herodes ja'ancuré'vi'tij a'íjci i íitaj i Felipe ti jatyévi'tinya'aj, a'íjna i Felipe a'íi pu ihuáaria'ra' pué'eenye'ej a'íjci i rey, ⁴ Juan pu'ij a'yan tyaaté'exaa a'íjci i Herodes tijin:

—Capu je'ej tyí'rij paj jatyévi'tinye'en mua' ihuáara' ti jatyévi'tinya'aj.

⁵ Herodes pu jaje'catamui'ca'aj a'íjci i Juan, ajta huá'tziinya'ca'aj i tyeítsee, ji'nye a'íi pu jamua'reeriaca'aj maj a'yan tyí'xajtaca'aj ti Juan a'íin pué'eenye'ej síij ti tyí'xajtaca'aj Dios jitze ma'can. ⁶ Ajta ti'ij atyojo'rén'yej a'ájna xicáara' ti jitzán huanie'huaca' a'íjna i Herodes, a'íjna i yójra' i Herodías pu utyájrurij u chí'táj ti'ij tyu'tyéene'een jusíj hua' jíisa'puaj, jéehua pu'ij ja'ránajchaca' a'íjci i Herodes, ⁷ a'íj pu jin tya'tóoratziiri' junyúuca jime' ti jaatá'sij a'íjci i íiti' je'ej ti tyi'táj tyaatáhuaviiraj. ⁸ Aj pu'ij a'íjna i íiti' a'yan tyaatáhuaviiri' je'ej ti i náanajra' tyaaté'exaa, a'yaa pu tijin:

—Naatí'tye' túxa'aj jitze i mu'úura' a'íjci i Juan ti tyí'tyai'racaa.

⁹ Je'ej pu pua'aj jaata'aj a'íjci i rey, ajta arí a'yan tya'tóoratziiri' ti a'yan rinyij je'ej ti tyá'xie've', majta a'íimaj i ti huotá'inyej, a'íi mu majta jáanamujari' ti tyu'tá' i junyúuca, a'íj pu jin tyu'ta'íjtaca' mej mij a'yan huárinyij je'ej ti tyaatáhuaviiri'. ¹⁰ Ajta je'en xantáaru'uj huata'ityaca' mej mij ujó'ju'un jo'tij je'tyánami' a'íjna i Juan mej mij jil'ijvéjchej i mu'úura', ¹¹ mati'ij mij ya'rí'ityej a'íjci jitze i túxa'aj i mu'úura' i Juan, majta je'en jaata'í'tyej a'íjci i yójra' i Herodías, aj pu'ij a'íjna i íiti' jaata'í'tyej i junáanaj.

¹² Majta i maj jamuán huací'ca'aj a'íjci i Juan, a'íi mu ave'ré'nyej mati'ij mij yo'chuij i tyévira', majta je'ej ja'vá'naj, aj mu mij i Jesús ujo'té'exaaj.

Jesús pu tyihuo'cue'ej i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'asej

(Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ Tí'ij i Jesús jáamua'reeri' tijin mee'ej'caj a'íjci i Juan, aj pu'ij jusíj jó'raa i báarcuj jitze, a'áa pu ja'rá'aj jo'tij quee já'tyi'tij. Majta i tyeítyee, a'íi mu jáamua'reeri' jo'tij je'ej jé'eenye'ej, a'íj mu jin curiá'cixij jo'maj jo'cháatimee, mati'ij mij jui'ícán jaatavén. ¹⁴ Tí'ij i Jesús eetáraj i báarcuj jitze, mui'caa pu hua'sej i tyeítyee, aj pu'ij hua'ancu'vajxi ajta je'en tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'. ¹⁵ Tí'ij huaré'chumua'riaca', aj mu mij ave'ré'nyej jimi i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pu'ríj tyé'chumua'rij, ajta capu a'tíj ya' ja'chej iieye'ej. Pata'aj hua'ré'ityixi'in mej mij jo'cixi'in majá'hua' chájta' mata'aj tyi'tíj huánanan i maj jáacua'nyij.

¹⁶ Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyu'tanyúj tijin:

—Capu juxie've' maj jo'cixi'in, siata'aj mua'aj tyihuo'cue'tyej.

¹⁷ Aj mu mij a'yan tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa tu'uj pua'mácan tyí'cha'ij anxívicaa i páan, tyajta hua'puácaa i hue'tyéé.

¹⁸ Aj pu'ij Jesús a'yan tijin:

—Mesenyaja'vá'pu'tye'.

¹⁹ Aj pu'ij huotá'íj maj oorá'sej i tu'píj tzajta'. Tí'ij ij Jesús ja'ancurái'puj i páan, ajta i hue'tyéé, aj pu'ij jútye' jó'nyeericaa', tí'quij tyaatatyójtzi'rej i Dios, ajta jaatyátaaraxij i páan, aj pu'ij huoráai'pu'uj a'íjma i maj jamuán huacíj, majta a'íimaj huoráai'pu'tyej i tyeítyee. ²⁰ Néijmi'i mu tyú'cuua, 'asta mana'aj quee huataju'xaj, majta jaariásii i páan ti avá'ítzee, majta i hue'tyéé, tamuáamuata' japuan hua'puaquéj pu tya'vál'jistixij i sicírij a'íjci jime' i ti tya'vál'ítzee. ²¹ Majta i maj tyú'cuua, a'yaa mu ará'axcaa a'chu anxí ví'ra'aj i tyétyacaa, majta i maj úuca majta i tí'ríj camu huatyé'iteerej néijmi'i mu tyú'cuua.

Jesús pu antáaraa i jájtyij japua

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

²²Aj pu'ij Jesús huo'ta'íj a'íjma i maj jamuán huacíj maj atyáciineyey i báarcuj jitze mej mij antáciineyey után jitze pujmua', mej mij a'íin anaquéej a'áa ja'rá'astij, ajta i Jesús a'áa pu jo'tyá'itzee tí'ij hua're'ítyixi'ín i tyeítyee. ²³Tí'ij hua're'ítyixi'íj, aj pu'ij jusíj antyíraj i jíríj jitze tí'ij huatyényuunyij i Dios jimi. Tí'ij huariá'tica'riaca', a'áa pu jusíj jo'tyávaaca'aj, ²⁴ajta a'íjna i báarcuj pu'ríj a' ímuáj joojósima'aj jé'ta' i jájtyij japua. Aj pu'ij huatá'aacariaca' ca'nyíin jime', tyámua' pu tye'tyáxijrihua'aj i jájtyij i báarcuj jitze, ji'nye jéehua pu aja'vá'aacaca'aj. ²⁵Tí'ij tapuá'risima'caj, Jesús pu ajo're'nyey a'ájna hua' jimi, jájtyij japua pu huama'ca'aj. ²⁶Mati'ij a'íimaj jaaséj i maj jamuán huacíj, tyámua' mu tyu'tátziin, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tijin:

—Tyi'tíj pu pué'een ti tyú'muaritye'.

²⁷Ajta je'en Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xaatyóoca'nyey mu jutzájta', Jesús nu pué'een, caxu tyí'tziinye'ej.

²⁸Aj pu'ij i Pedro a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Tavástara', tipua'aj muáaj a'íin papué'eenye', naata'íjtye' nyaj a'máa uré'nyey a'jimi i jájtyij japua.

²⁹Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Mujo'té'yi'íj, tí'ij ij eetáraj i báarcuj jitze, aj pu'ij a'uriá'rupij i jájtyij japua, a'áa pu joomá'caj jo'tij je'ej jé'eenye'ej i Jesús.

³⁰Tí'ij jaaséj ti ca'nyíin jin huatá'aacariaca', aj pu'ij tyu'tátziin, ajta je'en ajo'cárutyisima'aj i jájtyij tzajta', a'yaa pu'ij tyu'jijhuaca' tijin:

© 1996 David C. Cook

San Mateo 14:22-33

—Tavástará, nyaj japua huatányuuchij.

³¹Ti'ij ij i Jesús ja'uméjca'taca', jajví' a'íjci i Pedro i muáca'ra'an jítze, aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Capáj a'chu tyá'tzaahuatye'. ¿Ji'nye een jime' petyu'tátziin?

³²Mati'ij atyáacij i báarcuj jítze, aj pu'ij huatyápua'riaca' i ti huá'aacaca'aj. ³³Majta i maj arátya'ca'aj i báarcuj jítze, a'íi mu tytunutaxij i Jesús jimi, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa tíjin:

—Muáaj paj jí'récán jime' a'íin pu'éen i yójra' i Dios.

Jesús pu tyihuó'huaa a'íjma i maj tyí'cucui'ca'aj a'ájna a Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴Mati'ij antacíj, aj mu mij eetacíj i báarcuj jítze a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tíjin Genesaret. ³⁵Majta i tyeítsee mati'ij jaamua'aj a'íjci i Jesús, aj mu mij néijmi'que' jáamua'reeri' i maj a' ímuáj jo'cháatima'caa. Aj mu mij ahuojo'rénijtye néijmi'caa i maj tyí'cucui' i Jesús jimi, ³⁶jéehua mu jahuaviiraca'aj ti huo'tá'an maj ja'ajtamuarie'en i cáanaria'ra'an jítze, majta i maj ja'ajtamuarie'j néijmi'i mu huarúj.

I ti je'ej pua'aj joorej i tyáataj tzajta'

(Mr. 7:1-23)

15 ¹Mati'ij mij séecan i fariseos majta i maj tyihuá'mua'tyeej i yu'xarij jítze ave'rénij i Jesús jimi, a'áa mu ja'rácij a Jerusalén, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tíjin:

²—¿Ji'nye een jin mequee ja'rá'astej i tahuásimua' yí'ráj i maj a jamuán huaci'ij? ¿Ji'nye mej mij quee ja'rá'astej a'íjci jime' i maj anomuéetya'xi'in mati'ijta tyí'cua'ajcaj?

³Ajta a'íjna i Jesús, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin:

—¿Ji'nye sij sij siajta mua'aj quee a'yan ricij je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sulu a'íj xu jéetze' ja'astej i juyi'ráj i sij jujíimua'aj siana'aj jájtyo? ⁴Ji'nye Dios pu a'yan tyu'taxájtaca' tíjin:

“Huo'tyá'tzaahuatye' a' táataj, pajta a' náanaj”, ajta a'yan tíjin:

“Siata'aj jaajé'caj a'íjci i a'tíj ti je'ej pua'aj tyé'jeevej i jutáataj na'ríij i junáanaj.” ⁵Siajta mua'aj, a'yaa xu tyí'xaj ti xá'pui' tipua'aj a'tíj a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua' yee: “Néijmi'i a'chu nyaj tyi'tíj tyí'cha'íj, a'íj nu nyeríj jaatámu'vejritej i Dios, a'íj nu quee che' tyi'tíj tyí'cha'íj i nyaj jin jamuaatáhuire'en”, ⁶ajta a'tíj tina'aj ti a'yan tyihuo'té'exaatye'en i juhuásimua', a'yaa xu tyí'xaj ti i a'tíj jimi quee che' juxie've' ti huo'tyáhuire'en i juhuásimua'. A'yaa xu sij mua'aj quee che' tyá'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca', sij sij a'íj ará'astej i yí'ráj i sij jujíimua'aj siana'aj jájtyo. ⁷Mua'aj mu sij je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. Xá'pui' pu tyu'taxájtaca' ja'mua jime' a'íjna

i Isaías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

⁸ A'íimaj i tye'ítyee jutyényij mu jin tyámua' tyí'nyaxaj, ajta i hua'xiéjnyu'caa a' imuáj pu já'sejre' nyéetzij jimi.

⁹ Capu tyi'tíj huiire' tipua'aj manaatyáanajche, ji'nye i maj jin tyí'mua'taj,

ajta i maj jin tyí'ijta jujíimua'aj mu'uj jájtyo.

¹⁰ Aj pu'ij huo'tajé i tye'ítyee ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyámua' xu naa tyáanamuj siaj sij yo'itéej xá'ra'nyij: ¹¹ Tyi'tíj ti na'aj ti tyí'cue'ri', capu je'ej tyú'uurej tipua'aj a'tíj jáacua'nyij, sulu i ti éejnyinyii i tyényi'tze' a'íi pu xaa je'ej pua'aj joorej.

¹² Aj mu mij jimi ajtyáxiiriaca' a'íimaj i maj jamuán huacíj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee jamua'reej tiquee hua'ránajchaca' i fariseos mati'ij jáanamujri' je'ej paj tyu'taxájtaca'?

¹³ Ajta i Jesús, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj tijin:

—Tyi'tíj tina'aj tiquee i nyavástara' jaahuástej, a'íi pu je'ejcuuxij néijmi'i i náana'ra'. ¹⁴ Miche' a'yan eenye', ji'nye a'íi mu arácucu'un majta je'en séecan huávi'tij i maj majta arácucu'nyijmee. Ajta tipua'aj síij ta'rácun ja'navi'raj i ti ajta arácun mej mij aja'hua' ja'rá'astij, néijmi'i mu atyávatzi' jo'tij ja'tyácun.

¹⁵ Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Taaté'exaate' je'ej ti huatóomua'aj a'íjna i nyúucarij i paj poochán jaataxájtaca'.

¹⁶ Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée siajta mua'aj yo'itéej xá'raa? ¹⁷ ¿Nyi sequée yó'itej tijin néijmi'i a'íjna i ti tyí'cue'ri', a'íi pu ancárutyij i tyényi'tze', a'áa pu'ij aráyixi'ij i jucáara' jitze, ajta je'en i chuitiriáara'an jitze iiráamej? ¹⁸ Ajta a'íjna i ti éejnyinyii i tyényi'tze', a'íi pu tzajta' eerányinyii, a'íi pu'ij je'ej pua'aj ja'uurej i tyévi'j. ¹⁹ Ji'nye tzajta' pu já'ma'can néijmi'i i mua'tziira'aj ti je'ej pua'aj een, ti ca'nyíjra'aj jatá'caa ti'ij tyi'tíj jin je'ej pua'aj huárinyij, tipua'aj tyityáacui'nyij, na'ríij séej jamuán huóoxana'ciren, nusu ti tyu'náhua'an, na'ríij tyu'hué'taj, na'ríij ti je'ej pua'aj tyihuá'xajtaj i juxa'aj tye'ítyee. ²⁰ Néijmi'i i ti je'ej pua'aj tyí'een ti tyi'tásiseerii i tzajta', a'íi pu je'ej pua'aj joorej i tyévi'j, ajta a'íjna i tiquee anomuéetya'aj tyú'cua'nyij, capu tyi'tíj je'ej huatóomua'aj i Dios jimi.

Síij ti quee Israel jitze ajtyáma'cantaca'aj ti ajta tyá'antzaahuaj

(Mr. 7:24-30)

²¹ Aj pu'ij i Jesús jó'raa, a'áa pu ja'rá'aj chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapua'j tijin Tiro, ajtáhua'aj séej chájta'naj jitze ti a'yan

tya'rájtyapuaaj tijin Sidón. ²² Aj pu'ij sáij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, íiti' pu pu'éeenye'ej ti séej chuéj japua já'ma'can, a'íi pu ajtyáxiiriaca' a'yan tye'entyijíhuaj tijin:

—Nyavástara', mu paj yójra' pu'éeen i David, ná'ancu'vaxi' nyéetzij. Nyiyóoj ti íiti' pu jéehua jajpuéjtzij a'íjci jime' ti tyiyáaru' tzajta' séejre'.

²³ Ajta a'íjna i Jesús capu huatanyúj. Aj mu mij i maj jamuán huacáij jimi ave're'nyej, mati'íj mij a'yan tyaatáhuaviiri' tijin:

—Huaté'exaatye' mu íitaj ta'aj ij jó'ra'nyij, ji'nye tacújta' pu huajíjhua.

²⁴ Aj pu'ij Jesús a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Dios pu nyojo'ta'ítyaca' nyaj jó'me'en hua' jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can i maj a'yan huasé'rin mati'íj cánya'xií maj jó'vej.

²⁵ Ajta a'íjna i íiti' a'íi pu jimi tyítunutaca', ajta a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nyavástara', naatáhuuie'.

²⁶ Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capu a'yan tyí'xa'pui'in tyaj huái'pu'racare'en i páan i maj jacua' i tí'ríj tyej tyij i tzi'cíj huataí'pu'tye'en.

²⁷ Aj pu'ij i íiti' a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyi'ja'yájna nyavástara', ajta a'íimaj i tzi'cíj a'yaa mu tyá'cua'caa a'íjci i ti tye'nyíj i páan ti acájvitze i méesaj japua jo'maj tyajá'cua' i maj tyihuá'íjtye'.

²⁸ Aj pu'ij i Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Íiti', jéehua paj tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tye'mej je'ej paj tyá'xie've'.

Tí'ij i Jesús a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij huarúj a'íjna i yójra' i íiti'.

Jesús pu mui'caa tyú'huaaj i maj tyí'cucui'ca'aj

²⁹ Aj pu'ij Jesús jó'raa tí'quij a'áa ja'rá'aj jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij a ti a'yan tyaja'rájtyapuaaj tijin Galileea, aj pu'ij ta'ij antyíraj i jíríj jitze, a'áan pu jo'tayíxij. ³⁰ Jéehua mu majta i tye'ítyee jamuán antyicíj. A'íjma mu huávi'tisima'aj i maj quee jí're'nye'ej i ju'íicaj jitze, majta i maj aracúcu'nyijmee, i maj quee tya'ancuri'íreejme, majta i maj quee jí're'nye'ej i jumuáca' jitze, mui'caa mu ja'ráavi'tij i maj tyí'cucui'ca'aj i Jesús jimi, a'íi pu'ij néijmi'caa tyú'huaaj.

³¹ A'íj mu jin je'ej tyo'taséj i tye'ítyee mati'íj huo'séj maj meríj tyí'xajtaca'aj i maj quee tya'ancuri'íriáajma'caa; majta tyámua' éenye'ej i maj quee ráci'jci'nyive'ej, majta meríj tyámua' éenye'ej i jumuáca' jitze i maj quee jí're'nye'ej, majta i maj aracúcu'nyijma'caa, mu'ríj atanyéjnye'riaca'. Aj mu mij i tye'ítyee huatyóohuij maj tyaatatyójtzi're'en i Dios ti tyihuá'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can.

**Jesús pu tyihuo'cue'ej a'íijma i tyétyacaa i maj
muáacuaaj ví'ra'aj ará'asej**

(Mr. 8:1-10)

³²Aj pu'lij i Jesús huo'tajé a'íijma i maj jamuán huac'j, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Nyahuá'cu'vej a'íijma i tye'ityee, ji'nye mu'ríj huéicaj xicá'j á'tyeej maj nyaj jamuán yahuatyú'uj, majta quee tyi't'j tyícha'ij i maj jáacua'nyij. Canu jaxie've' maj quee tyu'cuá'an mo'c'ixi'in, ji'nye camu tyo'táviicue'raj i juyéj jitze.

³³Majta i maj jamuán huac'j, a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—¿Jo'nyij jáai'ríj tyaj jaatáhuoonyij i páan ti'ij néijmi'caa huáci'tyij i tye'ityee, a'yájna jo't'ij quee a't'j ja'chej?

³⁴Aj pu'lij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tijin:

—¿A'chunyéj siana'aj pua'mácan hua'í'pu'sij i páan?

Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Arahua'puácaa i páan, tyajta cíi caa i hue'tyéé.

³⁵Aj pu'lij huo'ta'íj i tye'ityee maj oorá'sej a chóota',

³⁶ti'quij i Jesús ja'ancurá'í'puj i páan ajta i hue'tyéé, ajta ti'ij tyaatatyóotzi're'ej i Dios, aj pu'lij ja'antyítaaraxij i páan, ti'quij huo'ráai'pu'uj i maj jamuán huac'j, majta a'íimaj a'íj mu huará'í'pu'tyej i tye'ityee. ³⁷Néijmi'i mu tyú'cuaa 'asta mana'aj quee tyámua' tyityaataj'xaj, majta je'en i maj jamuán huac'j, a'íi mu jaariá'sii a'íjci i páan ti avá'itzee i ti antyítaarixij, arahua'puácaa sicii mu jitze tya'vál'jistej a'íjci jime' ti avá'itzee. ³⁸Majta i maj tyú'cuaa, muáacuaaj ví'ra'aj mu ará'axcaa i tyétyacaa, majta quee a'íijma huatye'itej i úucaaa majta i ti'ríj. ³⁹Aj pu'lij i Jesús hua'r'é'ityixij i tye'ityee, ti'quij atyá'raa i báarcuj jitze, ajta je'en a'áa jo'mej a'áa ti ja'ajtyáma'can a Magdala.

**A'íimaj i fariseos majta i saduceos, a'íi mu jaatáhuaviiri' ti
Jesús tyi't'j huo'taséjratye'en i maj jin tyámua' tyo'taséj**

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

16 ¹Majta a'íimaj i fariseos, majta i saduceos, a'íi mu aje'r'é'nyej jo't'ij jo'tyávaaca'aj i Jesús, mej mij hue'tzij jáatavej, a'íj mu jin a'yan tyaatáhuaviiri' ti huo'taséjratye'en i maj jin jáamua'reej tijin Dios pu jimi já'ma'can i ti jin antyúumua'reej. ²Ajta a'íjna i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Ti'ijta tyéchumua'risima'an a'yaa xu tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Naa pu hua'éenya'aj ja'mej, ji'nye oopó'vij i jútye'”; ³na'ríj quee ti'ij huatapua'rej, a'yaa xu siajta tyi'xáataj xá'yi'ij tijin: “Íjij mu huatyéviij, ji'nye oopó'vij i jútye' majta jéehua jo'tanáa.” Mua'aj xu tyámua' naa tyeyé'tin siaj jaataxá'j je'ej ti tyi't'j rinyij jútye',

¿ji'nye siaj sij quee jaay'ltin siaj jaataxáj je'ej ti tyi'títj ijíj ricij?

⁴Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee siajta jéehua á'tzeere', a'yaa xu tyá'huoo i siaj jin jáamua'reej ti jútye' já'ma'can i nyaj jitzán arányaca'nyej, canu tyi'títj jamuaataséjratye'sij, sulu a'fi pu'uj i siaj seríj jamua'reej je'ej ti tyáaru'j a'fjci i Jonás.

Aj pu'ij Jesús ahuojo'tyáhuui, ti'quij jó'raa.

Caxu a'yan rijcaj je'ej maj tyihuá'mua'tyej a'fijmaj i fariseos

(Mr. 8:14-21)

⁵Mati'ij antacáj után jitze pujmua' a'fijmaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'fi mu yo'huá'xij maj ya'ráai'pu'i'in i páan maj jáacua'nyij. ⁶Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Tyámua' xu'uj mua'aj, a'fijma jimi i fariseos i maj ja'najchitye' i páan ti'ij ájcu'usta, siajta a'fjci jime' i saduceos maj majta ja'najchitye'.

⁷Majta a'fijmaj i maj Jesús jamuán huacáj, a'yaa mu jujíimua'aj tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—A'yaa pu tyí'ta'ixaatye', ji'nye catu ya'ráai'puj i páan.

⁸Jesús pu jáamua'reeri' je'ej maj ye'ej tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye een jime' siaj sij a'yan tyúu'ixaatye' yee siaj quee páan ja'ríipuj? Mua'aj mu siaj quee a'chu tyá'tzaahuatye'. ⁹¿Nyi sequée xu yó'itej, nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu tipua'aj sicii eerá'jraa i páan ti avá'itzee nyati'ij huo'ráai'pu'uj i tyeítyee i maj anxí ví'ra'aj ará'axcaa a'fjna jime' i ti anxí'vica'aj i páan? ¹⁰¿Nyi seríj siajta yo'huá'xij a'chu siaj pua'maquéj tya'vá'ljistej i sicírij jitze, nyati'ij huo'ráai'pu'tyej i maj muáacua'j ví'ra'aj ará'axcaa i tyeítyee a'fjci jime' i ta'ráhua'puaca'aj i páan? ¹¹¿Ji'nye siaj sij quee yó'itej nyaj quee a'fj já'mua'ixaatye' i páan? Sulu tyámua' xu'uj mua'aj a'fjci i maj jin tyí'xaj a'fijmaj i fariseos, majta a'fijmaj i saduceos.

¹²Aj mu mij yo'itéej muá'raa ti i Jesús quee a'fj huá'ixaatya'ca'aj i maj já'na'chityaa i páan, sulu maj huóocha'iin a'fjci jime' je'ej maj ye'ej tyí'mua'tacaa a'fijmaj i fariseos majta i saduceos.

Pedro pu jaataxájtaca' ti Jesús a'fijn pué'een i Dios ti ja'antyíhuoj

(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)

¹³Ti'ij i Jesús a'áa ja'rá'aj a'áa ti ja'ajtyáma'can a ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cesarea de Filipo, a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' a'fijma i maj jamuán huacáj tijin:

—¿Ji'nye metyí'xaj i tyeítyee a'tíj nyaj pué'een i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca'?

¹⁴A'yaa mu mij tyityaatanyúj tijin:

—Séecan mu a'yan tyí'xaj paj a'fijn pué'een i Juan i ti huá'íiraca'aj, majta séecan a'yan tyí'xaj paj a'fijn pué'een i Elías, majta séecan

a'yan tijin a'fin paj pué'een i Jeremías, nusu sfij ti i Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

¹⁵Aj pu'ij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ari mua'aj, ¿ji'nye setyi'xaj a'tanyij nyaj pué'een?

¹⁶Ajta a'fjna i Simón ti ajta Pedro ántyapuaj, a'fi pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Muáaj paj a'fin pué'een i Ciríistu', yójra' i Dios ti júurij.

¹⁷Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huatá'tyamua've'en muáaj Simón, i paj yójra' pué'een a'fjci i Jonás, ji'nye capu a'tíj muaaté'exaa ijye'ej cháanacaj japua, sulu a'fjna i nyavástara' ti tajapúa já'sejre' a'fi pu muaaté'exaa.

¹⁸Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyí'mua'ixaatye' paj muáaj Pedro pué'een, i paj pajta a'yan ántyapuaj tijin tyetyéj, a'fjna japua i tyetyéj,

nyáaj nu ja'ajtaahuaj i nye tyeyúuj, ajta quee i'ríitaj ja'mej ti i tyiyáaru' jaamué'tin i ti a'fj jin antyúumua'reej mej mij huácu'i'nyij i tyeítsee.

¹⁹Nyáaj nu muaatá'sij paj a'fjci jin antyía'mua'reeriaj paj tyihua'antácuunye' i a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj, tipua'aj petye'tyáanaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu a'yan ajta tye'tyánasij u tajapúa, ajta tipua'aj petya'antácuunaj íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta tya'antácuunaj u tajapúa.

²⁰Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'ta'íj a'fijma i maj jamuán huacáj maj quee a'tíj ixaatye'ej ti a'fin pué'een i Ciríistu' i Dios ti ja'antyíhuoj.

Jesús pu jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 8:31—9:1; Lc. 9:22-27)

²¹A'aj pu'ij i Jesús huatyóochej ti huo'té'exaatye'en a'fijma i maj jamuán huacáj ti a'yan tyúuxie've' ti jó'me'en a Jerusalén, majta je'en a'fijmaj i huásij, majta i maj tyihuá'íjtje' i puaríj, majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'fi mu jéehua puéjtzij jaatá'sij. A'yaa pu tyihuo'té'exaa maj jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

²²Ajta a'fjna i Pedro, a'fi pu je'ráavi'tij, aj pu'ij huatyóochej ti jajtyá'xi'in a'fjci i Jesús, a'yan tijin:

—Che' Dios quee a'yan tya'xié've'ej, che' quee a'yan tyí'mua'uuriaj nyavástara'.

²³Aj pu'ij ooré'nyeerica' a'fjna i Jesús, ti'quij a'yan tyaaté'exaa a'fjci i Pedro tijin:

—Ajtára' nye jimi, tyiyáaru', ji'nye petyina'antyiú'nyi' nyej nyij ootyá'itzeere'en. Capáj muáaj a'yan metyóonyeej je'ej ti i Dios tyí'sej, sulu je'ej maj i tyeítsee metyityoonyéjnye'.

²⁴Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa a'fijma i maj jamuán huacáj tijin:

—Tipua'aj a'tíj jaxie've' ti nyaj jamuán jo'cha'canye'en, juxie've' ti quee a'yan rijcaj je'ej ti jusíj tyá'xie've', sulu che' a'yan tya'ajpuéetzij

já'ra'nyij nyaj jamuán juxié'vi'ra' jime'. ²⁵ Ji'nye a'fjna i ti tyí'tyese' ti'ij quee huámui'nyij, a'fi pu muí'nyij, ajta a'tíj ti huámui'nyij a'fjna jime' ti nyéetzij ná'astijre', a'fi pu júurij huatyá'ítzeere'ej. ²⁶ ¿Tyi'tanyí jin je'ej tye'tyáhuí'rii i tyévij tipua'aj néijmi'li huamué'tin i cháanacaj, ajta je'en huámui'nyij? ¿Ca' a'chunyéj tyí'najchitan i tyévij ti'ij quee huámui'nyij? ²⁷ Ji'nye a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'fi pu yava'cányesij, jéehua naa huasé'rihua'aj, a'yájna ti'ij huasé'rin i Dios i ti vástaria'ra' pué'een, ajta hua' jamuán i maj tajapuá tyí'huiire', aj pu'ij a'yan tyihuo'tá'sij séej ajta séej je'ej ti síj tyi'tíj jin huaríj. ²⁸ A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', séecan i maj ya huatyu'uj, a'fi mu a'yan tyá'xie've' maj quee huácuí'nyij 'asta mana'aj quee jaaséj a'fjci i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' ti'ij yatanyéj ajta je'en tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Ti'ij Jesús seequéj huataséjre

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

17 ¹ Ti'ij aráseej xicáj tyoomá'caj, Jesús pu a'fj jo'ví'tij i Pedro, i Santiago ajta a'fjci i Juan ti ihuáaria'ra' pué'een a'fjci Santiago, aj pu'ij antyíraj jiríj japua ti ájtyeej. ² A'áa pu'ij hual'jiisa' jo'maj jo'tyú'uuca'aj seequéj huataséjre a'fjna i Jesús. A'yaa pu huasé'rihua'aj i nyéerima'ra' ti'ij i xicáj, ajta i tyí'caanaria'ra' naa pu tyu'tyácueenariaca' ti'ij tatzárij. ³ Majta je'en a'fj huaséj i Moisés majta a'fjci i Elías, a'fi mu jamuán tyí'xajtaca'aj i Jesús. ⁴ Ajta i Pedro, a'yaa pu tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tijin:

—Tavástara', tyámua' pu naa tyaj a'yaa huatyú'uucáj, tipua'aj mua'ránajchij tyaj huéecacaa huátaahuaj i ináamuaj, síj ti muéetzij mua' ináamuaj ja'mej ajta síj a'fjci i Moisés, ajta síj i Elías ti ja'ináamuaj ja'mej.

⁵ Ti'ij ooj i Pedro tyi'tyaxáatasima'caj, jéetirij ti tyatáatiyi'caa pu hua' japua acávi'rixij, ajta i jéetirij tzajta' pu je'ránamuajre ti a'tíj a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'fi pu a'fin pué'een i nyiyóoj i nyaj jaxie've', i nyaj ja'antyíhuoj, xáanamujri'.

⁶ Mati'ij a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, aj mu mij tyítunataxij majta je'en ecóotutaxij a chóota', jéehua metyi'tzífnyia'aj. ⁷ Aj pu'ij Jesús hua' jimi ajtyáxiiriacá', ti'quij hua'vá'muariej, ajta a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Xá'ajhuiixi', caxu tyí'tziinye'ej.

⁸ Ajta mati'ij a'unyéjnye'riaca', camu che' a'tíj a' jo'séj a'fi pu'uj jusíj ajo'tyávaaca'aj i Jesús.

⁹ Mati'ij aj je'caju'caj i jiríj jitze, Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íj tijin:

—Caxu a'tíj ixaatye'ej je'ej siaj tyi'tíj tyu'séj, 'asta na'aj quee huatájuurej a'fjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'.

¹⁰Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'yan metyí'xaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze yee anaqueéj pu juxie've' ti uvé'nyej a'íjna i Elías?

¹¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tyi'ja'yájna, Elías pu anaqueéj ya'uvé'nyesij ti'ij néijmi'i tyámua' tyú'uurej. ¹²Nyajta nyáaj, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti i Elías arí yatanyéj, majta a'íimaj camu jaamua'aj, sulu a'yaa mu jáaruuj je'ej maj tyaaxié'va'ca'aj. A'yaa mu cha'taj mana'aj nyoorej nyéetzij, i nyaj nyajta tyévi'j jitze huanie'huaca', puéjtzij mu majta naatá'sij a'íimaj.

¹³Aj mu mij i maj jamuán huacíj jáamua'reeri' ti a'íj tyá'xajtasima'aj i Juan i ti huá'iraca'aj.

Jesús pu tyamuéej tyú'huaaj ti tyiyáaru' tzajta' séjria'ca'aj

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

¹⁴Mati'ij a'áa ja'rá'aj jo'maj jéehua i tye'ityee ja'tyúusiiria'ca'aj, síij pu tyáati' ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, tyitunútaj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

¹⁵—Nyavástara', áncu'vajxi' i nyiyóoj, ji'nye tyóotimue'raaa, pu'ríj á'tyeej ti jajpuéjtzij, mue'tíj pu anájve i tiéj jitze ajta a jáata'. ¹⁶A'yaa nu hua'vé'vi'tichej a'íijma i maj a jamuán huaci'ij mej mij tyáahuaatye'en, majta quee pu jáaruuj mej mij tyáahuatye'en.

¹⁷Jesús pu a'yan tyu'tanyú'j tijin:

—Mua'aj mu siaj quee tyá'tzaahuatye', siajta quee tyi'tíj mue'reej. ¿A'chunyéj óoche' á'ítzeere' nyaj yahuatyávaacaj ja'mua jamuán? ¿A'chunyéj ooj á'ítzeere' nyej nyij ja'mua jime' á'viicue'ria'aj? Mese'vé'vi'tij mu tyamuéej.

¹⁸Aj pu'ij Jesús jajtyá'xij a'íjci i tyiyáaru' ti tyamuéej tzajta' séjria'ca'aj, ajta je'en ji'rámuarij, aj pu'ij huarú'j a'íjna i tyamuéej.

¹⁹Mati'ijta mij a'íimaj i maj jamuán huacíj, jujíme' mu jamuán tyu'taxájtaca' a'íjci i Jesús, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyej tyij quee ityáj pu jáaruuj tyaj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru'?

²⁰Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Ji'nye caxu a'chu tyá'tzaahuatye'. A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej, tyij siajta cíi siana'aj tyá'tzaahuatye'ej, a'yaa pu tyíi'rij siaj a'yan tyaaté'exaatye'en mu jiríj yee: “Tyíchesij a'yájna áricuj ajca'huáye”; ajta i jiríj a'yaa pu rinyij. Capu ij tyi'tíj ja'muamuárie'ristya'aj ja'mej. ²¹Ajta siata'aj jaatamuáritye'en a'íjci i tyiyáaru' ti a'yan een, a'yaa pu tyúuxie've' siaj huatyényuunyij i Dios jimi, siajta ju'ítzi've'ej.

Jesús pu ajtáhua'aj jaataxájtaca' ti mui'nyij

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²²Mati'ij móoj a'áa ja'tajú'caj a'áa ti ja'ajtyáma'can a Galileea, Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', a'íi pu huatátuiiri'huaj a'íjma jimi i tyétyacaa, ²³aj mu mij jaje'catan, ajta je'en huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Mati'ij a'yan tyáanamujri' jéehua mu huatóoxaamujrityej.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tyeyúuj tzajta'

²⁴Ti'ij i Jesús majta i maj jamuán huacáj a'áa ja'rá'aj a Capernaúm, a'íimaj i maj tyí'tyeijjve' u tyeyúuj tzajta', a'íi mu aje're'nyej a'íjci jimi i Pedro, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi quee tyí'najchitan mu ja'mua maeestro a'íjci jime' i túmii ti hua'puaj i ti tyu'tyáhuire'sij i tyeyúuj tzajta'?

²⁵Aj pu'ij i Pedro a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Ji'nyi'ijta' tyí'najchitan.

Aj pu'ij i Pedro utyájrurij u chiltáj, capu eexúj tyiltáj je'ej tyi'xáatacaj a'íjna i Pedro, sulu Jesús pu anaqué'ej a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye tyimuá'miteeraste' muéetzij Simón? ¿A'tyanquíj mejijve' a'íimaj i maj tyí'ijta i cháanacaj japua, nyiquij a'íjma mejijve' i juyójmua' ca' a'íjma i maj sé'ej chu'ej japua já'ma'can?

²⁶Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—A'íjma i maj sé'ej chu'ej japua já'ma'can.

Ajta i Jesús a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—A'íj pu jin quee a'yan tyúuxie've' maj tyí'najchitaj a'íimaj i hua'yojmua'. ²⁷Ajta tyata'aj quee huo'tájaaxiejtje'en, a'áa paj jó'me'en jo'tij ja'va'ástimee i jájtyij, pajta ja'tyáhua'xij i cué'tzi'puua a jáata', pajta je'en je'tajáj a'íjci i hue'ej i paj anaqué'ej jaatyévi'raj. A'áan pe'j pij yé'tyoonyij i tyényi'tze' sé'ej i túmii, pata'aj je'tyí'in pe'j pij nyaj jime' tyu'nájchij pajta ajime'.

¿A'tanyíj jéetze' juxie've'?

(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

18 ¹A'ájna imuáj a'íi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj jamuán huacáj, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj jéetze' juxie've' i Dios jimi síij ti tajitzé' ajtyáma'can?

²Aj pu'ij Jesús sé'ej i pá'ri'ij huatajé, ti'quij aje'ta' yo'tyéjchej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj ³aj pu'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime' tijin tipua'aj sequé'ej a'yan huárinij mati'ij i ti'ríij, caxu a'náj utyárutyij jo'tij

i Dios tyejé'ijtaj. ⁴A'íjna i ti jéetze' juxie've' a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, a'íi pu a'íin pué'een i tiquee tyi'táj jin óotzaahuatye' ajta a'yan tyi'tyúucha'íij tí'ij a'íjna i pá'rí'ij. ⁵Ajta a'íjna i ti jaataxié've'en nyenyúucaritze' séej i pá'rí'ij tí'ij a'íjna, a'íi pu ajta nyéetzij naataxié've'ej.

Ti pua'aj a'táj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en i Dios jimi

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶A'táj tina'aj ti tye'entyí'uunyí' séej i ti nye jimi tyá'tzaahuatye', jéetze' pu jatyahui'rihua'caj maj ja'cave'rajche' i tyetyéj so'nyij ti ve'éj, majta je'en ja'tyárieenyijche' ajáata'. ⁷Je'ej pu pua'aj tyí'een hua' jimi i maj yan huacháatimee i cháanacaj japua, ajta quee je'ej tyí'rij ti quee tyi'táj séjre'ej ti je'ej pua'aj een. Ajta jéetze' je'ej pua'aj tye'mej a'íijma jimi i maj ca'nyíjra'aj hua'tá'caa i séecan mej mij ootyá'itzeere'en i Dios jimi.

⁸A'íj pu jin tipua'aj a'muáca' nusu a' íicaj jitze petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, pe'entyivéjche pe' pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' i a'muáca', na'ríij séej jime' a' íicaj, quee paj hua'puáca jin a'muáca', na'ríij hua'puáca jin i a' íicaj a'áa mamojóorienyij jo'tij quee a'náj já'muí'nyij i tiéj. ⁹Ajta tipua'aj a' jí'ij jitzán petyo'ojpuá'ritye'en i paj jin ootyá'itzee i Dios jimi, eetátichij pe' pij a' imuáj yóorienyij, jéetze' pu muatyáhuí'rii paj júurij huatyá'itzeere'en séej jime' a' jí'ij, quee paj hua'puáca ajri'sij mati'ij a'áa mojóorieenyij jo'tij quee a'náj já'muí'nyij i tiéj.

A'íjci jime' i cánya'aj ti jó'vej

(Lc. 15:3-7)

¹⁰Caxu je'ej pua'aj huojó'sejra i maj quee meexu a'chu tyá'tzaahuatye'. Ji'nye a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'hui're' u tajapúa a'íi mu huá'cha'íij majta a'náj tina'aj ja'ráasej i nyavástará' tajapúa ti já'sejre'. ¹¹A'íj nu jin nyáaj mujo've'mej, i nyaj nyajta tyévij jitze huanie'huaca' nyej nyij hua' japua huatányuunyij a'íijma i maj jó'vej.

¹²¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste'? Tipua'aj a'táj anxityej pua'mácan tyíya'muaj i cánya'xii ajta je'en séej jo'rieenyij, ¿nyí quee a'áa huojó'tyáhuíitye'sij néijmi'caa i séecan a'ájna i jiríj jitze, ajta jo'ma'aj ja'mej tí'ij jaariá'huoonyij a'íjci i ti jó'vej? ¹³Ajta tipua'aj jáatyonyij, a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' ti jéetze' huatóotyamuave'sij a'íjci jime' ti jáatyoj i ti jó'vej, quee i séecan i ti arí ahuojó'tyáhuíitya'ca'aj. ¹⁴A'yaa pu cha'tána'aj een a'íjci jimi i ja'muavástará' tajapúa ti já'sejre', capu jaxie've' ti síij jó'vetyij ti cíleen tí'ij a'íjna i pá'rí'ij.

Je'ej tyaj ye'ej tyaatú'uunyi' i ta'ihuáara'

(Lc. 17:3)

¹⁵ Tipua'aj a'ihuáara' tyi'táj jin ootyá'itzeere'en a'jimi, jujímua'aj xu tyámua' naa tyi'huóo'ixaatye'en i ti jin ootyá'itzee a'jimi. Tipua'aj muá'antzaahuatye'en, papu'ríj jaamué'tij siata'aj sij sijajtáhua'aj tyámua' naa tyuu'ihuáamua'aj xá'ra'nyij. ¹⁶ Ti pua'aj quee muá'antzaahuatye'en, hua'puácaa paj huatájeevej mej mij a'íimaj jáamua'reej tipua'aj muá'antzaahuatye'en nusu quee. ¹⁷ Ajta tipua'aj quee huá'antzaahuatye'en i maj hua'puaj, pata'aj huoté'ixaatye'en néijmi'caa i maj jusi'rii, tipua'aj quee ajta huá'antzaahuatye'en a'íijma, a'yaa paj jaatámua'tyij ti'ij síij ti quee tyá'tzaahuatye', na'ríj mati'ij a'íimaj i maj huá'jíjve' tajtúhuan jitze ma'can.

¹⁸ A'yaa nu tyajámua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', tyi'táj tina'aj sij mua'aj jin quee tyi'tá'care'en íyan i cháanacaj japua, Dios pu quee ajta tyu'tás'ij u tajapúa, ajta tyi'táj sij mua'aj jin tyi'tá'caa íyan i cháanacaj japua, Dios pu ajta a'íjna jin tyu'tás'ij u tajapúa.

¹⁹ A'íj nu já'mua'ixaatye', tipua'aj sij hua'puaj nusu sij huéicaj tyi'táj tyámua' naa setyu'xá'pui'intare'en íyan i cháanacaj japua sij sij a'íjna jin huatyényuunyij, a'íjna i nyavástara' tajapúa ti já'sejre', a'íi pu jamuaatás'ij je'ej sij tyi'táj tyaatáhuaviiraj. ²⁰ Ji'nye jo'maj hua'puaj nusu mahueéicaj ja'tyúusiire'en nyenyúucaritze', a'áa nu jé'ta' jo'tyaváaj na'mej hua' tzajta' a'íijma.

²¹ Aj pu'ij i Pedro ave'rén'yej i Jesús jimi ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—Nyavástara', ¿a'chunyéj pua'máj juxie've' nyaj tyaatú'uunyi' i nye'ihuáara' tipua'aj tyi'táj jin ootyá'itzeere'en nye jimi? ¿Niyiquij aráahua'puaj pua'máj?

²² Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Canu a'yan tyimuaaté'exaatye'ej yee aráahua'puaj, sulu huéicatyej japuan tamuáamuata' japuan aráahua'puaj i ti aráahua'puaj.

A'íjci jime' i ti tyé'cha'íica'aj ti ajta quee tyihua'uunyi'ramui'ca'aj

²³ A'íj pu jin, a'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'íjna i rey ti a'yan tyá'xie'va'ca'aj ti jaaxá'pui'intare'en a'chu maj tyé'cha'íiria'ca'aj a'íimaj i maj jahuiiria'ca'aj. ²⁴ Ti'ij huatyóochej ti a'yan huárinyij aj mu mij séej jimi ajo'rén'yej ti jéehua tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁵ Ajta a'íjna i ti tyé'cha'íica'aj, capu tyí'toova'ca'aj i ti jin tyaanáchitye'en, a'íj pu jin i rey a'yan tyu'ta'íjtaca' maj jáatoonyij a'íjci i tyáataj, majta i íira'ra'an, majta i ti'riij majta néijmi'i i ti tyí'ijcha'íj, ta'aj ij a'íjna jin tyaanáchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'íiria'ca'aj. ²⁶ Aj pu'ij i ti tyé'cha'íj tyítunutaca' jimi i rey,

jéehua pu a'yan tyaatáhuaviiri' tijn: “Óoche' cui' a'tzúj naacho've', nyetyí'muanajchitye'en néijmi'i a'chu nyaj tyimuá'cha'iire'.”

²⁷Ajta a'ijna i ti jajijve', a'íi pu ja'ancu'vaxij, a'ij pu jin néijmi'i tyaatú'uunyi'ri' i ti tyé'cha'iiria'ca'aj ti'quij jaatátoj. ²⁸Ti'ij irájrara a'ijna i ti jahuiire', aj pu'ij séej huátyoj ti cfi tyé'cha'iiria'ca'aj. A'íi pu'ij jaatyéevi' ti'quij cijpáara'an jitze jajví', ca'nyín pu jin a'yan tyatajé tijn: “Tyinaanájchitye' i paj tyiná'cha'iire'.” ²⁹Aj pu'ij tytunutaca' a'ijna i ti ajta jahuiiria'ca'aj a'ijci i rey, a'yaa pu tyaatáhuaviiri' tijn: “Óoche' naacho've', nyáaj nu néijmi'i tyí'muanajchitye'en.” ³⁰Ajta a'ijna i síij, capu jaataxié'vej, sulu a'yaa pu tyaata'íjtaca' maj je'tyáanaj 'asta na'aj quee tyaanájchitye'en néijmi'i a'chu ti tyé'cha'iiria'ca'aj. ³¹Majta i séecan i maj jahuiire' a'ijci i rey, mati'ij tyu'séj je'ej ti tyi'táj huaríj, capu xá'puí' huotá'aj, aj mu jin ujó'ju' a'ijci jimi i ti tyihuá'ijtye', mati'ij mij jaaté'exaa je'ej ti tyi'táj huaríj. ³²Aj pu'ij i rey tyu'ta'íjtaca' maj uyo'tájeevej a'ijci i ti jahuiire', ti'quij a'yan tyaaté'exaa tijn: “Muáaj mu paj huápuí'ij je'ej pua'aj tyí'tyevij. Nyáaj nu tyimuaatú'uunyi'ri' néijmi'i jime' a'chu paj tyiná'cha'iiria'ca'aj, j'i'nye a'yaa paj tyinaatáhuaviiri'. ³³A'yaa pu'ij ajta tyi'tyevíiti'caj paj a'yan cha'taj pana'aj muáaj tyá'ancu'vajxi'nyiche' i axa'aj tyévi'j ti nyéetzij nyahuiire' nyati'ij nyáaj tyimuá'ancu'vaxij muéetzij.” ³⁴Ajta i ti tyé'ijtye', jéehua pu huatanyú'caca' a'ijci jimi, aj pu'ij tyu'ta'íjtaca' mej mij je'tyáanaj 'asta na'aj quee néijmi'i tyu'nájchitaj a'chu ti tyé'cha'iiria'ca'aj.

³⁵Ajta i Jesús a'yaa pu ajta tyihuo'té'exaaaj tijn:

—A'yaa pu cha'tána'aj já'mua'uurej i nyavástara' tajapuá ti já'sejre', séej ajta séej tipua'aj sequée tyaatú'uunyi' i ju'ihuáara' tzáahuatyí'ra'aj jime'.

Jesús pu tyihuá'mua'tyej a'ijci jime' i maj tóoto'raj

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

19 ¹Ti'ij i Jesús a'yan tyihuo'ixáatya'aj, aj pu'ij jó'raa a'ájna a Galileea, ti'quij a'áa ja'rá'aj a'áa ti huataca'aj a Judea, után jitze pujmua' i játya'naj jitze i Jordán. ²Jéehua mu tyeítjee jamuán ujó'ju', a'áa pu'ij tyihuo'huaa i maj tyí'cucui'ca'aj.

³Aj mu mij séecan i fariseos aje're'nyej i Jesús jimi, mej mij tyi'táj jin jaamué'tin ti'ij ootyá'itzeere'en, a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Nyi je'ej tyí'rij ti a'táj jaatátoonyij i ju'íj cha'na'aj tyi'táj jime'?

⁴Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijn:

—¿Nyi sequée a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze yee i ti anaquéej huotaaahuaca' i tyeítjee, a'yaa pu néijmi'caa tyú'taaahuaca' i tyáataj ajta i íitaj? ⁵Ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijn: “A'ij pu jin i tyáati' ajtaméj i juhuásimua' jimi, ta'aj ij ju'íj jamuán huatyá'itzeere'en, majta i maj hua'puaj, a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un ti'ij síij na'aj i tyévi'j.” ⁶A'yaa

pu'ij tyí'een, camu che' hua'puaj sulu síij mu'uj mij pué'een. A'íj pu jin miche' quee i tyeítyee hua'tato'ra'an i Dios ti arí hua'antyánajchityej.

⁷Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—¿Ji'nye na'quij a'íjna i Moisés a'yan tyu'ta'íjtaca' ti a'tíj ju'íij yu'xarij jaatapíjtye'en ti jitzán á'yu'si'ij tyi'tíj ti jin jaatátoj?

⁸Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá' ti a'tíj i ju'íij i yu'xarij jaatapíjtye'en mej mij jáamua'reej ti jin jaatátoj i ju'íij, ji'nye capu tyi'tíj ja'mua jitze tásiseerii siaj sij tyámua' tyihuá'ajcha'íj i séecan. A'yaa pu een jin Moisés jamuaatá'. Ajta, capu a'yan éenye'ej jájcuaj imuáj. ⁹A'yaa nu nyáaj tyajá'mua'ixaatye' tijn tipua'aj a'tíj jaatátoonyij i ju'íij, ajta i íira'ra'an quee séej jamuán huooxána'cire'ej, ajta je'en séej ancure'vi'tij i íitaj, a'íi pu juxana'cire' a'íjci jimi i ti jaatátoj.

¹⁰Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu tyaaté'exaa tijn:

—Tipua'aj a'yan tyí'eenye' a'íijma jimi i maj nyejnye'ichej, jéetze' pu tyámua' naa maj quee nyejnye'ichej.

¹¹Ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Camu néijmi'i yo'itéej muá'ju'un a'íjci, sulu a'íi mu'uj i ti Dios huo'ta' mej mij tyo'táviicue' juxié'vi'ra' jime'. ¹²A'yaa pu tyí'een, ji'nye a'yaa pu tyihuo'ci'íj i séecan mati'íj huanánie'huaca', majta séecan, a'yaa mu een, ji'nye tyétyacaa mu a'yan huó'ruuj, majta séecan, a'íi mu huóoxa'pui'intarej jujíimua'aj mej mij tye'entyájrutyey i Dios jimi. A'tíj ti jaayí'tin ti'íj yo'itéej já'ra'nyij, che' tyámua' naa tyiyo'itéej já'ra'nyij.

Jesús pu tyámua' tyihuo'tyájtoo i ti'ríij

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

¹³Majta séecan ti'ríij ajoovi'tij i Jesús jimi, ta'aj ij hua'vá'muarie'en, ajta hua' jime' huatyényuunyij i Dios jimi, majta i maj jamuán huacíj, a'íi mu huatyóohuij maj hua'ajtyá'xi'in a'íijma i maj ahuojóovi'tiicaria'aj. ¹⁴Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijn:

—Siahuo'tá' maj mu ti'ríij mujo'vá'ju'un nye jimi, caxu huá'íjmuejra, ji'nye a'áa ti tyejé'sejre' jo'tij i Dios tyejé'íjtaj a'íijma pu tyí'ci'tiyij i maj a'yan een mati'íj mu ti'ríij.

¹⁵Aj pu'ij hua'vá'muarie'xij a'íjna i Jesús, ajta je'en jó'raa a'ájna.

Tyamuéej ti chíjtyaanyi' pu Jesús jamuán tyu'taxájtaca'

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

¹⁶Síij pu tyamuéej aje're'nyej i Jesús jimi, ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maeestro, ¿tyi'tanyí juxie've' nyej nyij xá'pui' huárinij ti'íj a'íjna náaci'tyij nyaj jusén jime' júurij ná'ra'nyij?

¹⁷Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—¿Ji'nye een jime' a'íjna petyí'nye'ihuo' tyi'táj ti xá'pui'? Síij pu'uj a'íin pué'een i ti xá'pui' een. Ajta tipua'aj páaxie've'ej paj jusén jime' júurij puá'ra'nyij, a'íj paj ará'astej je'ej ti i Dios tyu'ta'íjtaca'.

¹⁸Aj pu'ij i tyamuéej a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí nyúucarira' na'rá'astej?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Capáj tyí'tyacui'caj, capáj tyí'xana'cire'ej, capáj tyí'nahua'aj, capáj a'táj hue'tzij taavijria'aj, ¹⁹pahuo'tyátzaahuatye'en a' táataj pajta a' náanaj, pajta huo'xié've'en sécan i tyeítsee a'yájna pati'ij asíij tyíaxie've'.

²⁰Ajta a'íjna i tyamuéej a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Néijmi'i nu nyeríj a'íjna jin a'yan huaríj. ¿Tyi'tanyí ajtáhua'aj ná'ítziitye'?

²¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ti pu'a'aj páaxie've'ej paj néijmi'i jin tyámua' eenye', áricuj néijmi'i tyu'tój i paj tyí'íjcha'íj, pajta huo'rían i túmii a'íjma i maj quee je'ej tyéejviicue'. A'yaa paj jéehua tya'ancuriáa'sij u tajapuá. Aj pej pij mujo've'me'en pata'aj nyaj jamuán jo'cha'canye'en.

²²Ti'íj a'íjna i tyamuéej a'yan tyáanamujri', aj pu'ij jó'raa juxaamúuiritya'aj, ji'nye chíjtyaanyi' pu pué'eenye'ej.

²³Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huacíj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti tyámua' tyí'muarie'rij ti síij ti chíjtyaanyi' ujo'tyájrutyey u tajapuá. ²⁴A'yaa nu nyajtáhua'aj tyajá'mua'ixaatye', ti jéetze' quee tyési' ti i caméeyuj anájrutyej p'íse'ej jitze ti anácun, quee ti i chíjtyaanyi' utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj.

²⁵Mati'íj a'yan tyáanamujri' i maj jamuán huacíj, jéehua mu je'ej tyo'taséj, majta a'yan tyí'xajtaca'aj tijin:

—Tipua'aj a'yan tyí'leenye', ¿a'tyaanyíj na'quij huiire'en?

²⁶Aj pu'ij Jesús hua'ráasej, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'íjma jimi i tyeítsee tyámua' pu tyí'tyesi', ajta i Dios jimi capu tyési'.

²⁷Aj pu'ij i Pedro a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ityáj tu tyeríj néijmi'i metyoohuá'xíj i tyaj tyí'íjcha'íica'aj tyej tyij ajamuán huací'ca'an. ¿Tyi'tanyí ta'ancuriáa'sij?

²⁸Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyi'ra'aj jime', a'ájna xicáara' jitze ti'íj i Dios néijmi'i tyu'jájcuare'en, ti'íj a'íjna i ti ajta tyéviij jitze huanie'huaca' acáyixi'ín i ipuárij jitze huápu'íj naa huasé'rihua'aj, mua'aj mu siaj nyaj jamuán huací'íj, a'yaa xu cha'taj tyitya'cára'sixi'sij ipuárij jitze ti tamuáamuata' japuan hua'puaj tya'rá'asej, siaj sij

huo'xíjtye'en a'íjma i tyeítyee i maj Israel jitze eeráma'can, i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej. ²⁹Majta néijmi'i i maj nye jitze ma'can metyoohuá'xij i maj tyí'ijcha'ij mej mij nyéetzi naatyáhuüre'en, tipua'aj chi'ij, nusu ju'ihuáamua' maj tyétyacaa nusu i maj úucaa, na'ríij i jutáataj, nusu i junáanaj, na'ríij i juyójmua', nusu i juchuéj ti japuan tyí'huastyaa, a'yaa pu jéetze' tya'ancuriáa'sij a'chu anxityej pua'máj, ajta jaci'tyij ti'ij jusén jime' júurij já'ra'nyij. ³⁰Ajta ijíij maj mue'tíj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij, majta mue'tíj ijíij a'íin pué'een i maj uvé'tyajtíj, a'íi mu mij támij anára'sij.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i úuvaj tzajta'

20 ¹A'yaa pu tyí'rinyacaa a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj, ti'ij a'ájna i a'tíj ti úuvaj huahuástej, tapuá'risima'caj pu iirájraa ti'ij a'tyán huatá'inyeen mej mij tyu'muarie'en jo'tij tyajá'huaste'. ²A'yaa pu'ij tyihuo'xá'pui'íntari'ri' ti a'yan tyihuo'nájchitye'en a'chu séej túmii jime', ti'quij huo'ta'ítyaca' maj jó'ciinyej jo'tij ja'huítyi' i úuvaj. ³Ajtáhua'aj pu iirájraa a'ájna i a'tíj a'tzáaj jé'ta' huatyamá'caj i xicáj, séecan pu ajtáhua'aj huátyoj a'ájna jo'maj jóoso'pii, camu tyi'tíj muarie'ca'aj. ⁴A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj utyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej, a'yaa nu tyaja'muanajchitye'ej a'chu ti a'yan tya'ráanajchi.” Mati'ij mij ujól'ju'. ⁵A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'ájna i a'tíj, ajtáhua'aj pu iirájraa a'tzáaj tacuaríxpuaj, ajtáhua'aj ti'ij arí avéjri' cama'caj i xicáj, a'yaa pu cha'tána'aj huaríj. ⁶Ajtáhua'aj pu iirájraa ti'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, ajtáhua'aj pu séecan huátyoj i maj ajo'tyú'uuca'aj jo'maj jóoso'pii. A'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tíjin: “¿Ji'nye een jin sia'yan huatyuj ti'ij na'aj íiya' imuáj?” ⁷A'yaa mu tyityaatanyúj tíjin: “Capu a'tíj ma' tajá'inyej.” A'yaa pu'ij tyihuo'té'exaaj tíjin: “Séricuj siajta mua'aj, siata'aj tyojo'vá'muarie'en jó'nyaj úuvaj jo'huástej.”

⁸Ti'ij huatyéchumua'riaca', aj pu'ij jaatajé i ti tyihua'íjtye' i maj tyí'muijhuacaa, a'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Uhuojo'tájee i maj tyí'muarie' pata'aj tyihuo'nájchitye'en, a'íjma paj anaquéej tyu'nájchitye'en i maj chúmua' imuáj ajo'rén'yej, pajta hua'antyityájtire'en a'íjma i maj anaquéej ajo'rén'yej.” ⁹Aj mu mij a'íimaj aje'rén'yej i maj a'tzáaj imuáj huatyóohuij ti'ij arí ancarutyísima'caj i xicáj, aj pu'ij tyihuo'nájchij séej ajta séej túmii jime'. ¹⁰Ti'quij ta'ij a'íjma huaci'ij maj tyi'huóonajchitye'en i maj anaquéej huatyóohuij, a'yaa mu mij a'íimaj tyí'mua'ajcaj ti jéetze' tyihua'najchitye'en a'íjma, ajta quee a'yan tyu'ríj, ji'nye a'yaa mu cha'taj mana'aj tyi'huóonajchi séej túmii jime'. ¹¹Mati'ij tyi'huoonáachitye'ej, aj mu mij huatyóohuij maj je'ej tyi'riá'mua'tyij a'íjci jimi i ti tyichuéj, ¹²a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin: “A'íimaj i maj quee íiya'taj huatyóohuij, séej ooraj mu'uj tyu'muarie'ej, pajta muáaj,

a'yaa paj cha'taj pana'aj tyihuo'nájchij pati'ij ityájma, tyajta ityáj tyetya'rá'astej séej xicáj tyej tyu'muáriej tí'ij na'aj tye'riá'xiriaca'." ¹³Ajta a'íjna i ti ja'a'rij i úuvaj a'yaa pu séej tyu'té'exaa i ti anaquéej huatyóochej tijin: "Cási' nya' amíncuj, canu je'ej pua'aj mua'uurej. ¿Nyiquij pequee a'yan tyu'tá' mua' nyuucaa jime' paj tyu'muárie'en séej túmii jime'? ¹⁴Ma'cu'ij ancuriáa' i paj jaamué'tij, pajta jó'ra'nyij. Tipua'aj nyáaj a'yan nyetyá'xie'va'aj nyaj a'yan cha'taj nyana'aj tyimuaanájchitye'en nyati'ij tyaanájchi a'íjci i ti a'tzáaj imuáj huatyóochej tí'ij arí aancárutyij i xicáj, ¹⁵a'íj nu jin a'yan tya'ajxié'vi'ra' nyaj a'yan huárinyij je'ej nyaj tyá'xie've' a'íjci jime' i nyaj túmii. ¿Ca' je'ej pua'aj mua'asej a'íjci jime' nyaj tyámua' tyí'tyevij?" ¹⁶A'íj pu jin, a'íimaj i maj ijíj a'íin pué'een i maj uvé'tyajtij, a'íi mu anára'sij, majta i maj ijíj a'íin pué'een i maj anáatyij, a'íi mu uvé'tyajtirij.

Jesús pu arí huéecaj jaataxájtaca' ti muí'nyij

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

¹⁷Tí'ij i Jesús arí a'áa joomá'caj a'ájna a Jerusalén, a'íi pu jujíme' huo'tajé a'íjma i maj jamuán huacáj tí'quij a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

¹⁸—Tu'ríj a'áa jo'ré'nyesij a Jerusalén, jo'tij jo'tátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj tyí'ljta i tyeyúuj tzajta', ajta a'íjma jimi i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi mu tyu'tás'ij mej mij jaajé'caj, ¹⁹majta a'íjma huatátuiire'sij i maj séej chuéj japua já'ma'can mej mij jaatyáxaahuataj, majta jaatyávaxi'íj, majta je'en jó'tateesij i cúruuj jitze, ajta huéecaj xicáj jitze huatájuuritaj.

Je'ej ti tyi'tíj tyu'táhuoo i hua' náanaj a'íjma i Jacobo ajta i Juan

(Mr. 10:35-45)

²⁰Ajta a'íjna i hua' náanaj a'íjna yojmua' i Zebedeo, hua' jamuán i juyójmua', a'íi pu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi ajta je'en tyítunutaca' tí'ij tyi'tíj jaatáhuavij. ²¹Jesús pu a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye tyi'tíj petyí'xie've'?

Aj pu'ij a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Pata'aj huo'tá'an mu nyiyóojmua' tí'ij síij ooyíxi'in a'muáca'ta', ajta i síij ti a' útata' pujmua' a'ájna xicáara' pati'ij ya'uvé'nyesij pej pij tyu'ta'íjtaj.

²²Jesús pu a'yan pu tyaaté'exaa tijin:

—Caxu jamua'reej tyi'tíj siaj nyahuavii. ¿Nyi a'yan setyé'viicue' siaj jajpuéetzij xá'ra'nyij nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—Ji'nye tyijtá.

²³Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa tijin:

—Mua'aj xu jajpuéetzij xá'ju'un nyati'ij nyáaj tya'ajpuéetzij na'mej, ajta ti'ij síij ajcáyixi'in i nyamuáca'ta' na'ríij nya' útata' pujmua' capu nyéetzij nyaci'puaj, sulu a'íijma pu ci'tyij i ti Dios arí hua'antyíhuoj.

²⁴Matí'ij i séecan i maj tamuáamuata' ará'asej jáanamujri', jéehua mu huatanyínyu'cacuca' a'íijma jimi i maj hua'puaj. ²⁵Aj pu'ij i Jesús huo'tajé néijmi'caa, ti'quij a'yan tyihuo'té'exaaj tjin:

—Xu'ríj mua'aj jamua'reej je'ej maj ye'ej ricij i maj tyí'ijta íiyan cháanacaj japua, ca'nyérij mu jin tyihuá'ijtye' i tye'ityee, majta i maj tyityatatyíj, a'íi mu tyihuá'ijtye' i séecan je'ej maj ye'ej tyá'xie've' hua' jimi. ²⁶Ajta mua'ajmaj jimi capu juxie've' ti a'yan tyí'eenye'. Sulu a'íjna i ti jaxie've' ti va'cán jin tyi'tyávaacaj, che' a'íin huo'tyáhuire'en i séecan, ²⁷ajta a'íjna i ti jaxie've' ti tye'entyájrutyey a'íjna jime' i ti jéetze' ve'éj, che' a'íin pué'eenye' i ti ca'nyérij jin tyí'ijtyi're'. ²⁸Ji'nye a'íjna i ti ajta tyévíj jitze huanie'huaca', capu a'íjna jin mujo've'mej mej mij jaatyáhuire'en, sulu ta'aj huo'tyáhuire'en i séecan, ajta hua' jitze ma'can huámu'i'nyij, ti'ij mu'i'caa huáhuire'en.

Jesús pu hua'puácaa tyú'huaaj i maj aracúcu'nyijmee

(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹Matí'ij a'íimaj iiráacij a'ájna a Jericó, jéehua mu tye'ityee jamuán jó'ju' a'íjci i Jesús. ³⁰Majta hua'puaj i maj aracúcu'nyijmee a'áa mu je'tyétya'ca'aj véjri' i juyéj jitze, matí'ij jáanamujri' ti i Jesús aja'vá'ma'ca'aj, a'yaa mu tyityeetyejíihuajraa tjin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een a'íjna i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³¹Majta i tye'ityee, a'íi mu hua'ajtyá'xij, majta huo'tá'ijmujri' mej mij huatyáapua'rej, majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jin huatyejíihuajra a'yaa mu tjin:

—Tavástara', mu paj yójra' pué'een i David, tá'ancu'vaxi' ityájma.

³²Aj pu'ij Jesús oocháxij, ajta huo'tajé a'íijma i maj aracúcu'nyijmee, ti'quij a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tjin:

—¿Ji'nye setyá'xie've' nyaj tyi'tíj huá'uurej ja'mua jimi?

³³A'yaa mu tyityaatanyúj tjin:

—Tavástara', a'yaa tu tyá'xie've' tyaj atanyéjnye'rej.

³⁴Aj pu'ij Jesús hua'ancu'vajxi, ajta je'en hua'rámuarie'xij i hua'j'i'sij jitze. Ti'ij hua'rámuarie'xij aj mu mij huarúj, matí'ij mij atanyéenyerej muá'raa, aj mu mij jamuán jo'c'íj.

Jesús pu a'áa ja'rá'ixaj a Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

21 ¹Matí'ij meríj véjri' ajooju'caj a'ájna a Jerusalén mu'ríj a'áa ja'rá'ajcaa jo'tij ja'chajta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tjin

Betfagé, chájta'naj a'áa ti já'sejre' i jiríj jitze i maj a'yan jatamuá'muaj tíjin Aseitúunajrimi, aj pu'lij Jesús hua'puácaa huata'ítyaca' i maj jamuán huacíj, ²a'yan tyihuo'te'exaatye'ej tíjin:

—Séricuj siooj a'áa ja'tanyáaj a chájta'. A'áa xu yé'tyoonyij i púuru' ti aje'riá'tapi' ajta jamuán i yójra'. Séej sij je'ejxista, siajta je'en munyaja'rájajnyitye'en. ³Típua'aj a'tíj je'ej tyaja'muajeevaj, a'yaa xu tyaaté'exaatye'en tíjin tavástara' pu jitzán juxie've', jiye'tzín jime' tu tyijtá yajavá'toosij.

⁴A'yaa pu tyu'ríj tílij a'yan tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, ti a'yan tíjin:

⁵A'yan setyihuo'té'exaatye' a'íjma i maj a'áa jo'cháatimee i chájta'naj jitze i Sión tíjin:

“Cási', pu'ríj aja've'mej ja'mua jimi a'íjna i ja'mua Rey, capu je'ej tyéejviicue', ajta avá'caj púuru' japua ti cíleen ti yójra' pué'een sáij i maj japuan tyí'tí'ijcicaa.”

⁶Majta i maj hua'puaj, a'íi mu jó'ju', majta a'yan huaríj je'ej ti Jesús tyihuo'ta'íj. ⁷Aj mu mij uya'ráaja i Jesús jimi a'íjci i púuru', majta i yójra', matí'ij mij tye'tyéveerej i tyúumaancaj a'íjci i púuru', aj pu'lij i Jesús avé'yixij. ⁸Majta i tye'ítyee jéehua mu ajtyáxiiriaca'. Séecan mu tyúumaancaj tyo'caváarajraa i juyéj jitze, majta séecan i xamuáj i maj ja'antáveechixij i ciyéj jitze. ⁹Majta néijmi'i i maj anáatya'aj huajú'ca'aj, majta i maj cújta' huajú'ca'aj, a'yaa mu tyityeejíjhuasime'ej tíjin:

—A'yaa tu tyí'muahuaviij paj tíi'rátoonyij mu paj yójra' pué'een a'íjci i rey i David. Dios pu tyámua' tyeetyájtóo a'íjna i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara'. Miche' tyaatatyójtzi're'en i maj tajapúa já'sejre'.

¹⁰Tí'ij i Jesús utyájrurij u Jerusalén, néijmi'i mu i tye'ítyee tyúu'itziityej, majta mue'tíj a'yan tyí'ihuo'ca'aj tíjin:

—¿A'tanyíj pué'een a'mújna?

¹¹Majta i tye'ítyee, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'múu pu a'íin pué'een i Jesús Nazaret ti já'ma'can, ti ajta Dios jitze ma'can tyí'xaj.

Jesús pu jaajájuarej i tyeyúuj

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹²Aj pu'lij Jesús utyájrurij i tyeyúuj tzajta' ti'quij hui'rámuaríj néijmi'caa i maj a'úun tyí'tooca'aj, ajta i maj a'úun tyí'nanaava'aj. Tyihua' meesaj pu tye'tahuá'xij a'íjma i maj japuan túmii hua'puata'tyí'raca'aj, ajta tyihua'ípuaa i maj cúcui'see to'racare'ej, ¹³a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tíjin:

—A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tíjin: “I nye chi'lij a'yaa mu jaatámua'sij tíjin chi'lij maj tzajta' huatyényuunyij i Dios jimi.”

San Mateo 21:12-13

Siajta mua'aj a'yaa xu ja'uurej i chi'ij ti'ij tyásta'naj jo'maj náhua'rij jóo'ava'tacaa.

¹⁴Majta u tyeyúuj tzajta', a'fi mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj aráccucu'un majta i maj quee rácijci'nyive', aj pu'ij a'fiin tyihuó'huaa. ¹⁵Ajta mati'ij i maj puaríij tyí'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, mati'ij a'fiimaj jaaséj ti i Jesús tyihuó'huaa, majta huó'namuajri' maj i ti'ríij a'yan tyí'tyeijihuaca'aj tijin: “Tyiche' tyámua' yeetyátoonyij a'fjci i ti David jitze eeráanyej”, aj mu mij tyinyínyu'cacuca', ¹⁶a'yaa mu tyaaté'exaa a'fjci i Jesús tijin:

—¿Nyi pahuá'namuaj je'ej maj tyí'xaj mu ti'ríij?

Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Ji'nye nyijta, nyahua'namuaj. Ajta, ¿nyi sequée jo'jijvej i yu'xarij jitze je'ej ti tyé'yu'si'? A'yaa pu tijin:

Je'ej maj a'fiimaj tyu'táchuicaj i ti'ríij,

majta i unyáaque'see,

a'fj mu jin tyaatatyójtzi're'ej i Dios.

¹⁷Aj pu'ij Jesús a'áa huojoohuá'xij, ajta je'en jó'raa a'ájna chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Betania, a'áa pu'ij jo'ta'ípua'rej.

Jesús pu je'ej pua'aj tyaatajé i xápua' ti quee tajcaa

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸Yaa ariá'pua'aj ti'ij ajtáhua'aj a'áa jo'mej a chájta', pu'ríj i'cuataca'aj a'fjna i Jesús. ¹⁹Aj pu'ij xápua' huaséj ti aja'távaaca'aj

a'ájna véjri' i juyéj jitze, aj pu'ij ajo'r'é'nyej jo'tij ja'távej a'ájna i xápua', majta quee taca'ca'aj, jéehua pu'uj tyáxamue'ca'aj. Aj pu'ij Jesús a'yan tyaatajé a'ájci i xápua' tijin:

—Capáj che' a'náj tajca're'en.

Ti'ij a'yan tyaatajé, aj pu'ij huatyáahuaj a'ájna i xápua'. ²⁰Majta i maj Jesús jamuán huacáj, mati'ij jaaséej, je'ej mu tyo'taséj, a'yaa mu mij tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye een jime' jiye'tzín tyu'tyáahuaj mu xápua'?

²¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin tipua'aj setyá'tzaahuatye'ej ti a'yan tye'mej je'ej siaj tyi'táj tyu'taxájtaj, a'yaa pu tyí'rinyij, siajta quee a'áj siana'aj huayí'tihua'aj xál'ju'un siaj a'yan jáa'uurej a'mújcij mu xápua' nyati'ij nyeríj jáaruuj, Sulu siajta xu jaayí'tihua'aj xál'ju'un siaj a'yan tyaata'íjtye'en a'mújcij mu jiríj tijin: “Tyíchesij, atyájra' a jájritze'”, a'yaa pu'ij ajta tye'mej. ²²Ajta néijmi'i i siaj jin huatyényuusij i Dios jimi, a'yan setya'tzáahuatye'ej a'yaa xu siajta tya'ancuriáa'sij.

A'ájna i ti jin antyúumua'reej i Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³Aj pu'ij ta'ij i Jesús a'úun jo'tyárupij u tye'yúuj tzajta'. Ti'ij ooj a'úun tyihua'mua'tyáacaj i tye'ityee, a'íimaj mu ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi i maj puaríij tyí'ijtye', majta i huásij, a'íi mu aje'r'é'nyej, mati'ij mij a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Tyi'tanyí jin petyi'tyéjvee pej pij a'yan rijcaj? ¿A'tanyíj a'ájna jin mua'antyíhuoo?

²⁴Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Nyáaj nu nyajta séej tyajamuaata'íhuo'raj, tipua'aj sianaaté'exaate', aj nu nyij jamuaaté'exaate'sij tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij. ²⁵A'ájna i ti jin tyi'tyávaaca'aj i Juan ti'ij huó'iraj i tye'ityee, ¿jo'nyij jo'vé'mej? ¿Nyi tajapuá Dios ti já'sejre', ca' íyan i cháanacaj japua, hua' tzajta' i tye'ityee? Mati'ij mij tyi'tyúu'ixaaj jujíimua'aj, a'yaa mu tijin:

—Tipua'aj a'yan tyetyaaté'exaate' yee Dios pu yo'ta'ítyaca', a'yaa pu tyitaaté'exaate'sij tijin: “¿Ji'nye een jin tyequée ja'antzaahuaj?”

²⁶Ajta quee je'ej tyí'rij tyaj a'yan tyaataxáj yee tyétyacaa mu yo'ta'ítyaca', ji'nye tyahuá'tziinye' i tye'ityee, majta néijmi'i a'yan tyá'tzaahuatye' ti i Juan tyi'xajta'aj i Dios jitze ma'can. ²⁷Aj mu mij a'yan tyaaté'exaa a'ájci i Jesús tijin:

—Catu jamua'reej.

Aj pu'ij i Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—Canu nyajta nyáaj jamuaaté'exaate'ej tyi'táj nyaj jin tyi'tyéjvee nyej nyij a'yan ricij.

A'íjci jime' i maj yójmua'mua' pué'een i maj hua'puaj

²⁸ Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjna jime' i nyúucarij? A'tíj pu hua'puácaa tyiyójmua'ca'aj, aj pu'ij séej a'yan tyu'té'exaaj tijin: “Nyiyóoj, áricuj pata'aj tyojo'muárie'en ijíj jó'nyaj úuvaj jo'huástej.” ²⁹ Aj pu'ij i yójra' a'yan tyu'tanyúj tijin: “Canu jó'yi'muij.” Ajta je'en seequéj tyi'riá'mua'aj aj pu'ij ujó'mej tí'ij tyojo'muárie'en. ³⁰ Ajta je'en i yo'puáara'an ajo'r'é'nyej i séej jimi, a'yaa pu'ij cha'taj tyaata'íj. Ajta i yójra' a'yaa pu tyu'tanyúj tijin: “Ji'nye nyijta a'yaa nu rinyij.” Ajta capu a'yan huaríj. ³¹ ¿A'tanyíj a'íimaj i maj hua'puaj a'yan huaríj je'ej ti tyaaxié'va'ca'aj i hua' táataj?

A'yaa mu mij a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjna i ta'nájcaj.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime', a'íimaj i maj tyí'tyejijve' tajtúhuan jitze ma'can, majta i úucaa i maj jutoj túmii jime', a'íi mu já'muamue'tin mej mij utyájrutyey jo'tíj i Dios tyejé'íjtaj. ³² Ji'nye tí'ij i Juan mujo'vé'mej tí'ij jamuaaté'exaatye'en je'ej sij ye'ej huárinyij i Dios jimi, mua'aj xu quee ja'antzaahuaj, majta i maj huá'ijjive' majta i úucaa maj jutoj túmii jime', a'íi mu xaa ja'antzaahuaj. Sijta mua'aj siatí'ij a'íj huaséj caxu seequéj tyu'muá'aj sij sij ja'antzaahuatye'en.

A'íjci jime' i maj tyí'muijhuacaa i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee (Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ Xáanamujari' a'íjci i nyúucarij: A'tíj pu úuvaj huahuástej, ajta jariá'naj tyetyéj jime', ajta tyi'tíj huatyátaahuaca' ti jitzán jaatyájacha'xi'in i úuvaj, ajta tyi'tíj ájtaahuaca' tí'ij japuan ujváaj hua'íxie're'en.

‘Aj pu'ij séecan hua'tanyéjtje i chuéj mej mij tyaanájchitye'en, ajta je'en jó'raa a'íjna i a'tíj séej chuéj japua. ³⁴ Tí'ij tya'rá'aj matí'ij pua'aj jaju'racaa a'íjci i úuvaj, séecan pu huata'ítyaca' i maj jimi tyí'muarie', mej mij uhuojo'táhuavii a'chu ti jaci'tyij a'íjci i ti tyí'chuej. ³⁵ Majta a'íimaj i chuéj maj huo'tanyéj, a'íi mu huo'vívi' a'íjma i maj huata'ítyi'huaca', séej mu huatyáavaxij, majta séej huajé'caj, majta séej huatyáto'sij tyetyéj jime'. ³⁶ Ajta i ti ja'a'rij i chuéj séecan pu ajtáhua'aj huata'ítyaca', mu'ríj jéetze' mui'caa, majta i chuéj maj huo'tanyéj, a'yaa mu cha'taj mana'aj huó'ruuj a'íjma i maj huata'íjtyi'huaca'.

³⁷ Uve'tyáatican pu'ij i juyój huata'ítyaca' a'yan tyi'mua'astíj tijin: “A'íj mu xaa ántzaahuatye'sij i nyiyóoj.” ³⁸ Majta i chuéj maj

huo'tanyéj, mati'ij jaaséej a'íjci i yójra', a'yaa mu tyaaxá'pui'intarej tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i ti néijmi'i tyá'ci'tyij, tyiche' jaajé'caj ti'ij ityájma tyí'ta'a'rij já'ra'nyij.” ³⁹Aj mu mij jaatyéevi' a'íjci i yójra', mati'ij mij ji'ráaja apua'quéj majta je'en jaajé'caj.

⁴⁰Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—Ajta a'yájna ti'ij uvé'nyej a'íjna i ti ja'a'rij i chuéj, ¿ji'nye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj, je'quij huá'uuren a'íjma i chuéj ti huo'tanyéj?

⁴¹A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íi pu quee hua'cu'váaj huá'cui'nyij a'íjma i maj je'ej pu'aj tyí'tyetyeityee, ajta je'en séecan huatanyéjtye'sij i chuéj, mej mij jaatá'an i ti jaci'tyij ti'ij tya'rá'astij mati'ij pu'aj jaju'raaca i úuvaj.

⁴²Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Nyi sequée a'náj jo'íjvej i yu'xarij jitze? A'yaa pu tyá'xaj tijin: A'íjna i tyetyéj i maj ájca' yóoriej i maj chi'ij ta'huacaa, a'yaa pu tye'rájraa ti a'íin pue'éenye'ej ja'raa i ti jéetze' juxie've'. Tavástará' pu a'yan jáaruuj, a'íj tu jin tyámua' tyo'taséj.

⁴³A'íj nu jin a'yan tyajá'mua'ixaatye', maj mua'ajmaj jamuá'a'ri'raj a'íjna i ti ja'muaci'tyíche' i siaj jin tyu'ta'íjtaj, mej mij séecan huatá'an i maj a'yan huárinyij je'ej ti tya'ráanajchi. ⁴⁴Ajta a'íjna jime' i tyetyéj, tipua'aj a'tíj jitzán éejcataj a'íjna i a'tíj néijmi'que' pu huatyána'xij, ajta tipua'aj a'íjna i tyetyéj japuan rájvetyij i tyévi. A'íi pu jaatyámuinyaxi'ij.

⁴⁵Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríj majta i fariseos, mati'ij jáanamua'jri' je'ej ti i Jesús tyí'xajtaca'aj séej nyúucarij jime', aj mu mij jáamua'reeri' ti a'íjma tyáxajtasime'ej. ⁴⁶Aj mu mij jáahuoj je'ej maj ye'ej tyetyéevi', majta huá'tziinya'ca'aj a'íjma i tye'ityee, ji'nye néijmi'i mu i tye'ityee a'yan tyá'tzaahuatya'ca'aj ti Jesús a'íin pué'eenye'ej i ti Dios jitze ma'can tyí'xaj.

A'íjci jime' i maj jin tyí'ye'estyaa tipua'aj a'tíj huatyényeiichej

22 ¹Jesús pu ajtáhua'aj a'yan tyihuo'té'exaaj séej nyúucarij jime'. A'yaa pu tijin:

²—A'yaa pu tyí'een a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij a'íjna jimi i rey ti tyu'yé'estej a'íjci jime' ti i yójra' huatyényeiichaca'. ³A'íjma pu huata'ítyaca' i maj jimi tyí'muarie' mej mij uhoojo'tájeevej a'íjma i ti arí huo'tá'inyej, majta a'íimaj i maj huatá'inyiihuaca', camu jo'ciinyicuca'aj maj aje'rén'nej.

⁴Ajtáhua'aj pu séecan huata'ítyaca', a'yan tyihuo'te'exáatye'ej tijin: “A'yaa xu tyihuo'té'exaatye'en a'íjma i nyaj huo'tá'inyej tijin pu'ríj tyámua' tyí'een i cue'ráj. Nu'ríj tyu'ta'íjtaca' maj huó'cui'nyij i ya'muáatye' i nyaj hua'pu'ujtye', néijmi'i pu arí tyámua' tyí'een

tyata'aj tyij tyu'yé'estej.” ⁵Majta i maj huatá'inyiihuaca', camu hua'antzaahuaj. Síj pu a'áa jo'mej jo'tij tyajá'huaste', ajta síj a'áa pu jo'mej jo'tij tyajá'toj, ⁶majta séecan mu huo'víví' i maj tyí'muarie' a'íjci jimi i rey, majta je'ej pua'aj huó'ruuj 'asta mana'aj quee huo'cuuj. ⁷Aj pu'ij i rey huápu'ij huatanyú'caca', ti'quij huo'ta'ítyaca' i juxantáaru'ustyamua' mata'aj mij huó'cui'nyij néijmi'caa i tyeítyee maj tyí'tyacui'caa majta tyu'tyáatiej i tyihuá'chi'ij. ⁸Ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa' a'íjma i maj jimi tyí'muarie' tíjin: “Pu'rifj néijmi'i tyámua' tyí'een tyej tyij tyu'yé'estej, majta a'íimaj i nyaj huo'tá'inyej, camu yeve'rén'yajcuj. ⁹Séricuj mua'aj, tí'ij na'aj tyi'cure'nyáatimee i juyéj, siata'aj huo'tá'inyej néijmi'caa i tyeítyee a'chu siaj pua'mácan tyoonyij.” ¹⁰Mati'ij mij iiráacij i maj jimi tyí'muarie', majta je'en jéehua hua'ajsi i tyeítyee a'chu maj pua'mácan huátyoj, i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'yaa mu mij tyityo'huájistyaca' i tyeítyee u chi'táara'an a'íjci i rey.

¹¹Tí'ij i rey utyájrurij tí'ij huo'séj a'íjma i ti huo'tá'inyej, aj pu'ij séej huaséj ti quee a'yan eenye' tyi'tyéechan je'ej ti tyeevíjtye' tí'ij tipua'aj síj huatyényeíchej. ¹²A'yaa pu tyaaté'exaa tíjin: “Nya' amíincuj, ¿jinye petyi'tyájrurij a'yújna maj pajta quee a'yan eenye' tyi'tyéechan tí'ij tyi'tyéevijtij tí'ij tipua'aj a'tíj ti huatyényeíchij?” Ajta i a'tíj capu huatanyúj. ¹³Aj pu'ij i rey a'yan tyihuo'ta'íj a'íjma i maj tyí'hui're' tíjin: “Siata'aj ja'náji'que'en muáca'ra'an jitze, siajta icájra'an jitze, siajta je'en jirárieenyij jo'tij jo'tíca'. Aj pu'ij juyiinyen ajta jajpuéetzij ja'mej.” ¹⁴Ji'nye mue'tíj mu huatájeevi'huaj, ajta i Dios je'cáca pu'uj antyíhuoosij.

A'íjci jime' i maj jin tyí'najchitaj i tajtúhuan jimi

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵Majta i fariseos a'íi mu jo'c'íj, mati'ij mij jaaxá'pui'intarej mej mij tyi'tíj jin jaamué'tin a'íjci i Jesús tí'ij ootyá'itzeere'en, mej mij a'íjci jin jitzán tyo'ojpuá'ritye'en. ¹⁶Aj mu mij séecan huata'ítyaca', mej mij jamuán tyu'taxáj i Jesús, majtáhua'aj séecan hua' jamuán i maj Herodes jitze ajtyáma'can, a'yaa mu mij tyaaté'exaa tíjin:

—Maestro, a'yaa tu tyá'mua'reej paj a'íjna jin tyí'mua'taj i ti jiré'can jime', pajta huá'mua'tyej je'ej ti tyá'xie've' i Dios, capu a' jitze juxie've' je'ej maj tyí'xaj i tyeítyee, ji'nye capáj a'yan tyá'xie've' mej mij a'íimaj tyámua' mojo'sejra. ¹⁷Pata'aj taaté'exaatye'en: ¿Niyiquij xá'pui' tyaj tyu'nájchij a'íjci jime' i maj huá'jijve' i tajtúhuan jitze ma'can, ca' quee?

¹⁸Ajta i Jesús tí'ij jáamua'reeri' maj quee huatoojé'yacan jin tyé'ihuo'raca'aj, sulu mej mij je'ej pua'aj jáa'uuren, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa'aj tíjin:

—Mua'aj mu siaj quee tyi'tíj mua'reej, ¿ji'nye siaj sij tyí'tyese' siaj naatyéevi'? ¹⁹Sianaataséjratye' i túmii i siaj jin tyí'najchitaj a'íjma jimi i maj já'muajijve'.

Aj mu mij séej aya'váí'tyej i túmii, ²⁰ajta i Jesús a'yaa pu tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj nyéerima'ra' á'seejre', ajta ji'nye ántyapuaaj yaj ti á'yu'si'ij?

²¹A'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—A'íjna i ti tyí'ta'íjtye'.

Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj jaatá'an a'íjci i tajtúhuan tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een, siajta i Dios tyi'tíj ti á'ria'ra' pué'een.

²²Mati'íj a'yan tyáanamuaajri', je'ej mu tyo'taséj, ámu'uj mij yooriéej mati'íj mij jo'cáj.

A'ájna i xicáara' maj jitzán huatájuuritaj i mui'chítyee

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

²³A'ájna xicáara' jitze, séecan mu a'íimaj i saduceos aje'r'é'nyej i Jesús jimi. A'yaa mu a'íimaj tyí'xaj tijin camu che' huatájuuritaj i maj meríj huácuij, a'íj mu jin a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

²⁴—Maestro, Moisés pu a'yan tyu'xájtaca' tijin tipua'aj a'tíj ti nyeiichej huámui'nyij, ajta quee xu tyiyóomua'caj, ti a'yan tyúuxie've' ti i ihuáaria'ra' ja'ancuré'vi'tij a'íjci i ti jatyévi'tinya'aj i ti huamuí', ti'ij jitzán ma'can tyiyóomua'aj já'ra'nyij a'íjci i ti huamuí'. ²⁵A'yaa pu a'náj tyu'ríj ityájma jimi, mua'ráhua'puaca'aj a'íimaj i maj ju'ihuaamua'ca'aj. Ti'quij i ti vásti' huatyényeiichaca', ajta je'en huamuí'. Capu tyiyóomua'aj ja'raa a'íjci jitze i ti jatyévi'tinya'aj, a'íj pu'ij jimi huatyá'itzee i ti je'tyáa'sej. ²⁶A'yaa pu cha'tána'aj tyáaruaj a'íjci i juutzájra', ajta je'en i síij i ti huéicaj jitze, a'íi pu ajta ja'antyanxaca', a'yaa pu cha'tána'aj tyáaruaj, ajta je'en a'yan tya'raj ti a'yan tyihuó'ruuj néijmi'caa i maj aráahua'puaj ará'asej. ²⁷Ti'íj a'yan tya'rá'aj aj pu'ij té'ej i íiti' huamuí'. ²⁸Arí íjij, a'ájna mati'íj huatájuurej, ¿a'tanyíj cína'ra'an pue'éenye'ej ja'mej, a'íimaj i maj aráahua'puaj ará'asej, ji'nye néijmi'i mu jatyévi'tinya'aj?

²⁹Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Huápuí'ij xu mua'aj quee tyi'tíj je'ej tyí'mua'reej, ji'nye caxu jamua'reej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze, caxu siajta jamua'tyej i ti jin i Dios néijmi'i putyí'uurej. ³⁰Mati'íj huatájuurej i mui'chítyee, camu che' nyejnyei'chen i tyétyacaa, camu majta i úucaa che' huíichan, ji'nye a'yaa mu éenye'ej muá'ju'un mati'íj i maj tajapuá tyí'huíire' Dios ti já'sejre'. ³¹Ajta a'íjna jime' maj i mui'chítyee huatájuuritaj, ¿nyi sequée a'náj jo'jijvej i yu'xarij jitze ti i Dios a'yan tyu'taxájtaca' tijin: ³²“Nyáaj nu a'íin pué'een i hua' Dios a'íjna i

Abraham, ajta i Isaac, ajta i Jacob?” A'íj pu jin quee hua' Dios a'íjma i muí'chítyee, sulu a'íjma i maj júurij.

³³Mati'ij i tyeítyee a'yan tyáanamujari', tyámua' mu naa tyityo'tóomujtyaca' a'íjci jime' je'ej ti i Jesús tyihuá'mua'tyajca'aj.

I nyúucarij ti jéetze' juxie've'

(Mr. 12:28-34)

³⁴Majta i fariseos, a'íi mu tyúusiij mati'ij jáamua'reeri' ti i Jesús huo'mué'tij a'íjma i saduceos, ³⁵ajta s'íj ti a'íin pué'een i ti tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, a'íi pu a'yan tyaata'íhuo'ri' a'íjci i Jesús ti'ij jaamué'tin tijin:

³⁶—Maeestro, ¿tyi'tanyí nyúucarira' jéetze' juxie've' a'íin ti jo'yú'xaca' i Moisés?

³⁷Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—“Huaxie've' a' vástara' ti Dios pué'een, néijmi'i jime' mua' xiéjnyu'caa, pajta néijmi'i jime' a'júuricamej, pajta néijmi'i jime' i paj jin ma'úumua'rej.” ³⁸A'íi pu a'íin pué'een i ta'nájcaj, ti ajta jéetze' juxie've' a'íjna jitze i nyúucarij. ³⁹Ajtáhua'aj pu s'íj nyúucarij séejre' ti a'yan tyá'xaj tijin: “Huaxie've' i axa'aj tyé'vij a'yájna pati'ij as'íj tyáxie've’.” ⁴⁰A'íjna jitze i nyúucarij ti hua'puaj a'íj pu jitze aróoca'nyej néijmi'i i nyúucarij, majta a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyi'xajtaca'aj, a'íj mu majta jitze aróoca'nyej.

¿A'tanyíj jayjóoj a'íjci i ti Dios ja'antyíhuo'j?

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

⁴¹Mati'ij móoj aja'tyusiiria'caj a'íimaj i fariseos, ⁴²Jesús pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Ji'nye mua'ajmaj tyajamuá'miteeraste' a'íjci jime' i Ciríistu'? ¿A'tanyíj jitze eeráma'can?

A'yaa mu tyityaatanyúj tijin:

—A'íj pu jitze eeráma'can i David.

⁴³Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—¿Ji'nye na'quij i David, a'íjna jitze ma'can i júuricama'ra' i Dios, a'yan jaatamua'aj tijin nyavástara'? Ji'nye a'yaa pu i David tyu'taxájtaca' tijin:

⁴⁴Tavástara' pu a'yan tyaaté'exaa a'íjci i nyavástara' tijin:

“Ooyíxi' i iye'e'j nyamuáca'ta',

'asta nyana'aj quee huo'mué'tin i maj muájcha'íire'.”

⁴⁵¿Ji'nye tyí'rij ti i Ciríistu' a'íj jitze eerama'cántaj i David, tipua'aj i David a'yan jatamuá'muatya'an tijin nyavástara'?

⁴⁶Majta i maj jáanamujari', camu je'ej tyéejtyoj je'ej maj tyityaatányuunyij, ti'ij na'aj a'ájna ímuáj, capu che' a'tíj óoca'nyajca'aj ti tyi'tíj jaata'íhuo'.

Jesús pu hua' jitze tyo'ojpuá'rij a'íjma i fariseos, ajta a'íjma i maj tyí'mua'taj i yu'xarij jitze

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

23 ¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj a'íjma i tyeítsee, ajta a'íjma i maj jamuán huac'fj, a'yaa pu tijin:

²—A'íimaj i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, majta i fariseos, a'íi mu tyihuá'mua'tyej i tyeítsee i yu'xarij jitze Moisés ti jo'yú'xaca'.

³A'íj pu jin a'yan tyúuxie've' siaj hua'rá'astej, siajta néijmi'i jin a'yan huárinij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye', ajta caxu a'yan rijcaj je'ej maj a'íimaj ricij, ji'nye camu a'íimaj a'yan ricij je'ej maj tyajá'mua'ixaatye'. ⁴Jéehua mu tyihuá'ijcatye' i tyeítsee a'íjci jime' i ti huápui'ij muárie'rij tiquee a'tíj pújoorej ti'ij a'yan huárinij, majta a'íimaj camu tooa'caa ti'ij a'yan cha'tána'aj tyihuo'ci'tyij. ⁵Néijmi'i mu a'yan ricij jéjre'citze' mej mij i tyeítsee huo'séj. Antajiyo'ojma'can mu ta'huacaa a'íjci i maj jin ootooj'ca'ajma'aj i jumu'új jitze, majta titi'ijme'en tyajhuá'ixi'in jo'tij jo'ca'ástimee i huá'siicu'. ⁶A'yaa mu tyá'xie've' ti huo'ci'tyij maj oorá'sej i ipuárij japua a'íjci jamuán i ti antyúumua'reej i maj jin tyí'ye'estyaa, ajta hua' tye'yúuj tzajta', a'íi mu jaxie've' maj oorá'sej i ipuárij japua ta'nájcaj jo'maj já'ra'sacaa i huásij, ⁷ajta a'yan tyihua'ráanajchi maj i tyeítsee tzáahuatyi'ra'aj jin huo'tatyójtje'en a'ájna jo'tij tyajá'tuihuaj, majta a'yan hua'tamuá'muatya'an tijin maeestro.

⁸Siajta mua'aj caxu a'yan tyá'huoocaj mej mij i tyeítsee a'yan jamuatuamuá'muatye'en yee maeestro, ji'nye néijmi'i xu mua'aj ju'ihuáamua', ajta síij na'aj a'íin pué'een i ti tyaja'muamua'tyej, a'íi pu a'íin pué'een i Dios. ⁹Siajta quee a'tíj a'yan tamuá'muatye'en yee nyavástara' íiyan cháanacaj japua, ji'nye séej xu'uj tyivástara', i ti tajapúa já'sejre'. ¹⁰Caxu siajta jahuoocaj mej mij a'yan jamuaatámua'tyij yee nyamaeestro, ji'nye a'íi pu'uj i Círfistu' a'íin pué'een i ti ja'mua maeestro. ¹¹A'íjna i ti jéetze' va'cán jin tyi'tyéjvee ja'mua jimi, che' a'íin néijmi'caa jamuaatyáhuire'en. ¹²Ji'nye a'íjna i ti jusíij óotzaahuatye', a'íj mu huatyáxaahuataj, ajta i tiquee a'yan tyóotzaahuatye', a'íi pu va'cán jin tye'entyárutyij.

¹³Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye caxu tyámua' metyityoomuámua're', siajta tyi'tyánaamuaj u tajapúa mej mij quee i tyeítsee utyájrutyey jo'tij i Dios tyejé'ijtaj. Caxu siajta mua'aj utyárutyicuj, caxu siajta hua'tá'caa mej mij utyájrutyey i maj a'yan tyá'xie've' maj utyájrutyey.

¹⁴Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, caxu tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyihuá'aril'raaa i maj

tyú'cha'ij i juchéj i úuca a i maj antyúújiimua'astariaca', siajta je'en jéehua á'tijti' setyenyúusima'aj i Dios jimi, a'ij xu sij jin jéetze' jajpuéetzij xá'ju'un.

¹⁵'Siata'aj huatóoxaamujritye'en, mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu tyí'tyaciiney néijmi'que' i cháanacaj japua siajta i jájtyij japua siaj sij séej huamué'tin ti'ij ajta a'yan tyi'tyúucha'ij já'ra'nyij siati'ij mua'aj, ajta siati'ij séej huamué'tin, a'yaa xu ja'uuren ti'ij a'ín jéetze' jamuaatyámue'tin a'íjci jime' ti je'ej pu'a'aj tyí'tyevistan, a'ij pu jin jéetze' jajpuéetzij ja'mej sequée mua'aj.

¹⁶'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mua'aj mu siaj quee atanyéjnye', a'yaa xu tyí'xaj tijin: “Capu tyi'táj huiire' tipua'aj a'táj tya'tóoratzij nyúucaritze' i tyeyúuj, sulu tipua'aj tya'tóoratzij nyúucaritze' a'íjci i ooroj ti tyeyúuj tzajta' séejre', aj pu xaa juxie've' ti ja'rá'astej a'íjci jime' i ti jin tya'tóoratziiiri.” ¹⁷Mua'aj siaj quee tyámua' metyityoomuámua're' siajta quee atanyéjnye'. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'ijna i ooroj ti tyeyúuj tzajta' já'sejre', ca' i tyeyúuj i ti tzajta' séejre' i ooroj? ¹⁸A'yaa xu siajta mua'aj tyí'xaj tijin: “Tipua'aj a'táj tya'tóoratzij nyúucaritze' a'ijna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, capu tyi'táj huiire', ajta tipua'aj a'táj tya'tóoratzij nyúucaritze' i mu'vejrij ti ja' áan ja'tyá' a'ijna i maj japuan tyí'mu'vejritaj, aj pu xaa a'yan tyúuxie've' ti ja'rá'astej.” ¹⁹Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee. ¿Tyi'tanyí jéetze' juxie've' nyi a'ijna i mu'vejrij, ca' a'ijna i maj japuan tyí'mu'vejritacaa? ²⁰A'ijna i ti jitzán tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, capu a'ij na'aj jitze tya'tóoraj i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, sulu a'ij pu ajta jitze tya'tóoraj i ti a'áan tyeje'tyá' i maj japuan tyí'mu'vejritacaa, ²¹ajta a'ijna i ti atóoraj nyúucaritze' i tyeyúuj, capu a'ij na'aj jitze tya'tóoratziiiri' i tyeyúuj, sulu a'ij pu ajta nyúucaritze' i Dios ti tzajta' séejre' a'íjci i tyeyúuj. ²²Ajta a'ijna i ti nyúucaritze' atóoratyij i tajapuá, a'ij pu jitze tya'tóoraj i nyúucaritze' a'íjci i ipuárij Dios ti japuan áan jo'ojcaj, ajta je'en tya'tóoraj nyúucaritze' i Dios ti a'áan jo'ojcaj a'íjci japua i ipuárij.

²³'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, mu siaj quee tyámua' metyityoomuámua're', ji'nye mua'aj xu tyi'tá'caa je'cácaa i ti juxie've' a'íjci i siaj tyí'na'chityaa i siaj tyí'cua'caa a'íjci i meentaj, siajta a'íjci i ti naa tyaarie'ej anís tyi'táj, siajta a'íjci i comíino, siajta quee ja'rá'astej a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've' ti a'ín pué'een i siaj tyámua' ja'huóomua'raj, ajta siaj hua'ancu'vajxi'ín i tye'tyee, ajta siaj quee tyi'táj jin á'ítzeeria'aj séecan jimi. A'yaa pu tyúuxie've' siaj a'yan huárinij, siajta quee yó'hua'nán a'íjci i siaj je'cácaa tyu'tá'an. ²⁴Mua'aj mu siaj aracúcu'nyijmee, séecan xu tyí'tyese' siaj sij ja'rá'astej i nyúucarij

ti quee jéehua juxie've', siajta seríj yo'huá'xij a'íjci i nyúucarij ti jéetze' juxie've'.

²⁵'iSiata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj fariseos!, ji'nye mua'aj xu tyámua' ju'uurej maj jéjre', siajta mu jutzájta' je'ej xu pua'aj tyí'tyetyeityee, a'íjci jime' siaj tyí'nahua' siajta jéehua tyí'nyacua'aj. ²⁶Fariseo mu paj quee atányeej, pooj mi' tyámua' uhuá'uuren a' tzajta', aj paj xaa naa huasé'rihua'aj puá'mej maj jéjre'.

²⁷'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze siajta je'en mua'aj fariseos, caxu tyámua' metyityoomuámua're', a'yaa xu een ti'ij i hua' chi'ij jo'maj huaja'ava'tacaa i mui'chítyee, mua'aj xu naa huasé'rin maj jéjre', maj siajta je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee i jutzájta', ajta jéehua tyo'huáa' i tyihuá'carij, ajta i néijmi'i i ti arí je'ej pua'aj tyí'een. ²⁸A'yaa xu mua'aj een, jéjre' xu a'yan tyúusejrataj siaj tyámua' tyí'tyetyeityee, siajta i jutzájta' je'ej pua'aj een a'íjci jime' siaj je'ej pua'aj ricij.

²⁹'Siata'aj huatóoxaamujritye'en mu siaj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze, siajta mua'aj mu siaj fariseos pué'een, ji'nye mua'aj xu ja'ajtá'huaj i hua' chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj meríj huácuij, i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj, siajta tyámua' tyí'uurej i tyihuá'chi'ij i maj tzajta' huo'tyáato'raj i maj tyámua' tyí'tyetyeityeristaca'aj, ³⁰siajta je'en a'yan tyu'taxájtaj tijin: "Típua'aj ityáj tyajúuricajche' a'ájna imuáj mati'ij yéčajca'aj i tahuásimua', catu a'yan tyihua'cui'nyíche' a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj." ³¹A'íj xu jin a'yan tyá'tzaahuatye' i jutzájta' i siaj a'íin pué'een i siaj hua' jitze eeráma'can a'íjma i maj huo'cuij a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj. ³²Siata'aj ja'antyíci'tiyij a'íjci i maj ju'huatyáhuuij a'íimaj i já'muahuasimua'ci'ij.

³³'Mua'aj mu siaj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee. A'íj xu jitze eeráma'can i cú'cu'uj ti tyí'hue'tacaa. ¿Nyi a'yan setyi'mua'tzej yee já'muahuiire'en ti'ij quee i Dios puéjtzij jamuaata'an? ³⁴A'íj nu jin nyáaj huo'ta'ítyij ja'mua jimi a'íjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, nyajta i maj tyámua' metyityoomuámua're', nyajta i maj tyihuó'mua'tyej. Siajta mua'aj, séecan xu cui'nyij, siajta séecan á'tatan i cúruuj jitze, siajta séecan huatyávaxi'ij i tyeyúuj tzajta', siajta séecan huatamuáritye'sij séej chájta'naj jitze siajta séej. ³⁵Mua'ajmaj pu'ij já'muaci'tiyij néijmi'i i puéjtzij i maj jin tyityáacuij íiyan i cháanacaj japua, mati'ij mana'aj tyeejé'caj a'íjci i Abel ti tyámua' tyí'tyevistaca'aj ajta mati'ij jaajé'caj a'íjci i Zacarías i ti yójra' pué'eenye'ej a'íjna i Berequías, a'áa siaj yo'jé'caj jé'ta' jo'tij jo'tyéjvee i hua' tyeyúuj, ajta a'íjna i maj japan tyí'mu'vejritacaa. ³⁶A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' ti néijmi'i i puéjtzij huá'ci'tiyij a'íjma i tyeítyee íjij maj yan huacháatimee.

Jesús pu huóoyiinyaca' a'fíjma jimi i maj Jerusalén já'chajca'aj
(Lc. 13:34-35)

³⁷Jerusalén, Jerusalén sij huacháatimee, mua'aj xu huá'cui'caa a'fíjma i maj Dios jitze ma'can tyí'xaj, sijta huo'tyáto'sixij a'fíjma i Dios ti ja'mua jimi huo'ta'ít'yaca' mej mij tyajamuáamua'tyey. Mue'tíj nu a'yan tyá'xie'va'ca'aj nyaj tyámua' tyajamuáacha'iin, nyej nyij ja'mua japua huatányuunyij, a'yájna tí'ij i tyacuáarie' ti hua'antyásiirej i xípiri'ij tí'ij hua'vá'naj i ju' anáj jime', sijta mua'aj, caxu a'yan tyaataxie'vej. ³⁸Cási' xaaséj, a'májna jo'siaj ja'chej, pu'ríj tya'rá'iixaj tí'ij yáana'quij metyoo'éenye'ej ja'mej, ³⁹a'yaa tyajámua'ixaatye' sij quee che' nyeséjran, 'asta siana'aj quee a'yan tyu'taxáj yee: “Tyiche' tyaatatyójtzi're'en a'íjci i ti yaja've'mej nyúucaritze' i tavástara!”

Jesús pu jaataxájtaca' ti huatyú'uunyi'huaj i tyeyúuj
(Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

24 ¹Aj pu'ij Jesús iirájraa u tyeyúuj tzajta', tí'ij iiramá'caj, a'fí mu aje're'nyej i maj jamuán huacíj, aj mu mij jaatajé tí'ij jaaséj i chí'ij ti hua'uj avéjri' a tyeyúuj ti jo'tyéjvee. ²Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaj tíjín:

—¿Nyi néijmi'i setyí'sej mu chí'ij ti tyu'uj iye'ej? A'yaa nu tyajámua'ixaatye' ti néijmi'i tyu'tyú'uunyi'huaj capu che' séeria'aj ja'mej i tyetyéj ti jujapuá tyiquéetime. Néijmi'i pu huatyú'uunyi'huaj.

Tyi'tíj ti huataséjre'sij a'ájna xicáara' jitze ti jitzán
tye'entyipué'rij

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

³Aj mu mij jo'cíj, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tíjín Aseitúunajrimi, a'áa pu jo'taquéecaj a'ájna i Jesús, mati'ij ajtyáxiiriaca' a'fímaj i maj jamuán huacíj, mej mij a'yan tyaata'íhuo' tíjín:

—Tyáaxie've' paj taaté'exaatye' a'náj ti a'yan tyí'rinyij. ¿Tyi'tanyí huataséjre'sij a'ájna xicáara' paj jitzán pajtáhua'aj yava'cánysesij, ajta tí'ij néijmi'i tye'entyipué'rij i ti tyí'sejre' íiyan i cháanacaj japua?

⁴Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tíjín:

—Tyámua' xu'uj mua'aj tí'ij quee a'tíj já'muacuanamuaj. ⁵Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuséerataj muál'ju'un nyati'ij nyáaj. A'yaa mu tyi'xáataj muál'ju'un tíjín: “Nyáaj nu a'fín pu'éen i Ciriístu!”, a'yaa mu mij mui'caa tyí'cuanamuan tye'fítyee. ⁶Mua'aj xu tyí'namuajran maj meríj tyúunyo'si'tye'ej aja'hua', na'ríj maj meríj tímua' huatyóohuisij maj tyúucui'nyij, sijta mua'aj caxu tyí'tziinye'ej, ji'nye juxie've' ti a'yan tyú'rinyij, ajta capu eexúj a'ájna

atyojo'rényesij tí'ij jitzán néijmi'i tye'entyipuá'rij. ⁷Ji'nye séecan mu tye'ityee, majtáhua'aj séecan i tye'ityee, a'íi mu huatóonyo'si'tye'ej, majta i maj séej chuéj japua jo'cháatimee, majtáhua'aj i maj majta séej chuéj japua jo'cháatimee a'íi mu néijmi'i huatóonyo'si'tye'ej, mui'caquéj mu majta huatatáju, ajta mui'caquéj huatóoca'tzij i chuéj. ⁸A'íi pu'ij néijmi'i a'íin tyi'pué'een i ti tya'nájcaj i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un.

⁹Aj mu mij já'muavivi'ran, mej mij je'ej pua'aj jamuáa'uurej, ajta mej mij jamuáacui'nyij, majta néijmi'i i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua a'íi mu jamuájcha'íiria'aj muá'ju'un a'íjci jime' siaj nyéetzij ná'astijre'. ¹⁰A'ájna xicáara' jitze, mue'tíj mu naatáxahuataj, majta séecan je'ej ju'uuriáj muá'ju'un, majta tyuucha'íire'ej muá'ju'un. ¹¹Mue'tíj mu huataséjre'sij i maj tyí'hue'tacaa a'íjci jime' maj nu'uj Dios jitze ma'can tyí'xaj, a'íj mu jin jéehua huá'cuanamuan i tye'ityee. ¹²Jéehua pu huápu'íj je'ej pua'aj tyi'éenye'ej ja'mej, a'íj mu jin quee che' tyámua' ja'huoomua'raaj muá'ju'un. ¹³Ajta Dios pu japuan huatányuusij a'íjci i ti tyo'táviicue'raj 'asta na'aj quee huámu'nyij. ¹⁴Ajta i nyúucaria'ra' i Dios néijmi'que' mu jaariá'xajta i cháanacaj japua, mej mij jáamua'tyij, aj pu xaa ij néijmi'i tye'entyipuá'rij.

¹⁵A'ájna i Daniel a'yaa pu tyo'yú'xaca' ti huápu'íj je'ej pua'aj tyí'rinyij. Siati'íj mua'aj a'yan tyí'sejraj a'ájna a ti naa tyejé'een a'ájna i ti já'jijve' che' yo'itéej já'ra'nyij, ¹⁶aj xu sij mu siaj Judea jo'tyú'uucáj, a'áa xu pujmua' huatóo'uunaj jo'tíj jíríj jo'quéetimee, ¹⁷ajta a'ájna i ti a'áan jo'ojcatyij i juchi'íj japua, che' quee acáyi'can, tí'ij tyi'tíj iiráa'an i juchi'táj, ¹⁸ajta a'ájna i ti tyaja'muarie'ej i juví'ra'taj, che' quee ajo'rényniica'an a juchéj tí'ij tyúucaanaa tyi'rájtui'nyij. ¹⁹Cuii xaa nyu'uj, je'cáj mu jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze a'íimaj i úucaa i maj ootajucájmee, majta a'íimaj i maj hua'tzi'tyéejmee i juyójmua'. ²⁰Siata'aj a'yan tyaatáhuavii i Dios tí'ij quee a'yan tyí'rijcaj a'ájna tí'ij huaséevi'íj á'yí'íj, na'ríij a'ájna xicáara' maj jitzán juso'pii, ²¹ji'nye jéehua mu huápu'íj jajpuéetzij muá'ju'un, a'yájna mati'íj quee a'náj tyaapu'éjtzitariaca' tí'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj, capu ajta che' maja'puéetzij ja'mej tí'ij i ti huá'ci'tyij a'ájna xicáara' jitze. ²²Ajta tipua'aj i Dios quee a'yan jáa'uurejche' tí'ij quee che' á'tyeevi' ti tyoomé'en a'chu pua'an xicáj, capu a'tíj júurij ta'me'nyíche', ajta hua' jime' i tye'ityee i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij, capu ij che' á'tyeeren.

²³'Tipua'aj a'tíj a'yan tyajá'mua'ixaaty'e'ej yee: “Cási' ya'aj huatyéjve i Círíistu'”, nusu a'yan yee: “Majca'hua'aj huatyéjve”, caxu mua'aj tyá'tzaahuaty'e'ej ²⁴Ji'nye mue'tíj mu huataséjre'sij i maj a'yan tyuuxáataj muá'ju'un tíjin Círíistu' mu pué'een majta hue'tzij jin tyí'xáataj muá'ju'un i Dios jitze ma'can, jéehua mu a'yan tyi'muá'rie'ej muá'ju'un mej mij séecan je'ej tyo'taséj i tye'ityee, tipua'aj a'yan

tyí'riitan a'íjma mu majta cuanamuan i ti Dios arí hua'vá'jajpuaxij. ²⁵Nu'ríj mua'ajmaj anaquéj jamuáa'ixaa. ²⁶A'íj pu jin, tipua'aj a'yan metyaja'mua'ixaaty'e'ej yee: “Cási' a'máa pu jó'yí'ij itzitáj jo'tij quee ja' a'tíj”, caxu jo'cí'ca'an na'ríj a'yan yee: “Yu pu je'rájcaj avítzij jime' u chi'táj”, caxu siajta tyá'tzaahuaty'e'ej. ²⁷Ji'nye a'yájna ti'ij i maj tyóona'axcava'ra'an, anaquéj pu uje'ejnyéeri'cirij jo'tij jé'ejnyinyij i xicáj, ajta je'en a'yan cha'tána'aj utyejé'ejnyeeeri'cirij jo'tij ja'tyáru'pij i xicáj, a'yaa pu'ij tye'mej a'ájna xicáara' ti'ij jitzán yava'cányesij a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca!. ²⁸A'yaa pu cha'tána'aj ti'ij jo'tij tyí'tíj jo'riá'ca'aj ti arí huamuí, a'áa mu ja'tyúusiire'ej i muá'rie'caj.

**A'ájna xicáara' ti'ij jitzán uvé'nyesij i ti ajta tyévij
jitze huanie'huaca'**

(Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

²⁹Ti'ij tye'entyipua'áren néijmi'i i maj jin jajpuéetzij muá'ju'un a'ájna xicáara' jitze, aj pu'ij anárutyij i xicáj, capu huanyéeri'cij ja'mej i máxcirie' jime', majta i xú'ra'vej, a'íi mu uje'cávatzij i jútye', ajta huatóoca'tzij néijmi'i i tajapua' ti séejre!. ³⁰Aj pu'ij huataséjre'sij i jútye' a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca!, majta i tye'ítyee maj iieye'ej séejre' i cháanacaj japua, aj mu mij néijmi'i huápu'íj tyu'tátziinye'ej majta juyiinyen néijmi'i i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, mati'ij jaaséj ti i jéetirij tzajta' aje'cáama'aj ja'mej a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' va'cán jin antyúumua'reeriaj ajta huápu'íj naa huasé'rihua'aj. ³¹A'íi pu'ij huo'ta'íjtye'sij i maj tajapua' tyí'huíire' ti'ij tyu'táci'sitye'en, mej mij huá'ajsiire'en a'íjma i maj meríj antyíhuaviihuaca!, ti'ij na'aj jo'tij jo'ástimee i cháanacaj.

³²Siata'aj a'íj jitze yo'itéej xá'ra'nyij je'ej ti ye'ej tyí'caj i xápua': Tipua'aj arí antyinyájxi'in ti cua'tyij i ciyáara', aj xu sij jamua'reeren ti arí véjri' i víita'rij. ³³A'yaa pu cha'tána'aj ij, tipua'aj seríj néijmi'i a'yan tyí'sejra, a'yaa xu sij tyáamua'reej ti arí véjri' ti'ij jitzán néijmi'i tye'entyipua'árij. ³⁴A'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e' ti néijmi'i a'yan tye'mej mati'ij móoj júuricaj i tye'ítyee i maj yan séejre' ijíj. ³⁵A'íi pu antyipua'rij i cháanacaj ajta u tajapua', ajta a'ájna i nyúucarij i nyaj nyeríj jamuáa'ixaa, capu a'náj antyipua'rij sulu néijmi'i pu jin aróo'astej.

³⁶Ajta a'náj ti xicáara' nusu a'tzáaj ti a'yan tye'mej, capu a'tíj jamua'reej, camu jamua'reej i maj tajapua' tyí'huíire', canu nyajta nyáaj jamua'reej. A'íi pu'uj na'aj jamua'reej i nyavástara'.

³⁷A'yájna ti'ij tyu'ríj a'ájna ti yan séjria'ca'aj a'ájna i Noé, a'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna ti'ij yava'cányey a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca!. ³⁸A'ájna imuáj ti'ij quee xu antyipua'ariva'caj i cháanacaj jájtyij jime', metyí'cua'caria'aj i tye'ítyee, majta ya'caria'aj, a'íi mu nyejnye'i'chaca'aj, majta huiichajca'aj, móoche' mu a'yan

rijcaa 'asta quee i Noé utyájrurij i báarcuj jitze ti ve'éj. ³⁹Ajta mati'ij pua'aj quee jajchó'va'caj i tyeétyee, aj mu mij jáamua'reeri' ti'ij huatámui'yaca', ajta je'en huojol'jótje néijmi'caa i tyeétyee. A'yaa pu cha'tána'aj tye'mej a'ájna xicáara' jitze ti'ij yava'cáanyej a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca'. ⁴⁰A'ájna ti'ij putyi'rjicáj, a'áa mu hua'puaj jo'tyu'úuj muá'ju'un i tyétyacaa, s'íj pu'ij á'vi'tichi'huan, ajta s'íj, a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej. ⁴¹Majta i úucaa a'áa mu jo'tyu'úuj muá'ju'un maj hua'puaj, metya'ti'xíj mu muá'ju'un, s'íj pu ajta á'vi'tichi'huan, ajta i s'íj a'áa pu jo'tyá'itzeere'ej.

⁴²'Siata'aj a'náj tina'aj tyámua' naa tyitya'tanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitze uvé'nyesij i ja'muavástara'. ⁴³Siata'aj a'yan tyiyo'itéej xá'ra'nyij a'íjci jime' i a'tíj ti aja'chej, tipua'aj jamua'reeriaj a'tzáaj ti utyárutyij i náhua'rij i chiltáara'an, a'íi pu atanyéerij ja'mej, capu ij jaatá'sij ti i náhua'rij utyájrutyey u chi'táj. ⁴⁴A'yaa pu cha'tána'aj tyúuxie've' sij mua'aj tyámua' eenye', ji'nye a'ájna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca', a'áa pu uvé'nyesij a'tzáaj sij quee pu tyámuamua're'ej.

A'ájna i ti quee tyi'tíj jin á'itzeere' ajta i ti je'ej pua'aj tyi'tyúucha'ij

(Lc. 12:41-48)

⁴⁵'¿A'tanyíj a'íin pu'éen i tiquee tyi'tíj jin á'itzeere' ti ajta tyámua' metyóomua'rej, tipua'aj i vástaria'ra' a'yan tyé'ijcatye' ti tyihuá'ijtye' i sécan i maj tyí'huíire', ti'ij ajta tyihuó'cue'tyej a'tzáaj ti arí huaxá'pui'intari'huaca'? ⁴⁶Che' huatóotyamua've'en a'ájna i tyévij ti a'yan rijcaj je'ej ti tyaata'íj ti'ij uvé'nyej a'ájna i ti tyé'ijtye'. ⁴⁷A'yaa nu tyajá'mua'ixaatyé' tzáahuatyí'ra'aj jime' tipua'aj a'yan rijcaj ti'ij uvé'nyej i vástaria'ra', a'íi pu néijmi'i tyé'ijcatye'en i ti tyí'ijcha'íj. ⁴⁸Ajta tipua'aj a'ájna i tyévij je'ej pua'aj tyí'tyevistan, a'yaa pu tyí'riá'mua'sij i tijin jéehua pu mu' á'tyeeren i nyavástara', ⁴⁹aj pu'ij huatyóochesij ti hua'ajtyá'xi'in i juxa'aj tyeétyee i maj tyí'huíire', ajta hua' jamuán tyí'cua'nyij, ajta ye'en a'íjma jamuán i maj jui'ive', ⁵⁰ajta a'ájna ti'ij pua'aj quee tyi'ijchó've'ej, ajta a'tzáaj tiquee jamua'reej aj pu'ij uvé'nyesij i vástaria'ra', ⁵¹ti'quij jéehua puéjtzij jaatá'sij, ajta tyu'ta'íjtaj ti'ij ajta a'áa jo'tyá'itzeerej jo'maj je'ej je'en i maj je'ej pua'aj tyityetyúucha'íj. Aj pu'ij jéehua huatóoxaamujritye'sij ajta jéehua juyiinyixi'in.

A'íjci jime' i íimuaa maj tamuáamuata' ará'asej

25 ¹A'yaa pu'ij tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'íjtaj ti'ij tyu'ríj jo'tij a'tíj jo'tyéneyeichaca', tamuáamuata' mu ará'asej i íimuaa i maj tyojo'tíi i maj jin antyitátzave' mej mij ja'antynájchej a'íjci i ti huatyényeichij. ²Sécan i maj anxívij camu tyámua'

tyá'mua'reeriaca'aj je'ej maj huárinyij, majta i séecan i maj majta anxívij, a'íi mu xaa tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj. ³A'íimaj i maj quee tyámua' tyá'mua'reeriaca'aj a'íi mu tyojó'tií i maj jin antyitátzave'sij, majta quee yol'jáj a'íjci i aséityij i maj jin ja'antyítieeraaj, ⁴majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'íi mu cíxo'rij tzajta' ju'cájtoj i aséityij, a'íj mu mij jo'tií jamuán i maj jin antyitátzave'sij. ⁵Ajta jéehua pu á'tyeej a'íjna i ti huatyényeiichij, tyámua' pu cutz'ij tyihua'antyimué'tij a'íjma i íimuaa, mati'ij mij huatácu'tzuca'. ⁶Ti'ij arí véjri' a'tzáaj jé'ta' tíca', síj pu huajjihuaca' a'yan tijin: “Pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti huatyényeiichij, xii'ráciinyij siaj sij ja'antynájchej.” ⁷Aj mu mij néijmi'i huatájij i íimuaa, majta je'en tyámua' tyú'ruuj i maj jin antyúutatza'vi'tye'en. ⁸Aj mu mij a'íimaj i maj quee tyámua' huóruuj, a'yaa mu tyihuo'tajé i séecan tijin: “Cíi setyitaatajanie'tye' i aséityij, ji'nye pu'ríj antyímu'i'sij ityájma ti antyítaa.” ⁹Majta i maj tyámua' metyityoomuámua're'ej, a'yaa mu tyihuo'té'exaaaj tijin: “Catu xaa nyu'uj, ji'nye capu taci'tyij ityájma, capu ajta ci'pej tyaj jamuatajanie'tye'en. Jéetze' pu naa siaj a'áa jó'ju'un jo'tij já'xoo i aséityij siaj sij jáananan.” ¹⁰Aj mu mij jó'ju', móoche' mu ajooju'caj ti'ij ará'aj a'íjna i ti huatyényeiichij, majta i íimuaa i maj tyámua' huóruuj, a'íi mu jamuán utyájruij i ti huatyényeiichij, ti'quij eetyánami'huaca'aj i puéertaj. ¹¹A'tzúj a'tyéevi'caj majta i séecan ará'aj i íimuaa, aj mu mij a'yan tyaaté'exaa tijin: “Tavástara', tavástara', tyita'antácuunye'!” ¹²Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin: “A'yaa nu tyajámua'ixaaty'e' nyaj quee já'muamuajtye'j.”

¹³Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Siata'aj atanyéjnye'rij, ji'nye caxu jamua'reej a'náj ti xicáara' jitzte uvé'nyesij i ja'muavástara'.

A'íjci jime' i túmii i ti hua' vástara' huo'íjcaj a'íjma i maj jahuiiria'ca'aj

¹⁴A'yaa pu ajta tyí'rinyij a'ájna jo'tij i Dios tyejé'ijtaj ti'ij i a'tíj huó'ruuj i maj jimi tyí'muarie'ej, ti'ij arí jo'yi'muá'caj séej chuéj japua, a'íi pu huo'tajé i maj jimi tyí'muarie', ti'quij huo'cha'íiraj i ju túmii.

¹⁵Séej pu'ij anxí ví'ra'aj i túmii huatá', ajtáhua'aj i séej, hua'puaj ví'ra'aj huatá', ajtáhua'aj i séej, séej ví'ra'aj pu jaatá', a'yaa pu tyihuo'tá' a'chu tu síj pújoorej. Aj pu'ij jó'raa. ¹⁶Ajta a'íjna i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'íi pu huatyóochej ti tyu'muá'rie'en i túmii jime', ajta je'en jaamué'tij anxí ví'ra'aj a'íjci jime' i ti anaquéej ja'ancuriáa'. ¹⁷A'yaa pu cha'tána'aj huaríj a'íjna i ti hua'puaj ví'ra'aj ancuriáa', a'yaa pu cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tyaamue'tij i túmii. ¹⁸Ajta a'íjna i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', capu tyu'muá'riej, a'áa pu ja'hua' ja'rá'aj, ti'ij ja'tye'íicha'ajraa a chóota', a'áa pu ja'vá'naj i túmii ti jáacha'íiraj i vástaria'ra'.

¹⁹Ti'ij a'tyéevi'caj aj pu'ij i hua' vástara' uvé'nyej, ajta je'en huatyóochej ti jaaxá'pu'i'ntare'en i túmii jime'. ²⁰A'fi pu anaquéej aje'ré'nyej i ti anxí ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'fi pu ajta ya'ráa' i séecan i anxí ví'ra'aj i ti jaamué'tij, a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', muáaj paj anxí ví'ra'aj naatá' i túmii, cási' a'ij nu jin jaamué'tij séecan i ti ajta anxí ví'ra'aj ará'asej.” ²¹A'yaa pu tyaaté'exaa a'ijna i ti tyé'ijtye' tijin: “Xá'pu'i' paj huar'ij, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'ijna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej, a'ij nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'en iye'ej nyéetzij jimi. Pui'tyéeme' pata'aj nyajamuan huatá'tyamua've'en.” ²²Aj pu'ij ta'ij a'fin aje'ré'nyej i ti hua'puaj ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Nyavástara', muáaj paj hua'puaj ví'ra'aj naatá' i túmii, cási', a'ij nu jin jaamué'tij séecan ti a'yan cha'tána'aj hua'puaj ví'ra'aj tya'rá'asej.” ²³Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Xá'pu'i' paj huar'ij, tyámua' paj naa tyu'muáriej, ajta a'ijna jime' i paj tyámua' tyu'muáriej a'ijci jime' i ti cí na'aj, a'ij nu jin jéehua tyí'mua'ijcatye'. Pui'tyéeme' pata'aj huatá'tyamua've'en.”

²⁴Ajta ti'ij a'fin aje'ré'nyej i ti séej ví'ra'aj ja'ancuriáa', a'yaa pu tyaaté'exaa a'ijci i ti tyé'ijtye' tijin: “Nyavástara', nyáaj nu a'yan tyáamua'reeri' paj tyá'jaaxiejve', pajta tyí'tza'nacaa jo'paj quee tyojo'huástej, pajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij tyú'ciirej ti'ij néijmi'i muéetzij muáaci'tyij. ²⁵A'ij nu jin tyí'tziinya'ca'aj, nyati'ij nyij ja'tye'íicha'ajraa a chóota' nyajta je'en jaatyá'avaataca' a túmii. Ya'cu'ij muéetzij ti a túmii.” ²⁶Ajta i ti tyé'ijtye' a'yaa pu tyaaté'exaa tijin: “Muáaj mu paj quee tyámua' tyu'muáriej pajta hui'na'se', tipua'aj a'yan petyá'mua'reeriaj nyaj tyí'tza'nacaa jó'nyaj quee tyojo'huástej, nyajta néijmi'i huariá'siire'ej ti'ij nyéetzij nya'a'rij já'ra'nyij, ²⁷a'yaa pu'ij tyi'xá'pu'i'ntacaj paj a'áa yóotonyijche' i túmii hua' jimi i maj túmii tyí'nyijtye' nyej nyij ja'ancuriá'nyijche' i ti nyéetzij nya'a'rij nyajta je'en i ti jaamué'tij.” ²⁸Aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaaj i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj tijin: “Siata'aj jáa'ri' a'ijci i séej ví'ra'aj i túmii, siajta jaatá'an a'ijci i ti tamuáamuata' ví'ra'aj tyí'toovej. ²⁹Ji'nye a'ijna i ti jéehua tyí'ijcha'ij, jéetze' mu tyaata'sij, a'ij pu jin jimi tya'vá'ítze'rihua'aj ta'mej, ajta i ti cí na'aj tyí'ijcha'ij, a'ij mu tyo'huáa'ri'raj tyi't'ij ti caa tyí'ijcha'ij. ³⁰Siajta a'ijci ti nye jimi tyí'muarie' ti quee tyi't'ij hui're', siata'aj ji'rárieenyij mapua'quéj jo'tij jo'tíca'. A'áa pu'ij huatóoxaamujritye'sij a'ijna jime' ti jéehua jajpuéetzij ja'mej.”

Ti'ij Dios huá'xijtye'en i tye'ityee i maj a'yan huacháatimee i cháanacaj japua

³¹A'ájna xicáara' ti'ij yava'cányesij a'ijna i ti ajta tyé'vij jitze huanie'huaca', huápu'ij naa huasé'rihua'aj majta jamuán i maj

tajapuá tyí'huüre', a'íi pu huatyéyixaj i ipuárij jítze ti'ij néijmi'i jin antyúumua'reeraj íiyan i cháanacaj japua. ³²Aj mu mij jimi hua'ajsiirej néijmi'caa i tyeítsee i maj a'yan séejre' i cháanacaj japua, a'íi pu'ij hua'puaquej hua'ajsiire'ej ti'ij i a'tj jujíme' tyihuá'ajsi i cánya'xii, ajta jujíme' i chíiutyee. ³³Jumuáca'ta' pujmua' pu hua'ajsiire'ej i cánya'xii, ajta ju'útata' pujmua' i chíiutyee. ³⁴Ajta a'íjna i Rey ti pué'een, a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj muáca'ta' já'sejre' tíjin: “Musio'vá'ju' mua'aj mu sij tyámua' tyaatá' i nyavástara', siata'aj ja'ancuriá'an i ti já'muaci'tiy i ti tyámua' éenye'ej ti'ij na'aj i Dios tyeetyátaahuaca' i cháanacaj. ³⁵Ji'nye mua'aj xu tyinaacue'ej nyati'ij huataí'cuataca', siajta xu jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, mua'aj xu siajta naataxié'vej ujá'muachi'taj ti'ij quee a'tj nyaxie'va'ca'aj. ³⁶Mua'aj xu tyinaatyéchejtjej, nyati'ij quee tyi'tyáchajca'aj, ajta nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca' mua'aj xu unyojo'vá'muaariaca', ajta nyati'ij eetyánami'huaca'aj, mua'aj xu siajta unyojo'tyéesej.” ³⁷Aj mu mij i maj tyámua' tyí'tyetyeityee a'yan tyu'ta'íhuo'sij tíjin: “Tavástara', ¿a'najnyí tyetyimuaacue'ej tyati'ij muaaséj i paj i'cuataca'aj? ¿A'najnyí jájtyij tyamuaatá' tyati'ij muaaséj i paj i'mui'ca'aj? ³⁸¿A'najnyí tyamuaataxié'vej i tachi'taj pati'ij quee mal'já'chajca'aj? ¿A'najnyí tyetyimuaatyéchejtjej pati'ij quee tyi'tyáchajca'aj? ³⁹¿Ca' a'najnyí tyamuaatyéesej pati'ij eetyánami'huaca'aj, na'ríj tyaj umoyo'vá'muaariaca' pati'ij tyí'cuí'ca'aj?” ⁴⁰Ajta i Rey a'yaa pu tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: “A'yaa nu tyajámua'ixaatyee' tíjin je'ej sij tyihuo'táhuüi a'íjma i nye'ihuáamua', a'yaa xu cha'taj siana'aj nyéetzij tyinaatáhuüi.”

⁴¹Aj pu'ij ta'ij i rey a'yan tyihuo'té'exaatye'ej a'íjma i maj útata' aja'seere' tíjin: “Síájhuüi nye jimi, mu ti i Dios puéjtzij jamuaatá'sij, séricuj a'ájna i tiéj tzajta' a'íin ti jimi tyámua' tyí'uurihuaj i tyiyáaru', ajta a'íjma jimi i maj jahüire'. ⁴²Ji'nye caxu tyinaacue'ej, nyati'ij huataí'cuataca', caxu siajta jájtyij naatá' nyati'ij huataí'imuj, ⁴³nyati'ij quee huatyéchi'ca'aj caxu naataxié'vej i juchéj, nyajta quee tyi'tyéchajca'aj, siajta mua'aj caxu tyinaatyéchejtjej, nyati'ij tyi'ijcuí'nyaca', caxu náamuariaca', caxu siajta unyojo'tyéesej nyati'ij nami'huaca'aj.” ⁴⁴Aj mu mij a'íimaj a'yan tyaata'íhuo'raj tíjin: “Tavástara', ¿a'najnyí tyamuaaséj pati'ij huataí'cuataca', nusu pati'ij huataí'imuj, na'ríj pati'ij quee mal'já'chajca'aj, nusu pati'ij tyí'cuí'ca'aj, ajta pati'ij eetyánami'huaca'aj, tyajta je'en quee ityáj muaatáhuüi?” ⁴⁵Aj pu'ij i Rey a'yan tyihuo'té'exaatye'sij tíjin: “A'yaa nu tyajámua'ixaatyee' tíjin a'íjna jime' sij quee huotyáhuüi i nye'ihuáamua' i maj quee tyi'tj jin antyúumua'reej, caxu siajta nyéetzij naatyáhuüi.” ⁴⁶A'íi mu mij a'áa jó'ju'uj muá'ju'un jo'maj jusén jin ya'ajpuéetzij muá'ju'un, majta i maj tyámua' tyí'tyetyeityee, a'íi júurij muá'ju'un jusén jime'.

Metyi'huóo'ixaa mej mij jaaxá'puí'intare'en maj Jesús huatyéevi'

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

26 ¹Ti'ij Jesús ja'antypuá'rij i ti tyihuo'mua'aj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íjma i maj jamuán huac'ij tijin:

²—Xu'rij jamua'reej ti hua'puaj xicáj á'itzeere' mati'ij tyí'ye'esten a'íjci jime' ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri', ajta a'íjna i ti ajta tyévi'j jitze huanie'huaca' a'íi pu huatátuiiri'huaj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

³Majta i maj tyihuá'ijtye' i tyeyúuj tzajta', majta i huáasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu aja'tyúusiij jo'tij ja'chej a'íjna i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i hua' tyeyúuj tzajta' i ti a'yan ántyapuaj tijin Caifás, ⁴a'íi mu mij jaaxájtaca' je'ej maj huárinyij mej mij hue'tzij jin jaatyéevi' a'íjci i Jesús majta je'en jaajé'caj. ⁵A'yaa mu tyúu'ixaatya'ca'aj tijin:

—Catu a'ájna jaatyévi'raj mati'ij tyí'ye'estyaj, mej mij quee i tye'ityee huatanyínyu'caj.

Íiti' pu ja'vá'huaaj i mu'úutze' i Jesús a'íjci i ti naa tyaarie'ej

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶Jesús pu a'áa jo'tyávaaca'aj a Betania jo'tij ja'chej a'íjna i Simón, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin i ti cá'atzaj, ⁷aj pu'ij íiti' jimi ajtyáxiiriaca' limeetaj pu huajásima'aj, tyetyéj limeetara' pu pué'eenye'ej, naa pu tya'vá'jistica'aj i ti naa tyaarie'ej, ti ajta huápuí'ij tyá'najchij. Ti'ij i Jesús huatyequéecaj i méesaj jitze, aj pu'ij i íiti' ja'vá'huaaj áan mu'úutze' a'íjci i ti naa tyaarie'ej. ⁸Majta i maj jamuán huac'ij, mati'ij jaaséej je'ej ti huaríj, aj mu mij huatanyínyu'cacuca' i íitaj jimi, a'yaa mu tyi'tyuu'ixáatya'ajraa tijin:

—¿Ji'nye tyá'huajcaj a'mújna i ti naa tyaarie'ej? ⁹I'ríitacaj pu maj jáatoonyijche' muí'cájrítze' i túmii, mej mij a'íjma huatáhuíire'en i maj quee je'ej tyéejviicue'.

¹⁰Jesús huó'namuajri' je'ej maj tyí'xajtaca'aj, aj pu'ij a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—¿Ji'nye een jime' setyá'jaaxiejvi' mu íitaj? Tyámua' pu nye jimi tyú'ruuj. ¹¹Ji'nye a'íimaj i maj quee je'ej tyéejviicue', a'náj tina'aj mu ja'mua jamuán séeria'aj muá'ju'un, nyajta nyáaj canu a'náj tina'aj ja'mua jamuán séeria'aj na'mej. ¹²Je'ej ti tyi'táj huáruuj mu íiti' ti'ij na'vá'xiri'ri' a'íjci i ti naa tyaarie'ej a'íj pu jin tyámua' náaruuj mati'ij na'vá'naj. ¹³A'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' tijin néijmi'que' i cháanacaj japua jo'maj huojoté'exaatye'ej i tye'ityee i nyúucaria'ra' i Dios, a'íj mu majta huoté'exaatye'ej je'ej ti huaríj a'íjna i íiti' mej mij jo'támua'reej.

Judas pu tyu'tátuii avíitzij jime' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴Síij ti hua' jitze ajtyáama'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'asej, i ti a'yan ántyapuaaca'aj tijin Judas Iscariote, a'íi pu avá'raj tí'ij a'íjma jimi jo'mej i maj tyihuá'íjtye' i puaríij, ¹⁵a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—¿A'chunyéj setyí'nyanajchitye'en tipua'aj nyajamuaatátuire'en a'íjci i Jesús?

A'íi mu mij seityéj japuan tamuáamuata' i túmii pláataj ti jumua'tij jaatá'. ¹⁶Aj pu'íj i Judas huatyóochej ti jáahuonyij a'náj ti huatái'riitarij tí'ij huo'tátuiire'en a'íjci i Jesús.

Tí'ij tavástara' tyihuo'cue'ej a'íjma i maj jamuán huacíj

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1Co. 11:23-26)

¹⁷Tí'ij atyojo're'nyej a'ájna xicáara' i ta'nájcaj maj jitzán tyí'ye'estyahua'aj matí'ij páan cua'caria'aj tiquee cu'ustij, aj mu mij jimi aje're'nyej i Jesús a'íimaj i maj jamuán huacíj a'yaa mu tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Jo'nyij muaja'ránajchi tyej tyij tyámua' tyojó'uurej tyej tyij jáacua'nyij i páan i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' tí'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i tayójmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'?

¹⁸Aj pu'íj a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Séricuj a'ájna chájta', a'áa xu a'tíj já'tyoonyij, a'yaa xu sij tyaaté'exaatye'en yee: “Yaa pu tyí'xaj i maestro tijin: Pu'ríj atyojo're'nyesij a'tzáaj ti nye jimi tya'tácaj, a'áa nu jo'ma'aj na'mej a'chéj nyej nyij jáaye'estyaj i tyaj jin jo'támua'reej a'ájna xicáara' ti jitzán i Dios tyihuo'tú'uunyi'ri' i hua'yojmua' i maj anáatya'aj muaanánie'huaca'.”

¹⁹Majta i maj jamuán huacíj, a'yaa mu huaríj je'ej ti i Jesús tyihuo'ta'íj, néijmi'i mu tyámua' tyú'ruuj i maj tyí'cua'nyij.

²⁰Tí'ij huatyéchumua'riaca', Jesús pu huatyéeyixij i méesaj jitze, hua' jamuán i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, ²¹matí'ij móoche' tyí'cua'caj, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—A'yaa xaa nyu'uj tyí'ja'yájna, síij ti ja'mua jitze ajtyáama'can pu nyéetzij tyu'tátuiire'sij hua' jimi i maj tyí'íjta i tyeyúuj tzajta'.

²²Aj mu mij jéehua huatóoxaamujri, majta huatyóohuij maj a'yan tyaata'íhuo' síij ajta síij tijin:

—Tavástara', ¿nyiquij nyáaj a'íin nyaj pué'een?

²³Jesús pu a'yan tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Síij ti ajta ja'ajrú'nyaxi'sij i páan i nyaj puláatuj jitze, a'íi pu a'íin pué'een i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij. ²⁴A'yaa pu néijmi'i atyojo're'nyesij nye jimi i nyaj nyajta tyé'vij jitze huanie'huaca' je'ej ti tyé'yu'si' i

yu'xarij jitze, ajta a'fjci jimi i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij, jéetze' pu jatyahuí'rihua'caj tiquee huanie'huacajche'.

²⁵Ajta a'fjna i Judas i ti huo'tátuiire'sij, a'yaa pu tyaata'íhuo'ri' tijn:

—Maestro, ¿nyi nyáaj a'fin nyaj pué'een?

Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijn:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'.

²⁶Móoche' mu tyí'cua'caj ti'ij Jesús páan ti'ij, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios aj pu'ij jaatyáaaraxij, ajta je'en huo'rái'pu'uj i maj jamuán huacáj, a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijn:

—Xa'ancurái'pu' siajta je'en jáacua'nyij, a'fi pu a'fin pué'een i nyahue'ra'.

© 1996 David C. Cook

San Mateo 26:26-29

²⁷Ajta je'en váasuj tyijáj, ajta ti'ij tyaatatyóotzi'ria'aj i Dios, aj pu'ij huo'tajájnyi a'yan tyihua'ixáaty'e'ej tijn:

—Xaaré'ij néijmi'i mua'aj, ²⁸ji'nye a'fi pu a'fin pué'een i nyaxúure', i ti jin tya'róo'astej je'ej ti i Dios tya'tóoratiiri' jájcuaj imuáj, a'fj nu jin i nyaxúure' hua' japua huatányuusij mui'caa i tyeétyee ti'ij Dios tyihuo'tú'uunyi'. ²⁹Ajta a'yaa nu tyajá'mua'ixaaty'e', nyaj quee che' ju'quéi'sij a'fjci i já'ria'ra' i úuvaj, 'asta na'aj quee tya'rá'astij a'ájna xicáara' jitze ti'ij i Dios tyu'ta'íjtaj néijmi'que' i cháanacaj japua.

Jesús pu jaataxájtaca' ti i Pedro jaatyáhue'taj

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰Mati'ij tyu'tachuí'icaj i maj jin tyaatatyójtzi'rej i Dios, aj mu mij jo'cáj, mati'ij mij a'áa ja'rá'aj Aseitúunajrimi jiríj ti jo'tacá'aj. ³¹Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaaj tijn:

—Néijmi'i xu mua'aj ijíj tíca' yo'riésij i siaj jin nye jimi tyá'tzaahuatye'. A'yaa pu tyé'yu'si' i yu'xarij jitze tijin: “Nyéje'catan i cánya'xii ti tyiséjra, majta i cánya'xii jo'xísij.” ³² Ajta nyati'ij huatájuuritaj, a'áa nu nyajtáhua'aj jamuaja'ajsiire'ej a'ájna a Galileea.

³³ Pedro pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Típua'aj néijmi'i mequee che' a' jimi tyá'tzaahuatye'ej, canu nyáaj a'yan rinyij.

³⁴ Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ixaatye' tzáahuatyí'ra'aj jime' tijin ijíj tíca', tí'ij quee xu jihuaj i tyacuáarie', huéicaj paj a'yan tyu'tányuusij tijin paj quee nyamua'tyej.

³⁵ Ajta i Pedro a'yaa pu tyaaté'exaa tijin:

—Típua'aj a'yan tyuuxié've'ej nyaj ajamuán huámui'nyij, canu muaatyáhue'taj.

Majta néijmi'i i séecan i maj jamuán huacíj, a'yaa mu cha'taj mana'aj tyu'taxájtaca'.

Jesús pu huatyéenyuj i Dios jimi a'ájna a Getsemaní

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Aj pu'ij jó'raa a'ájna i Jesús majta i maj jamuán huacíj, a'áa mu ja'rá'aj jo'tíj a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Getsemaní, a'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Iiye'ej xu mua'aj tyityé'en, nyajta nyáaj maj nu a'tzúj imuáj uré'nyesij nyej nyij huatyényuunyij i Dios jimi.

³⁷ Ajta a'ájna jo'ví'tíj i Pedro, ajta a'íjma i maj hua'puaj i maj yójmua'mua' pu'éen i Zebedeo, aj pu'ij je'ej pua'aj jaata'aj ajta jéehua huatóxaamujrij. ³⁸ A'yaa pu tyihuo'té'exaaaj tijin:

—Huápu'i'ij nu nyaxaamujritye' cuxáa nyaj mu'nyij. Ya xu huatyá'itzeere'en mua'aj, síoche' xu nyaj jamuán atanyéjnye'rij.

³⁹ A'tzúj pu a' imuáj jo're'nyéej i Jesús tí'ij ij tyítunutaca' a chóota', aj pu'ij a'yan tyu'tyéenyuj i Dios jimi tijin:

—Dios paj nyavástara', típua'aj a'yan petyí'tá'care'en, tí'ij quee a'yan tyináaci'tyij a'ájna i ti je'ej pua'aj een, i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, ajta che' quee a'yan tyé'yi'can nyati'ij nyáaj tyá'xie've', sulu che' a'yan tyá'ra'nyij pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴⁰ Aj pu'ij ta'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huacíj, mu'rij tyácu'tzisima'aj. Aj pu'ij a'yan tyaata'íhuo'ri' a'ájci i Pedro tijin:

—¿Nyi pequee a'tzúj tyé'viicue' paj atányeerij nyaj jamuán a'chu caa séej ooraj? ⁴¹ Xa'tanyéjnye'rij siajta tyényuusime'en i Dios jimi, siaj sij quee tyi'tíj jin ootyá'itzeere'en. Mua'aj xu tyámua' naa tya'ajxié'vi'ra' siajta juca'nyej i jutzájta', ajta i já'muahue'ra' jitze capu ja'muaca'nyisti'.

⁴²Ti'ij táhua'aj ij huariá'raa, ajta a'yan tyu'tyéenyuj tijin:

—Dios paj nyavástara', tipua'aj quee je'ej tyí'riitan ti'ij quee a'yan tyináaci'tyij i nyaj jin jajpuéetzij na'mej, che' a'yan eenye'en pati'ij muáaj tyá'xie've'.

⁴³Ti'ij táhua'aj aje're'nyej, ajtáhua'aj pu huo'tyoy macu'tzúcaj i maj jamuán huac'ij, ji'nye jéehua pu huá'mue'tica'aj i cutz'ij.

⁴⁴A'áa mu jo'tyá'itzee a'íimaj, huéecaj jitze pu ajtáhua'aj ujó'mej i Jesús, ajtáhua'aj pu huatyéenyuj i Dios jimi, a'yaa pu cha'tána'aj tyaatáhuaviiri' je'ej ti anaquéej tyaatáhuaviiraca'aj. ⁴⁵Aj pu'ij aje're'nyej jo'maj ja'ajtyá'ca'aj i maj jamuán huac'ij, a'yaa pu'ij tyihuo'té'exaa tijin:

—¿Nyi a'yaa siana'aj siooj ji'tyá'cu'tzij siajta naa tyityúuso'pe'? Pu'ríj tya'rá'aj a'tzáaj ti huatátuiiri'huaj a'íjna i ti ajta tyévij jitze huanie'huaca' a'íjma jimi i maj je'ej pua'aj tyí'tyetyeityee.

⁴⁶Xá'ajhuiixi', che'rérj, pu'ríj yaja've'mej a'íjna i ti nyéetzij tyu'tátuiire'sij.

Matí'ij jaatyéevi' a'íjci i Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷Óoche' pu tyi'tyaxáatasima'caj i Jesús, ti'ij i Judas aje're'nyej, síij ti a'íin pué'een i ti hua' jitze ajtyáma'can i maj tamuáamuata' japuan hua'puaj ará'axcaa, jéehua mu tye'tyee jamuán huajú'ca'aj náhuaaj metyu'í'sima'aj majta séecan ciyéj tyu'í'sima'aj i maj jin huóocui'nyij. A'íimaj mu uhoojo'ta'ítyaca' i maj tyihuá'íjtye' i puaríij, majta i huásaj a'áa maj tyityatatyíj a chájta'. ⁴⁸Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuiire'sij i Jesús, a'yaa pu arí anaquéej tyihuo'té'exaatya'ca'aj tijin: “A'íjna i nyaj ji'tyápui'tze'ej, a'íi pu a'íin pué'een, siata'aj jaatyéevi'.” ⁴⁹A'yaa pu'ij ti'ij ajtyáxiiriaca' i Jesús jimi, a'yaa pu tyaatatyójtje tijin:

—Ji'nye pana'aj Maeestro.

Ajta ji'tyáapui'tzej. ⁵⁰Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Nya' amíincuj, tyi'tíj paj jin mu jo've'mej a'yan huárichij.

Aj mu mij i séecan ajtyáxiiriaca', mati'ij mij jaatyéevi' a'íjci i Jesús.

⁵¹Aj pu'ij síij ti Jesús jamuán jo'chá'canya'aj juchúun íjcutaca' ti'quij ja'ajtavéjchaca' i naxiéera' a'íjci i ti jahuiire' i ti tyihuá'íjtye' i tyeyúuj tzajta'. ⁵²Jesús pu a'yan tyaaté'exaa tijin:

—Ucárujtje' mua' náhuaaj. Ji'nye néijmi'i i maj náhuaaj jin tyí'tyacui'caa, a'íi mu majta náhuaaj jin cui'ihuan. ⁵³¿Nyi pequee jamua'reej ney nyáaj jaayí'tin nyaj jaatáhuavii i nyavástara' ti'ij huéecatyej ví'ra'aj hoojo'ta'ítyej i maj tajapuá tyí'huiire'? ⁵⁴Ajta tipua'aj a'yan náarinyij, capu che' huatá'riitarij ti'ij aróo'astej je'ej ti tyé'yu'si' i yu'xarij jitze ti a'yan tyúuxie've' ti a'yan tyá'ra'nyij.

© 1996 David C. Cook

San Mateo 26:50-54

⁵⁵ Aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' i tyeítýee tijin:

—¿Ji'nye een jime' mua'aj yesiavá'ju' chúun setyu'í'sima'aj siajta ciyéj siaj sij naatyéevi', cuxáa nyaj nyáaj náhua'rij pu'éeenye'? A'náj tina'aj nu tyajamuaamuá'tyej i tyeyúuj tzajta', siajta mua'aj caxu a'náj naatyéevi'. ⁵⁶ Ajta néijmi'i pu a'yan tyí'rinyij tí'ij a'yan tya'róo'astej je'ej maj tyo'yú'xaca' a'íimaj i maj Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

Ti'ij a'yan tyí'rijcaa, néijmi'i mu i maj jamuán huacíj i Jesús ayooriej mati'ij mij huatóo'uj.

Mati'ij yo'ví'tij i Jesús hua' jimi i juéesij

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Majta i maj jaatyéevi' a'íjci i Jesús, a'áa mu yo'ví'tij a'íjci jimi i Caifás, a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', jo'maj jóosiiria'ca'aj i maj tyihuá'mua'tyej i nyúucarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta i huásij. ⁵⁸ Ajta a'íjna i Pedro a'tzúj pu imuáj jaavájasima'aj a'íjci i Jesús, a'áa pu'ij ja'rá'aj jo'tij ja'rájta'cuaj jo'tij ja'chej a'íjna i tí néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta'. A'úu pu jo'tyájruij, tí'quij hua' jamuán ooyíxij a'íjma i maj tyí'cha'íj, tí'ij jáamua'reej je'ej tí atyojooma'aj ta'mej.

⁵⁹ Majta i maj tyihuá'ijtye' i puaríij hua' jamuán i juéesij, a'íi mu jahuooca'aj i hue'tzij i maj jin Jesús jitze tyo'ojpuá'ritye'en tí'ij

huatáir'riitarej maj jaaj'é'caj, ⁶⁰ajta camu je'ej tyéejtyoj tyi'táj maj jitzán ujpua'ritye'en, maj majta mue'táj i tye'ityee hue'tzij jin tyaaxájtzi'ri'. Aj mu mij hua'puaj aje'r'é'nyej, ⁶¹a'yaa mu mij tyihuo'té'exaa'j tijin:

—A'yaa pu tyu'taxájtaca' a'mújna mu tyé'vij tijin: “Nyáaj nu jaayí'tin nyaj jaatyú'uunaj a'ljna i tyeyúuj ti chi'ra'an pu'é'een i Dios, nyajta je'en nyajtáhua'aj ja'ajtaahuaj hué'icaj xicáj jitze.”

⁶²Aj pu'lij a'fín ájchej i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', ti'quij a'yan tyaata'íhuo'ri' i Jesús tijin:

—¿Nyi pequee huatányuusij? ¿Tyi'tanyí pu'é'een a'ljna i maj jin a jitze tyí'pua'ritye'?

⁶³Ajta i Jesús capu huatanyúj. Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'yaa pu tyaaté'exaa'j tijin:

—A'yaa nu tyí'mua'ijtye' nyúucaritze' i Dios ti júurij paj jaataxáj i ti ji'r'é'can jime'. Taaté'exaatye' tipua'aj muáaj a'fín paj pu'é'eenye' i Ciríistu', i yó'jra' i Dios.

⁶⁴Jesús pu a'yan tyu'tanyúj tijin:

—Muáaj paj a'yan tyaataxájtaca'. Nyajta nyáaj a'yaa nu tyajá'mua'ixaatye' siaj mua'aj jasé'jran a'fjci i ti ajta tyé'vij jitze huanie'huaca' ti muácala' ja'ajcaquée ta'mej a'fjci i ti néijmi'i jin antyúumua'reej u tajapuá, siajta jasé'jran ti'lij jútye' aje'cáame'en i jéetirij tzajta'.

⁶⁵Ajta i ti néijmi'i jin antyúumua'reej i tyeyúuj tzajta', a'fi pu ja'cásujtza'an i jusíicu' mej mij jáamua'reej ti huatanyú'caca', ajta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Je'ej pu pua'aj tyí'xaj i Dios jimi a'mújna mu tyáati', capu che' juxie've' maj séecan tyi'táj jitzán pua'ritye'ej. Mua'aj xu'rij jáanamujri' ti je'ej pua'aj tyí'xaj i Dios jimi, ⁶⁶¿jinye tyajamuá'miteeraste' mua'ajmaj?

A'yaa mu a'fímaj tyityaatanyúj tijin:

—A'yaa pu tyeev'jtye' ti huámui'nyij a'fjci jime'.

⁶⁷Aj mu mij ja'rátzi'tzique'mua'xij ajíisa', majta jaatyáavaxij. Séecan mu majta jíisa' ja'ráavaxij, ⁶⁸a'yan metye'ixáatye'ej tijin:

—Muáaj mu paj a'fín pu'é'een i Ciríistu', huataxáj a'tanyij mu'ityéjvee.

Pedro pu tyu'hué'taca' ti jee quee jamua'tyej i Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹Ajta i Pedro, a'áa pu jo'tácatyii a jé'ta' jo'tij ja'rájta'cuaj i chi'táj. Aj pu'lij sfíj íiti' utyájrurij i ti jahuiire' a'ljna i tyeyúuj tzajta' ti antyúumua'reej, aj pu'lij jimi aje'r'é'nyej ti'quij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj pajta jamuán jo'chá'canya'aj a'fjci i Jesús Galileea ti já'ma'can.

⁷⁰Aj pu'ij i Pedro tyu'hué'taca' néijmi'i mu jaséeracaj ti'ij a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Canu jamua'reej tyi'tíj paj tyáxajta.

⁷¹Aj pu'ij ájchee, ti'quij a'áa jo'ré'nyej jo'tij ja'pueertaj, a'áa pu'ij ajtáhua'aj sfíj íiti' jaaséej ajta je'en a'yan tyihuo'té'exaa'j i tye'ítyee tijin:

—A'mújna mu tyé'vij a'múu pu ajta jamuán jo'chá'canya'aj a'íjci i Jesús Nazaret ti já'ma'can.

⁷²Ajtáhua'aj pu i Pedro tyu'hué'taca', junyúucaritze' pu jin a'yan tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyé'vij.

⁷³A'tzúj a'tyé'evi'caj, i maj a'áa ja'ré'tya'ca'aj, a'íi mu aje'ré'nyej jimí, mati'ij mij a'yan tyaaté'exaa'j tijin:

—Muáaj paj hua' jitze ajtyáma'can. Tu'ríj jamua'reej a'íjci jime' je'ej paj ye'ej tyu'xáxa'aj.

⁷⁴Aj pu'ij Pedro huatyóochej ti jaatáhuavii'j ti i Dios puéjtzij jaatá'an tipua'aj quee a'yan tyi'ja'yájnatan, a'yaa pu tyihuo'té'exaa'j tijin:

—Canu jamua'tyej a'íjci i tyé'vij.

Ti'ij a'yan tyu'taxájtaca', aj pu'ij i tyacuáarie' huajíjhuaca', ⁷⁵aj pu'ij i Pedro jo'támua'reeri' je'ej ti i Jesús anaqué'ej tyaaté'exa'atya'ca'aj a'yan tijin: “Ti'ij quee xu jijhua'j i tyacuáarie', hué'icaj paj naatyáhue'taj a'yan petyi'xáataj tijin capáj nyamua'tyej.” Aj pu'ij iirájraa a'íjna i Pedro, ti'quij jéehua huápu'i'ij tyuuyínyajraa.

Jesús pu huatátuihuaca' a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

27 ¹Ti'ij huatapuá'riaca', néijmi'i mu i maj tyihuá'ijtye' i puaaríj majta i huáasij i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu néijmi'i jaaxá'pu'i'intarej je'ej maj huárinyij mej mij jaajé'caj i Jesús. ²Ma'nají'ca'aj mu i muáca'ra'an jitze mati'ij yo'ví'tij, aj mu mij jaatátuii a'íjci i tajtúhuan ti a'yan ántyapuaj tijin Piláato.

Judas pu huatyóocue'mi'in

³Ajta a'íjna i Judas i ti tyu'tátuii a'íjci i Jesús, ti'ij jáamua'reeri' tijin puéjtzij mu jaatá'sij i Jesús, a'íi pu ayootoj i túmii hua' jimi i maj puaaríj tyí'ijtye' ajta a'íjma jimi i huáasij, ⁴a'yan tyihuo'te'exáatyee'j tijin:

—Nyáaj nu ootyá'ítzee i Dios jimi, ji'nye a'tíj nu jamuaatátuii tiqee tyi'tíj jin á'ítzeere' sij sij jaajé'caj.

Majta a'íimaj a'yaa mu tyaaté'exaa'j tijin:

—Capu a'tzúj tajitzé juxie've' ityá'jma, muáaj paj pu'é'eenye'.

⁵Aj pu'lij i Judas ayoohuá'axij i túmii a chóota' a'újna i tyeyúuj tzajta', ti'quij jó'raa ajta je'en cóocue'mi'in.

⁶Majta i maj puaríij tyí'ijtye' a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijin:

—Capu je'ej tyí'rij tyaj ju'cáan a'íjci i túmii jo'tij jóosiire' i túmii, ji'nye a'íi pu a'íin pu'éen i tyaj jin tyu'nájchitaca' ti'ij xúure'ej jó'vetyij.

⁷Mati'ij mij a'yan tyaaxá'pui'intarej maj a'íj jin chuéj huánanan, i maj a'yan jatamuá'muaj tijin chuéj ti japuan tyí'muijhuacaa a'íjna i ti xá'rij tyí'ta'huacaa, mej mij a'áa huaja'vá'naamuan a'íijma i maj séej chuéj japua já'ma'can. ⁸A'íj mu jin a'yan jaatamua'aj ti'ij na'aj a'ájna imuáj a'íjci i chuéj a'yan tijin chuéj maj japuan jo'riá'xirej i xúure'ej. ⁹A'yaa pu a'íjna jin tya'róo'astej je'ej ti tyu'taxájtaca' a'íjna i Jeremías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajta'aj ti a'yan tijin: “A'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can, a'íi mu jaaré'je'puj a'íjci i túmii i ti seityéj japuan tamuáamuata' ará'asej i maj jin tyu'nájchitaca', ¹⁰a'íj mu mij jin chuéj huánaniej jo'tij tyajámuijhuacaria'aj a'íjna i xá'rij ti tyí'ta'huacaa.”

Ti'ij Jesús a'áa jo'tyávaaca'aj a'íjci jimi i Piláato

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹Jesús pu jó'vi'tichiihuaca' a'íjci jimi i tajtúhuan, a'íi pu'lij i tajtúhuan a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi muáaj a'íin papu'éen i paj hua' rey i maj Israel jitze ajtyáma'can?

A'yaa pu tyu'tanyúj a'íjna i Jesús tijin: “Muáaj papu'ríj jaataxájtaca'.”

¹²Mati'ij móoj a'íimaj i maj puaríij tyí'ijtye' majta i huáasij jitzán tyí'pua'ritya'ca'aj, capu i Jesús tyi'tíj huataxájtaca'. ¹³A'íj pu jin i Piláato a'yan tyaata'íhuo'ri' tijin:

—¿Nyi pequee huá'namuaj i maj jéehua a' jitze tyí'pua'ritye'?

¹⁴Ajta i Jesús capu tyi'tíj huataxájtaca', a'íj pu jin i tajtúhuan je'ej tyo'tóomua'aj.

Mati'ij i Jesús ooxíjtye mej mij tyu'tá'an maj jaajé'caj

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38—19:16)

¹⁵Mati'ij tyí'ye'estyahua'aj, a'yaa pu tyee'yí'tihua'aj a'íjna i tajtúhuan ti séej huatátoonyij i ti eetyánami', a'tíj maj a'yan i tyeétyee tyaatáhuaviiraj. ¹⁶Síij pu'lij eetyánami'huaca'aj ti a'yan ántyapuaj tijin Barrabás, néijmi'i mu jamua'tyajca'aj a'íjci i Barrabás, ¹⁷mati'ij i tyeétyee a'áa ja'tyúusiiria'ca'aj, Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj mua'aj siaxie've' nyej nyij jaatátoonyij nyij a'íjci i Barrabás, ca' i Jesús i maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'?

¹⁸ Ji'nye a'yaa pu tyáamua'reeri' tijin me'chueeria'ca'aj i Jesús, a'íj mu jín jaatátuiiri' i tajtúhuan.

¹⁹ Óoche' pu huatyequécacaj i ipuárij japua a'íjna i Piláato ti'íj fira'ra'an a'yan utyiyot'anyú'chityi'ri' tijin: “Capáj je'ej jooriaj a'mújcij mu tyéviij ti quee tyi'tíj jín á'itzeere', ji'nye je'ej nu pua'aj tyú'maaraca' a'íjci jime' i tyéviij.”

²⁰ Majta i maj tyihuá'íjtye' i puaríij majta i huásij, a'íi mu ca'nyíjra'aj huo'ta' i tyeítyee mej mij jaatáhuavii i tajtúhuan ti'íj a'íj huatátoonyij i Barrabás, majta je'en a'yan tyaatáhuavii ti'íj tyu'tá'an mej mij jaajé'caj a'íjci i Jesús. ²¹ Ajta i tajtúhuan a'yaa pu ajtáhua'aj tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿A'tanyíj siaxie've' a'íjma i maj hua'puaj nyej nyij jaatátoonyij? A'yaa mu a'íimaj tyityaatanyúj tijin:

—A'íjci i Barrabás.

²² Piláato pu a'yan tyihuo'ta'íhuo'ri' tijin:

—¿Arí mu Jesús ji'nye nyáa'uurej, mu maj a'yan jatamuá'muaj tijin Ciríistu'? Néijmi'i mu a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²³ Ajta Piláato a'yaa pu tyihuo'té'exaa'ij tijin:

—¿Ji'nye een jime', tyi'tanyí je'ej pua'aj huáruuj?

Majta a'íimaj jéetze' mu ca'nyíin jín huatyejíihuajra a'yan tijin:

—Pata'aj jó'tatan i cúruuj jitze.

²⁴ Piláato pu jamua'reeriaca'aj tiquee je'ej tyí'riitaca'aj je'ej ti huárinyij hua' jimi, sulu mu'ríj tín tyúucui'sime'ej cha'mana'aj, a'íj pu jín anóomuejtye jájtyij jime' meeséeracaj i tyeítyee, ajta a'yan tyihua'ixáatyee'ij tijin:

—Canu nyáaj a'íin pué'een i ti jaje'catan a'mújcij mu tyáataj, sulu mua'aj xu a'íin pué'een.

²⁵ Néijmi'i mu i tyeítyee a'yan tyityaatanyúj tijin:

—Che' ityáajma a'yan tyitáaci'tyij, ajta i tayójmua' tyej tyij ityáaj jaajé'caj.

²⁶ Aj pu'íj Piláato jaatáto'ij a'íjci i Barrabás, ajta je'en jaata'íjtaca' maj je'riá'vaxi'ín a'íjci i Jesús, aj pu'íj huo'tátuii mej mij yó'tatan.

²⁷ Majta a'íimaj i xantáaru'ustyamua'mua' i tajtúhuan a'íi mu yo'jáj i Jesús a'ájna jo'tíj ja'chej i tajtúhuan, majta je'en néijmi'caa huatajé i juxa'aj xantáaru', mej mij tyúusiire'en i Jesús jimi.

²⁸ Mati'íj mij tya'cáari'ri'íj néijmi'i i ti tyí'chajca'aj, majta síicu'rij ju'cáachejtye ti po'víj ti xú'muaa tímua', ²⁹ majta cúruun jaatyátaavej ti tzícare'ej jín cistijhuaj, a'íj mu ju'cárujtyi'ri' i mu'úura' jitze, majta itz'íj ji'tyéchuiitey muáca'ta'. Aj mu mij jimi tyítunutaxij, a'yaa mu tyá'xaahuari'raca'aj a'yan metye'jéve'ij tijin:

—¿Che' jusén jín júuri'ij a'mújna mu ti tyihuá'íjtye' a'íjma i maj Israel jitze ajtyáma'can?

³⁰ Majta jaatyétzi'tzique'muaxij, majta je'en ja'vá'vaxij i mu'úutze' a'íjci jime' i itz'íj. ³¹ Mati'íj jaatyaxáahuataj, aj mu mij ja'antyíchuij a'íjci i síicu'rij ti po'vij ti xú'muaa tímua', majta ju'cáachejtye i síicu'ria'ra', aj mu mij yo'jáj mej mij jó'tatan i cúruuj jitze.

Mati'íj jó'tatee a'íjci i Jesús i cúruuj jitze

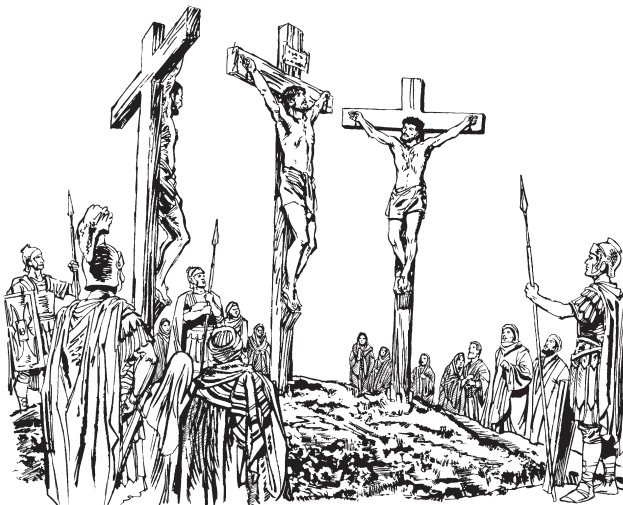
(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Mati'íj ajoju'caj, séej mu tyáataj antyinájchaca' ti a'yan ántyapuaj tijin Simón, a'áa pu já'ma'can séej chu'éj japua ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijin Cirene, a'íj mu mij huata'íj ti a'íin ja'antyichóoj i cúruujra' i Jesús.

³³ Mati'íj a'áa ja'rá'aj jo'tij a'yan tyaja'rájtyapuaj huá'nyuucaa jime' tijin Gólgota. Gólgota, a'yaa pu huatóomua'aj tijin Mui'ch'íj mu'taj, ³⁴ aj mu mij tyi't'íj jaatá' ti jaayé'en, nahuáj ti antz'íjvi ti á'naxcaj, ajta i Jesús ti'íj jaatyáamua'aj capu ja'ránajchaca'.

³⁵ Mati'íj yo'tatéexi'íj i cúruuj jitze, a'íi mu i xantáaru'uj huáhuajcaca' maj huóomue'tij tyetyéj jime' mej mij jáamua'reej a't'íj ti ci'tyij séej ajta séej i tyí'caanaria'ra' i Jesús. ³⁶ Aj mu mij támij oorásaca' mej mij jáacha'íin. ³⁷ Majta táabla ciléenye' óotatej jo'tij jo'ojmu'uj i Jesús, a'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj je'ej maj tyi't'íj jitzán tyo'ojpuá'rij. A'yaa pu tyé'yu'si'huaca'aj tijin: “A'íi pu a'íin pué'een i Jesús, i ti hua' rey a'íijma i maj Israel jitze ajtyáma'can.”

³⁸ Hua'puaj mu majta i náhua'rij jamuán óotateehuaca', séej mu óotatej i muáca'ta' i Jesús, majta i séej i útata' pujmua'. ³⁹ Majta i maj aja'tányinyica'aj, mati'íj jaaséej, a'íi mu eecámu'vajra'aj majta já'xaahuataca'aj, ⁴⁰ a'yaa mu tyé'jeevaca'aj tijin:

© 1996 David C. Cook

San Mateo 27:37-38

—Muáaj paj jaatyú'uunaj i tyeyúuj, pajta je'en huéecaj xicáj jitze pajtáhua'aj ja'ajtaahuaj. Tipua'aj a'íin paj pué'eenye' i yójra' i Dios, a japua huatányuuchij, pajta je'en acájra'nyij mu cúruuj jitze.

⁴¹A'yaa mu cha'taj mana'aj tyá'xaahuari'raca'aj a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaríij majta i maj tyihuá'mua'tyej i yu'xarij jitze i maj jin tyí'ijta, majta hua' jamuán i huásasij. A'yaa mu tyí'xajtaca'aj tijin:

⁴²—A'múu pu hua' japua huatanyúj i séecan, ajta quee jaayí'tin ti jusíj jujapuá huatányuunyij. A'múu pu a'íin pué'een i ti rey jin tyi'tyéjvee a'íijma jimi i maj Israel jitze ajtyáma'can; che' acájra'nyij mu cúruuj jitze, aj tu xaa jimi tyá'antzaahuatye'sij. ⁴³A'múu pu i Dios jimi tyí'ca'nyej, che' i Dios íjij japuan huatányuunyij, tipua'aj jí'récán jime' jaxie'va'aj. ¿Nyiquee a'múu a'yan tyu'taxájtaca' ti yójra' pué'eenye'ej i Dios?

⁴⁴Majta i náhua'rij i maj jamuán óotateehuaca', a'íi mu majta já'xaahuari'raca'aj.

Ti'ij Jesús huamuí'

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵Ti'ij na'aj a'tzáaj tacuaríxpauj, 'asta na'aj quee yáacij jé'ta' ucamá'caj i xicáj, néijmi'que' pu i cháanacaj japua huatyática'riaca'.

⁴⁶Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, Jesús pu ca'nyíin jin huajíjhuaca' i junyúuca jime' a'yaa pu tijin:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —A'íjna i nyúucarij, a'yaa pu huatóomua'aj tijin: Mu paj nyaj Dios, mu paj nyaj Dios, ¿jinye een jime' pej pij yanúuriej?

⁴⁷Séecan i maj a'áa jo'tyú'uuca'aj máanamujri', a'yaa mu mij tyu'taxájtaca' tijin:

—A'íj pu huatajé a'íjci i Elías i ti Dios jitze ma'can tyí'xajtaca'aj.

⁴⁸Aj pu'ij síj jo'téechajraa tyi'tíj pu ujo'vá'tij ti uhuájta'tyij, ajta je'en jaatyáaru'nyej nahuáj jime' ta'antzíjvi, aj pu'ij ciyéj jitze ja'antyíj'que'ej ti'ij ij já'ajchuii ta'aj ij Jesús huaye'en a'íjci jitze.

⁴⁹Majta i séecan a'yaa mu tyu'taxájtaca' tijin:

—Che' a'yan eenye', tyata'aj jaaséj tipua'aj yatanyéj a'íjna i Elías ti'ij ja'cátoonyij.

⁵⁰Aj pu'ij i Jesús, ajtáhua'aj ca'nyíin jin huajíjhuaca', ti'quij huamuí'. ⁵¹Ti'ij a'yan tyí'rijcaj, a'íi pu i cíixurij ti itzijhuaj a'úu ti je'cáahuii i tyeyúuj tzajta' acásujtza'an. Ajta huatóoca'tzij i chuéj, ajta jé'ta' ootátarixij i tyetyéj, ⁵²ajta antyícuunyi'huaxij jo'maj ja'va'námi'huajma'caa i maj meríj huácuij, a'íi mu mue'tíj huatájuuriaca' i maj tyáma' tyí'tyetye'ityeristaca'aj. ⁵³Aj mu mij eetacíj jo'maj ja'va'námi'huajma'caa, ti'ij huatájuuriaca' a'íjna i Jesús, a'íi mu utyájrurij u chájta', jo'mej mij jéehua i tye'tyee huojosej.

© 1996 David C. Cook

San Mateo 27:57-61

⁵⁴Ajta a'íjna i hua' capítan i xantáaru'uj, majta i maj jacha'íica'aj i Jesús, a'íi mu tyu'séj tí'ij huatóoca'tzij i chuéj, majta néijmi'i je'ej ti tyi'tíj rijcaa, aj mu mij jéehua tyu'tátziin, majta a'yan tyu'taxájtaca' tijn:

—Je'can jime' pu a'íin pué'eenye'ej i yójra' i Dios.

⁵⁵Séecan mu majta i úuca a' imúaj jo'tyu'úuj metyí'sejraca'aj, a'íi mu jamuán huací'ca'aj i Jesús tí'ij na'aj tyaja'rájraa a'ájna a Galilea, a'íi mu majta jahuiiria'ca'aj. ⁵⁶A'íi mu a'íin pué'een, a'íjna i Maríia, Magdala ti já'ma'can, ajta i síj i Maríia hua' náanaj a'íjci i Jacobo ajta a'íjci i José, ajta je'en a'íjna i hua' náanaj a'íjma vojmu' i Zebedeo.

Meetyá'avaataca' a'íjci i Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷Tí'ij arí huachúmua', síj pu tyáati' ti chíjtyaanyi' aje're'nyej ti a'yan ántyapuaj tijn José, a'áa pu já'ma'can chájta' ti a'yan tyaja'rájtyapuaj tijn Arimatea, a'íi pu ajta tyá'tzaahuatya'ca'aj i Jesús jimi. ⁵⁸A'íi pu'ij aje're'nyej a'íjci jimi i Piláato, tí'quij jaatáhuaviiri' i tyévira' i Jesús. Piláato pu'ij tyu'ta'íjtaca' maj jaatátuiire'en, ⁵⁹aj pu'ij i José ja'ajtajá i tyévira', ajta

jere'ljcataca' máantaj jime' ti jájcuaj, ⁶⁰a'úu pu yo'tyájtóo i tyévira' i Jesús jo'tij oochán yo'ta'ljtaca' maj ju'tyíicha'ajra'nyij i tyanúxaj tzajta'. Ti'ij ij je'tyáanaj i tyetyéj jime' ti sicírara', aj pu'ij jó'raa. ⁶¹Ajta a'ljna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Mariía, a'áa mu ja'ajtya'aj mu'áraa a'ájna véjri' a ti jo'tyárutyi'ij jo'maj yo'tyájtóo.

A'íimaj i maj tyí'cha'íica'aj jo'tij Jesús ja'vá'nami'huaca'aj

⁶²Yaa ariá'pua'aj, mati'ij meríj tyámua' huóoruuj mej mij huóoso'pe'en, a'íimaj i maj tyihuá'ijtye' i puaríij, majta i fariseos, a'íi mu néijmi'i aje're'nyej a'ljci jimi i Piláato, ⁶³a'yaa mu tyaaté'exaa tijin:

—Tavástara', a'yaa tu tyo'támua'reeri' ti a'yan tyu'taxájtaca' a'ljna i ti tyí'hue'tacare'ej, ti'ij ooj júuricaj, a'yaa pu tyu'taxájtaca' ti huéicaj xicáj jitze huatájuuritaj. ⁶⁴A'íj pu jin, pata'aj tyu'ta'ljtaj mej mij tyú'cha'íin jo'tij ja'vá'nami' 'asta na'aj quee mu tyojó'me'en huéicaj xicáj. Na'ríij quee i'ríj maj aje're'nyej mej mij jaanáhua'an i tyévira' a'íimaj i maj jamuán huací'ca'aj, aj mu mij a'yan tyihuo'té'exaatye'sij i tye'ítyee tijin pu'ríj huatájuuriaca'. Ajta jéetze' pu je'ej pua'aj tye'mej quee ti'ij anaquéej tyu'hué'taca'.

⁶⁵Aj pu'ij Piláato a'yan tyihuo'té'exaaj tijin:

—A'yaa pu tye'mej, metyi'cha'íij mu muá'ju'un. Séricuj mua'aj siata'aj tyámua' uyó'uurej, je'ej siaj tyee'yí'tin, ti'ij quee a'tíj jamuarie'ej i tyévira'.

⁶⁶Mati'ij mij jo'cáj, majta tyámua' jáaruuj ti'ij quee a'tíj ja'antácuunaj, majta a'áa huojotyáhuui i xantáaru'uj mej mij tyú'cha'íin.

Ti'ij i Jesús huatájuuriaca'

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

28 ¹Ti'ij tya'náara'aj a'ájna xicáara' i maj jitzán juso'pii, tapuá'risima'caj pu ti'ij a'ljna i Mariía, Magdala ti já'ma'can, ajta i síij i Mariía, a'úu mu ujó'ju' mej mij yo'tyéesej jo'maj yo'tyá'avaataca'. ²Aj pu'ij jiye'tzín ca'nyíin jin huatóoca'tzij i chuéj, ji'nye síij ti tajapuá tyí'huíire' pu aje'cáanyej i jútye', a'áa pu jo're'nyej jo'maj yo'tyá'avaataca' i Jesús ti'quij ja'anta'íj i tyetyéj i ti jin eetyánami'huaca'aj jo'tij jóocun, ajta a'áan japuan jo'ojyíxij. ³A'ljna i ti tajapuá tyí'huíire' naa pu tyi'tyatáatiyi'caa ti'ij maj tyóona'axcava'ra'an, ajta naa cuéeinavi' tyi'tyéchajca'aj ti'ij i séerij. ⁴Mati'ij jaaséj a'íimaj i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj, huápu'ij mu tyu'tátziin majta juviváaca'aj a'íj mu jin eetavátzij, yaa pu cuxáa muáacuij. ⁵Ajta i ti tajapuá tyí'huíire', a'yaa pu tyihuo'té'exaaj a'íijma i úucaá tijin:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Nyáaj nu jamua'reej siaj a'íj tyáhuoonyij i Jesús, i maj jó'tatee. ⁶Capu yajá'hua', ji'nye pu'ríj huatájuuriaca',

a'yájna ti'ij tyaataxájtaca'. Musio'vá'ju' siata'aj jaaséj jo'maj yo'tyéetyej. ⁷Séricuj jiye'tzín jime' siata'aj huo'té'exaatye'en a'íjma i maj jamuán huací'ca'aj a'yan tijn: “Pu'ríj huatájuuriaca', a'áa pu jooméj a'ájna a Galileea ti'ij ajtáhua'aj a'áa huaja'ajsiire'en.” A'íi pu nye jitze juxié'va'ca'aj i nyaj nyeríj jamuaaté'exaa.

⁸Majta a'íimaj i úuca ca'nácan mu jo'c'íj, móoche' mu tyí'tziinya'ca'aj, majta jéehua jutyamua'va'ca'aj, a'íi mu mij jo'huáchajraa mej mij huojoté'exaatye'en a'íjma i maj Jesús jamuán huacíj. ⁹Aj pu'ij jiye'tzín i Jesús huatóosejrataca' a'íjma jimi i úuca ajta je'en huo'tatyójtjej. Aj mu mij i úuca ajtyáxiiriaca' majta ja've'vi'raxij i icá'ra'an jitze, majta jaatyánajchaca', ¹⁰aj pu'ij Jesús a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Caxu tyí'tziinye'ej. Séricuj siata'aj huojoté'exaatye'en i nye'ihuáamua' maj jó'ciinyej a'ájna a Galileea, a'áa mu nyeje'seejran.

Je'ej maj tyu'taxájtaca' i xantáaru'uj

¹¹Móoche' mu huaju'caj a'íimaj i úuca, mati'ij séecan i xantáaru'uj i maj tyí'cha'íica'aj a'áa ja'rá'aj a chájta', aj mu mij néijmi'i huo'té'exaa a'íjma i maj puaríj tyí'ijtye' je'ej ti tyi'tíj huaríj. ¹²Majta i maj tyí'ijta i tyeyúuj tzajta', a'íi mu tyúusiij hua' jamuán i huásij, mej mij jaaxá'pui'intare'en je'ej maj ye'ej huárinyij. Aj mu mij jéehua túmii huo'ta' a'íjma i xantáaru'uj, ¹³a'yan metyihua'ixaatye'ej tijn:

—A'yaa xu mua'aj tyu'taxá jijn tíca' imuáj siati'ij tyacu'tzísima'caj, a'íimaj i maj Jesús jamuán huací'ca'aj a'íi mu aje're'nyej mati'ij mij jaanáhuaj i tyévira'. ¹⁴Ajta tipua'aj jáamua'reej i tajtúhuan je'ej ti tyi'tíj huaríj, ityáj tu a'yan tyaaté'exaatye'ej ti'ij quee tyi'tíj je'ej jamuá'uurej mua'ajmaj.

¹⁵Majta a'íimaj i xantáaru'uj mati'ij ja'ancuria'aj i túmii aj mu mij a'yan huaríj je'ej maj tyihuo'ta'íj. Ti'ij na'aj yatij je're'nyej, a'yaa mu tyí'xaj néijmi'que' a'íimaj i maj Israel jitze ajtyáma'can ti a'yan tyi'ja'yájna.

Jesús pu tyihuo'ta'íj i maj jamuán huacíj

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

¹⁶Majta i maj tamuáamuata' japuan síij ará'axcaa, a'áa mu jó'ju' a'ájna a Galileea, a'áa mu ja'rá'aj jiríj jitze ti'ij anaquéej tyihuo'té'exaa a'íjma i Jesús. ¹⁷Ajta mati'ij jaaséj a'íjci i Jesús, aj mu mij tyámua' tyaatá', majta séecan camu tyá'tzaahuatya'ca'aj ti a'ín pu'éenye'ej. ¹⁸Aj pu'ij Jesús ajtyáxiiriaca' hua' jimi ti'quij a'yan tyihuo'té'exaa jijn:

—Dios pu arí néijmi'i tyinaatá' nyej nyij néijmi'i jin antyinyamua'reeriaj u tajapuá nyajta íiyan cháanacaj japua. ¹⁹Siata'aj

sij jo'cíxi'in néijmi'que' i cháanacaj japua siaj sij huó'ixaatye'en
 i tyeétyee mej mij na'rá'astijre'en, siajta huó'íiraj nyúucaritze'
 i ti nyavástara', siajta nyúucaritze' i yójra', siajta nyúucaritze' i
 júuricama'ra' i Dios, ²⁰siajta huo'mua'tyej mej mij néijmi'i ja'rá'astej
 je'ej nyaj nyeríj tyajamuaamuá'tyej. Nyajta nyáaj a'yaa nu ja'mua
 jamuán séeria'aj na'mej tí'ij na'aj yutij jo'que'tij ja'mej 'asta na'aj quee
 néijmi'i tye'entyipua'rej íiyan cháanacaj japua.